

Aasivissuit-Nipisat
Sermersuup immallu akornanni Inuit Piniarfii
UNESCO-mi nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut

Ingerlatsivigineqarnissamut pilersaarut ilanngussaqaq 2

Imai

Paasissutissat.....	3
Siulequt	4
1. Aallaqqaasiut.....	5
2. Nunatap killeqarfia.....	7
3. Silarsuarmi naleqartitanut immikkuullarissunut siunnersuut.....	11
3.1 Naatsumik eqikkaaneq	11
3.2 Piumasaqaatinut tunngavigisat.....	12
3.3 Nunatap innarligassaanginneranik allaaserinninneq.....	13
3.4 Piumasaqaatinut (i)-mit (vi)-mut naapertorlugit nunatap uppernassusianik allaaserinninneq ...	14
3.5 Illersuinissamut ingerlatsinissamullu piumasaqaatit.....	15
4. Ingerlatsivigineqarnissaanut pilersaarutip anguniagaa	16
5 Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassamut nunatamut akisussaaffik	17
5.1 Aqutsisoqatigiit.....	17
5.2 Suliniummik aqutsineq (Site management).....	18
5.3 Park Ranger aaqqiissut.....	20
6 Inuiaqatigiinni inatsit il.il.....	21
6.1. Kulturikkut eriagisassanut inatsit.....	21
6.2 Allatigut kulturikkut eriagisassat pillugit nalunaarut.....	24
6.3 Katersugaasiveqarnikkut inatsit	25
6.4 Pilersaarusiornermut inatsit	26
6.5 Piniarnermut aalisarnermullu inatsit.....	27
6.6 Pinngortitamik eqqissisimatitsinissamut inatsit kiisalu pinngortitamik illersuinissamut inatsit	28
6.7 Takornarialerinermit akuersissutinut inatsit.....	30
6.8 Avatangiisinut inatsit	32
6.9 Aatsitassalerinermit inatsit.....	32
6.10 Suliniutit angisuut	33
6.11 Kangerlussuup eqqaani Masarsoqarfik	33
6.12 Kangerlussuup ingerlatsivigineqarnissaanut pilersaarut.....	35
6.13 Qeqqata Kommunianut Pilersaarusiornermi periusissat.....	38
6.14 Qeqqata Kommunianut 2012-imiit 2024-p tungaanut kommunip pilersaarusiordfigineqarnera.	39
7. Nunatami naleqartitat.....	42
7.1 Naleqartitat pingaarnertullu anguniakkat.....	48
8. Nunatami naleqartitanut atatillugu navianaatilinnut ingerlatsinissamullu iliuitsit	54
8.1. Nuna	60
8.2 Qanganitsat eriagisassat imaaliinnarlugit peerneqarsinnaanngitsut.....	63

8.3 Illut eriajisassat kulturikkullu eriajisassat allat	67
8.4 Piniarneq Aalisarnerlu	69
8.5 Takornariaqarneq	71
8.6 Aatsitassarsiorneq	75
8.7 Inuussutissarsiornerit sinneri	76
8.8 Eqqagassat, perusuersartarfiit imerlu mingunnikoq il.il.	77
8.9 Attaveqaqatigiineq	79
8.10 Sukisaarsarnermi sammisaqartitsinerit	83
8.11 Nunaqarfiit oqaluttuarisaanikkut ineriartornerat.....	85
8.12 Peqqinnissamut sillimanissamullu pilersitsineq	88
8.13 Ilisimatusarnikkut suliat.....	90
9. Aningaasaqarneq atuutsilersitsinerillu	93
10. Nakkutiginninneq.....	96
11. Ingerlatsineq.....	103
11.1 Sumiiffimmi najugalinnik akuutitsineq	103
11.2 Ornigarneqarnerani atortorissaarutit ingerlatitseqqiinerlu	108
11.3 Attaveqaqatigiinnermi aqutissat.....	112
11.4 Ingerlatitseqqiisussat.....	113
11.5 Piffissaliussanut iliuusissatullu pilersaarut	115
12. Atuakkat, nunap assingi, assit, takussutissiallu	116
12.1 Atuakkat.....	116
12.2 Nunap assingi.....	116
12.3 Takussutissiat	117
12.4 Tabellit	118
12.5 kontaktadresser	118

Paasissutissat

Tullinnguuttumut piukkussamut qinnuteqaammi Ingerlatsivigineqarnissamut pilersaarut ilanngussa
2-juvoq

Aasivissuit – Nipisat Sermersuup immallu akornanni Inuit Piniarfii UNESCO-mi
nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut.

Naalakkersuisut, Qeqqata Kommunia kiisalu Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfiatalu akornanni
suleqatigiinnikkut Ingerlatsivigineqarnissaanut pilersaarutit pilersinneqarpoq.

Siuliani suliffeqarfinnit paasissutissat tunniunneqartut aallaavigalugit Ingerlatsivigineqarnissamut
pilersaarut suliarineqarpoq, tullinnguuttuniillu allaaserineqarlunilu aaqqissorneqarpoq:

Hans Holt Poulsen, Claus Andreasen, Paninnguaq Fleischer-Lyberth, Laust Løgstrup, Jens Fog
Jensen, Ólafur Rafnar Ólafson, Anne-Christine Løventoft-Jensen, Morten Meldgaard, Susan Barr
amma Kristina Würtz Poulsen.

Januar 2017

”Aasivissuit - Nipisat, Sermersuup immallu akornanni Inuit Piniarfii”-nut ingerlatsivigineqarnissaanut pilersaarut, nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut qinnutigineqartumi kulturikkut naleqartitanik qulakkeerinninnissamut ineriartortitsinissamut sinaakkutissiisaaq.

Nunatap illersorneqarnissaanut atorneqarnissaanullu, nunatami naleqartitat oqimaaqatigiittumik ineriartortinneqarnissaannik attatiinnarneqarnissaannillu qulakkeerinninnissamut, ingerlatsivigineqarnissaanut pilersaarut ingerlatsivinni pingaarnertut sakkussatut suliarineqarpoq. UNESCO-p Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut isumaqatigiissutaannut naapertuuttunngorlugu kiisalu atuilluartumik *Aasivissuit – Nipisat* qanoq mianerineqarnissaannut ingerlatsivigineqarnissaanut pilersaarut sinaakkusiisaaq.

Nunatami ingerlatsineq ataavartumik ineriartortinneqassaaq. Nunatap ingerlanneqarneranik ukiumut nalilersuineri, nunatami atuinerup allannguutai siusinnerusukkullu suliniutinut misilitakkat ilanngunneqartassapput, taamaalillutillu ingerlatsivigineqarnissamut pilersaarummik iluarsisuteqarnermut atorneqartassallutik. Nunatamut piukkunneqartumut qinnuteqaatigineqartumut ingerlatsivigineqarnissamut pilersaarut una siulleq ingerlatsinissamut alloriarnerusaaq.

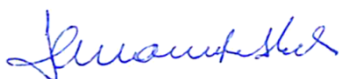
Ingerlativigineqarnissamut pilersaarutitut siunnersuummi immikkoortut suliarineqarnerini ingerlatsisunik attuumassuteqartunik oqaloqatigiittarnikkut suliarineqarpoq, Qeqqata Kommunianilu innuttaasut suliamut peqataatinneqarlutik, ilaatigut Sisimiuni, Sarfannguini Kangerlussuarmilu innuttaasunik ataatsimiisitsinikkut, sumiiffiit nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassamut immikkoortup iluani imaluunniit attuumassuteqarlutik inissisimasut.

Neriutigaarput, pilersaarut Qeqqata Kommuniani Kalaallit Nunaanni kulturikkut kingornussassanut atatillugu pitsaasumik suleqatigiinnermik tunngaviliissasoq.

Sisimiut, ulloq 23. september 2016



Doris Jakobsen
Kultureqarnermut Naalakkersuisoq
Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat



Hermann Berthelsen
Borgmester
Qeqqata Kommunia



Takussutissiaq 1: Nipisani assaaneq. Assiliisoq: Arktisk Institut

1. Aallaqqaasiut

1996-imi Nordisk Ministerråd ”Verdensarv i Norden” (NORD 1996:30) pillugu nalunaarussiaq saqqummersippaa, nalunaarusiami nunatat avannaaniittut nunanit avannarlernit UNESCO-mut piukkussatut siunnersuutissatut innersuussutigineqarpoq. Kalaallit Nunaanni nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut nunatat pingasut nalunaarusiami siunnersuutigineqarput, nunatat siunnersuutigineqartut ilagaat Sisimiut Kangerlussuullu akornanniittoq kujataaniittoq Arnangarnup Qoorua. UNESCO-p nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut allattorsimaffianut nunatat pingasuusut siunnersuutigineqartut ilanngunneqarnissaannut, 2002-p ukiaani qallunaat naalagaaffiata peqataanissaat Kalaallit Nunaannit kaammattuutigineqarpoq.

2003-imi februaarimi Kalaallit Nunaata qeqqani nunataq Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut piukkunnaateqartut pisortatigut toqqarneqarpoq, tamatumalu kingorna nunatamut piukkunneqartumut killeqarfiliinermik, misissuineramik nassuiaanermillu, inatsisinik malittarisassanillu nutarterinermik kiisalu nunatami naleqartitanik ingerlatsivigineqarnissaanik pilersaarusiornermik suliaqartoqarpoq.

Piukkussinermi atortunik suliaqarnermi suliamik aaqjissuussinissamik Qeqqata Kommunia nammineerluni suliarinninniarpoq. Suliniutip aallartinnerani Kalaallit Nunaata qeqqani soqutiginnittunik innuttaasunillu peqataasoqarluni, nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassanngugassaq pillugu paasititsiniaalluni ataatsimiisitsinerit ingerlanneqarput.

2013-imi Qeqqata Kommuniata kissaateqarneratigut itsarnisarsiooq Claus Andreasen ”Forslag til World Heritage-område ved Sisimiut mellem Kangerlussuaq – *Aasivissuit og Nipisat*” nalunaarusiamik naammassinnippoq, nunatap immikkuullarissamik naleqassusaanik uppersaasoq, taamaalillunilu suliami tunuliaqutitut pingaaruteqarluinnartut inissimasimalluni.

2014-imi suleqatigiissitamik, Kultureqarnermut Naalakkersuisoqarfimmit, Inuussutissarsiornermut Naalakkersuisoqarfimmit, Nunatta Katersugaasiviata Allagaateqarfianiit, Qeqqata Kommunianiit kiisalu Danmarkimi Slots- og kulturstyrelsimiit inuttalerneqartumik pilersitsisoqarpoq, taakkulu suliniutip ingerlanerata pingajuani suliamik aqutsisuussallutik.

2015-imi Aage V. Jensen Charity Foundation suliniummut aningaasaliissuteqarpoq, Professor Morten Meldgaard-ilu Statens naturhistoriske Museum-imi atorfeqartoq kiisalu Ilisimatusarfimmut attuumassuteqartoq, ilisimasalittut tunngaviliinissamut suliniummut ataqatigiissarinnermut, taamatullu UNESCO-mut piukkussinermi qinnuteqaammik akisussaatinneqalerpoq. Itsarnisarsiooq Claus Andreasen itsarnisarsioorlu Jens Fog Jensen, p.hd. Statens naturhistoriske Museum-imi atorfeqartoq siunnersortitut attuumasuutinneqarput. Sisimiuni Kangerlussuarmilu katersugaasiviit, Arctic Circle Business kiisalu kommunimi sulisut peqatigalugit, Namminersorlutik Oqartussani Naalakkersuisoqarfiit attuumassuteqartut, Kalaallit Nunaanni Pinngortitaleriffik kiisalu innuttaasut peqatigiiffiillu pimoorussisut suleqatigalugit piukkussinermi atortunik suliaqarnermik ingerlatsipput.

Ingerlatsivigineqarnissaanut pilersaarutip pingaarnertut anguniagaraa, *Aasivissuit - Nipisat*-nut nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut qinnuteqarnermi silarsuarmut tamarmut pingaaruteqartunut naleqartitanik illersuisinnaaneq, taamatullu piniarnermut kulturip, takornariaqarnerup sumiiffimmilu inussutissarsiornermut atugassarititaasunik kinguneqartitsisunik ineriartortinneqartuarnissaanut pilersaarut aamma sinaakkutissiisasoq.

Ingerlatsivigineqarnissaanut pilersaarut suliami sakkussatut atorpeqassaaq, tassani illuatungeriit attuumassuteqartut nunatami piukkunneqartumi naleqartitanik qulakkeerinninnissamut

ineriartortitsinissamullu kissaataannik nassuiaateqarluni, taamaalilluni oqaluttuarisaanerup qanganitsanillu eqqaassutissanik misigisaqarnissap, nunap immikkuullarissuuneranik pinngortitalu oqaluttuarisaanermik sinaakkusiisup atuilluartumik ingerlatitseqqiinissamik periarfissiissalluni.

Ingerlatsivigineqarnissaanut pilersaarut kommunip pilersaarusiordfigineqartarneratuulli, innuttaasut immikkullu soqutigisaqartut peqatigalugit ataavartumik nutarterneqartartussaavoq, uani kommunalbestyrelsip saniatigut suliniummut aqutsisoqatigiit peqataatinneqartassapput.



Takussutissiaq 2: Russell Gletscher Assiliisoq: Destination Arctic Circle

2. Nunatap killeqarfia

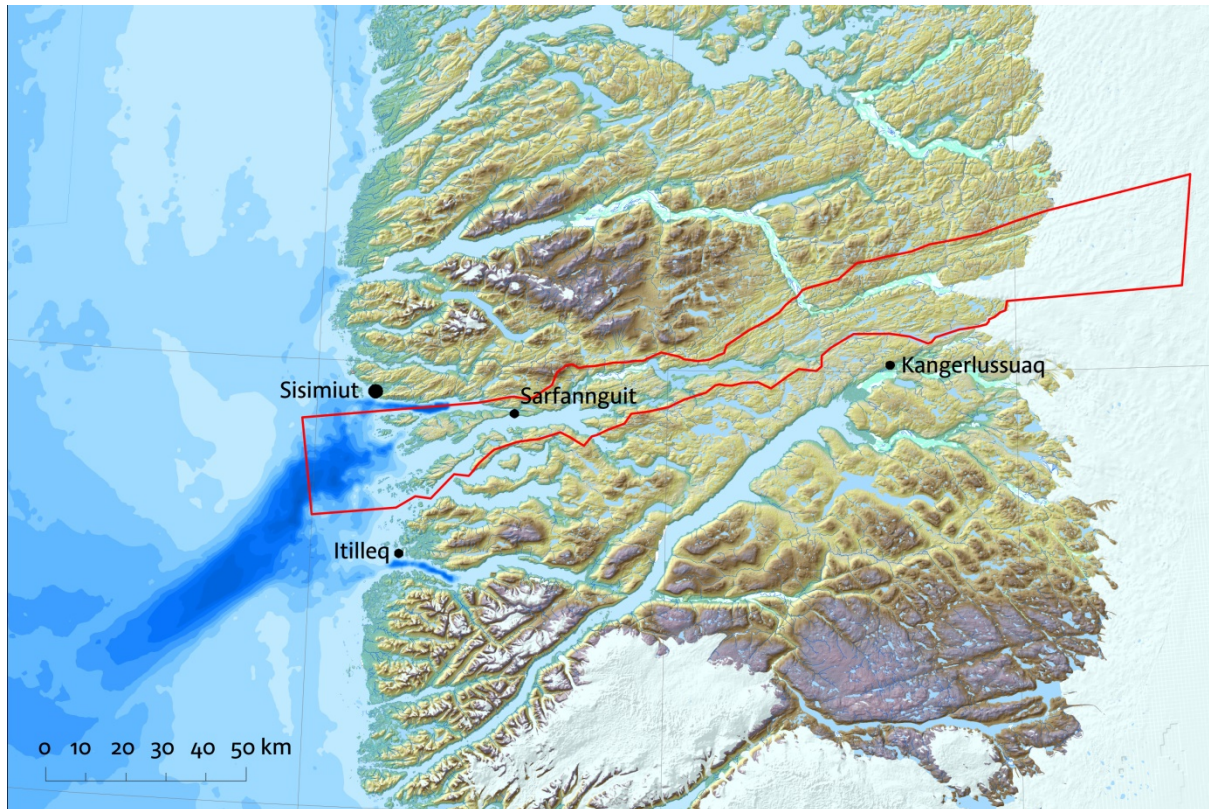


Naalagaaffik
Danmark



Naalagaaffiup ilaa

Kalaallit Nunaat, Qeqqata Kommunia



Nunap assinga 1: Nunataq piukkunneqartoq

Aqqa

Aasivissuit-Nipisat *Sermersuup immallu akornanni Inuit Piniarfii*

Nunatap piukkutap aqqa: *Aasivissuit – Nipisat – Sermersuup immallu akornanni Inuit Piniarfii*, nunatami piukkunneqartumi pingaarnertut nunatanik kiisalu nunatap piukkunneqartup /piniariartarfiup annertussusaanik taaguusiisoq, imaani sermersuullu tungaanut nunami piniartarfiit akornanni inissisimasoq. Nunatap piukkunneqartup kangiatungaani killeqarfik, ukiut 4000-it missaata matuma siornatigut inuit kulturi Canada-mit Kalaallit Nunaannut nunneqqartut killeqarfittut naatsorsorneqarsimasumut killilerneqarpoq.

Ullumimut sanilliullugu sermersuaq 40 kilumiiterit missaanik kangisinnerusimavoq.

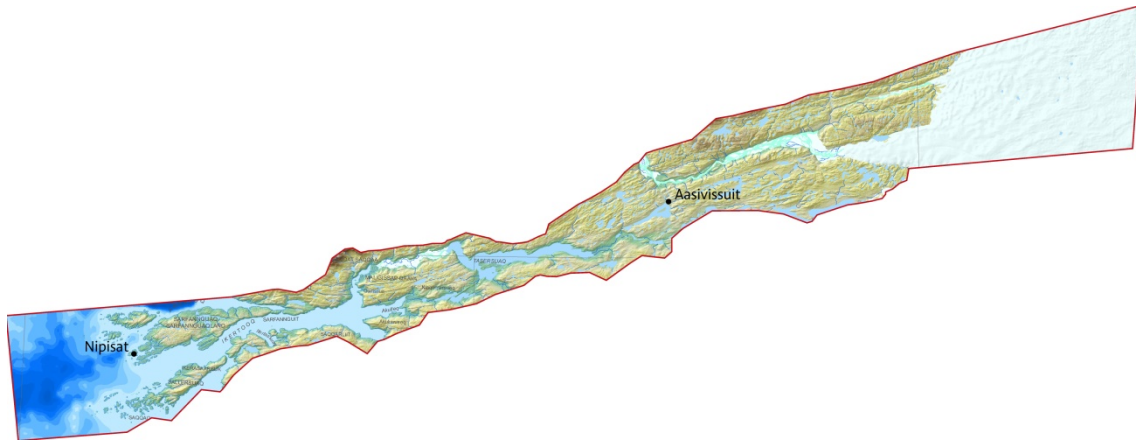
Sekuntimut qaninnermut nunap naleqqi

Qitiusumut naleqqat: N 67° 3' 50.15" W 51° 25' 59.54"

Nunatamut piukkunneqartumut killeqarfiinik allaaserinnineq

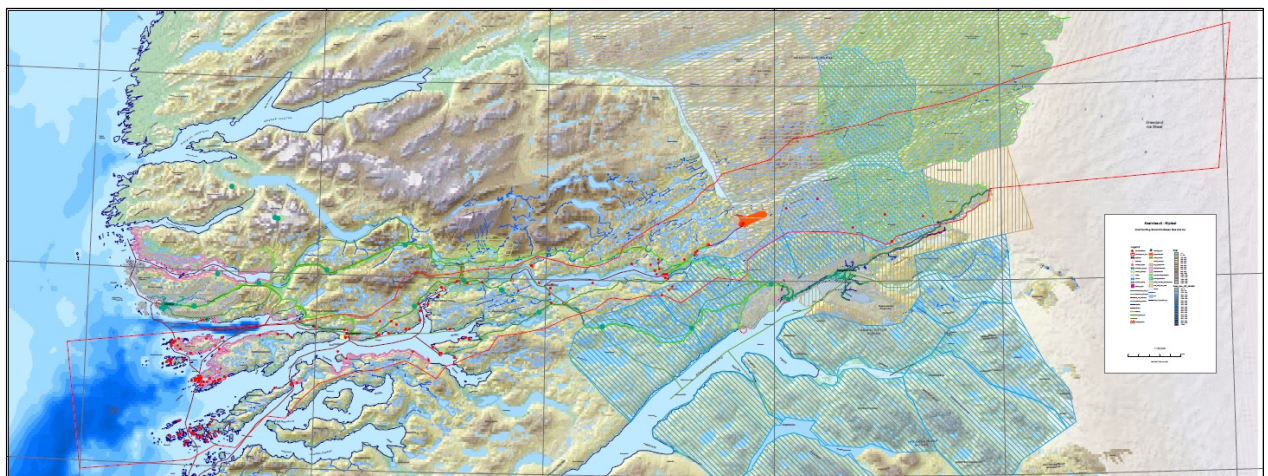
Nunataq piukkunneqartoq 417,800 ha-isut annertutigivoq, Kalaallit Nunaata kitaata qaasuitsup killeqarfiata avannaatunginnguani inissisimalluni. 235 km-it missaanik takissuseqarluni 20 km-it tungaanut silissuseqarpoq, kitaata imaanit kangimut Sermersuup tungaanut annertutigisoq.

Nunataq piukkunneqartoq ilisarnarinnigorniarlugu, killigititaasut nunami titarnerit pioersut malillugit inissitaavoq, soorlu qaqqat, tatsit, qattunerit, kuuit kuuillu naapiffiisigut. Kangerlunni, tatsini, ikerasanni immallu immikkoortuini killeqarfik nunap illuatungaanut qaninnerusumut qeqqaniilluni. Imaanut ammaannartumut nunap imartaata killeqarfianut killilerneqarpoq. Kangimut Sermersuarmut killeqarfeqarpoq, maannakkut Sermersuup saavanit 40 km-it missaanik illumut annertutigisoq. Nunatamut inuit siulliit tikinnerannut Sermersuup saavanut sumiissusia naleqquppoq. Naleqqat allattorsimaffiatigut, titarnernut attuumassuteqartunut, killeqarfiup sumiiffianik eqqortumik inissiivoq.



Nunap assinga 2: Nunataq piukkunneqartoq Aasivissuit Nipisat-llu.

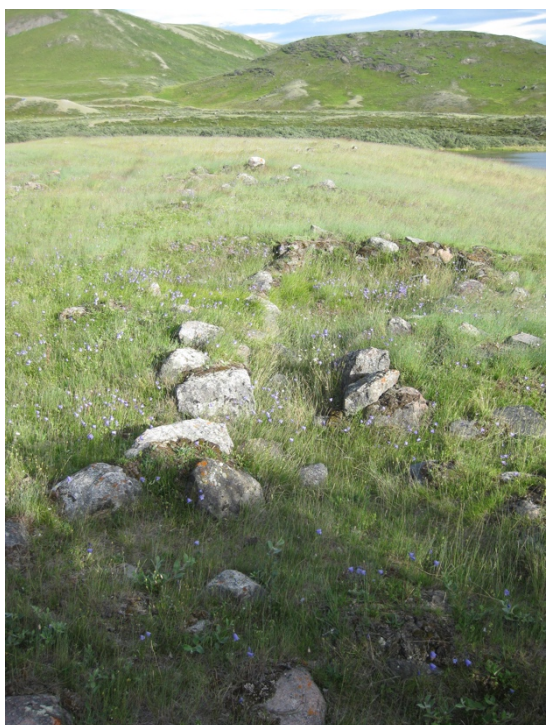
Nunatap pingaassusaanut ingerlatsinissamut periusissanullu tamakkiisumik saqqummiunneqarnissaata qulakkeerneqarnissaanut, nunaminertap 417.800 ha-mik annertutiginera naammagisimaarnarluinnarpoq. Nunatarlu ineriartornermi pingaanngitsumik imaluunniit sumiginnaanermik sunnerneqanngilaq (Fig 0-1). Tunngaviusumik piginnittup ataasiinnaaneratigut (Kalaallit Nunaanni oqartussaasut), nunatamik kalluaasortaqaanngitsumik innersuussinissamut pissutsit tamakku pingaaruteqarsimapput. Kulturikkut nunap annertuumik isigineqarnissaanut qulakkeerininniarluni, killeqarfiit taamatut nassuiarneqarput.



Nunap assinga 3: Nunataq piukkunneqartoq



Takussutissiaq 3: Nipisani illukut. Assiliisoq: Qeqqata Kommunia



Takussutissiaq 5: Aasivissuarmi illukut.
Assiliisoq: Qeqqata Kommunia



Takussutissiaq 4: Maligiarmi Tasersuarmi Inussuk Assiliisoq: Pasda

3. Silarsuarmi naleqartitanut immikkuullarissunut siunnersuut

3.1 Naatsumik eqikkaaneq

Kulturikkut nuna piukkunneqartoq Kalaallit Nunaanni sermeqarfiunnginnersami qitiusumik inissisimavoq, sikuusartuunngitsup avannaanut killeqarfiata kiisalu silaannaap issittup kujataata killeqarfiata eqqaani inissisimaneratigut, ukiuni tuusintilikkuutaani Sisimiut kujataani qaqqani nunasisarnissaq inunnit ornigineqartuartarsuimavoq. Nunasisarnerup oqaluttuassartaa sutigut tamatigut takuneqarsinnaavoq, soorlu issumik illuliatigut aammalu inussuliat pisuinnaallu aqquaat tuttunniartarfimmut nunap timaanut ingerlasut. Piniariarluni tammaarfiit kiisalu ungoorilluni piniartarnerit alutornartut nunap timaani nassaassaapput. 2500 Kr.in.si. siumullu qanganitsanik eriagisassanik paarilluarneqarnerpaanik imaqarpoq, sinerissap nunallu timaani ukiup qanoq ilinera malillugu angalaarnikkut isumalluutinik atuilluarsimanernik upernarsaasut. Sinerissami nunasiaanerup nalaani illukut 1800-kkunni europamiut tikissimanerinik kiisalu Inuit-nik sunniivigeqatigiinnerinik uppernarsaapput.

Aasivissuit – Nipisat-ni ullutsinni piniartut ilaqutaasullu ukiup qanoq ilinera naapertorlugu piniariarlutik angalarput. Pisuinnaat aqquaat ilisimaneqartut aqquagalugit pisuttoqartarpoq, soorlu aamma aasisarfinni ilisimaneqarluartuni tupertoqartarluni. Taamaaliornikkut ileqqut ingerlatiinnarneqartarput, taamatullu qanganngortunik nalitsinnillu annertuumik ataqatigiinnermik pilersitsisarlutik (FIG. 3.3 - 1).



Takussutissiaq 6: Sisimiut Kangerlussuullu akornanni Itinnermi pisuinnaat aqquaat. Assiliisoq: Jens Fog Jensen

3.2 Piumasaqaatinut tunngavigisat

Piumasaqaatit (iii): Kulturikkut ileqqunik imaluunniit inuiaqatigiinnik inuusunik imaluunniit toqorarlutik nungunnunik, nunataq immikkuullarissumik imaluunniit qaqutigootumik nalunaajaasoq

Aasivissuit – Nipisat-ni isumalluutit inunnit ukiuni tuusintilikkaani atorluarneqartarsimapput. Ukiup qanoq ilinera naapertorlugu inooriaaseq naleqqussarneqarsimavoq. Nunatami nunap silaannaallu immikkuullarissuunera ”inuullaataarnissamik” periarfissanik arlalinnik tunniussassaqaqpoq, nunatarlu allanngorsimangitsutut isikkoqarluni. Immikkoortumi qanganitsanik eriagisassanik arlalinnik peqarnerata takutippaa, sumiiffimmi isumalluutit atuilluartuunermik ileqqoqarneq. Taamaallitutik aasisarfikut kiisalu itsarnisanik nassaat silarsuarmi immikkuullarissumik naleqartitaallutik.

Aasivissuit - Nipisat-ni Nipisat qeqertaani Paleo-Inuit nunasisimanerinit takussutissanik kiisalu Thulekulturimit illukut hunnorjulikkaat ersarilluinnartutigut (c. AD 1250-1700) aammalu piffissami oqaluttuarisaanermut (c. aasisarfiit AD 1700-1900) uppersaatissaqarluarpoq. Sumiiffinni arfineq-marluk paarilluarnerpaasat appakaaffigiuminernerpaasullu ’sumiiffittut pingaernerpaatut’

toqarneqarput, sumiiffiillu taakku Kalaallit Nunaata kitaani qanga ullumikkullu inooriaatsinik nassuiaasuullutillu ingerlatitseeqqittussaasutut qitiusumik inissisimassallutik. Sarfannguit nunaqarfiuvoq ingerlalluartoq, ileqqut tunngavigalugit teknikkut nutaaliat atorlugit aalisarnermik piniarnermillu ingerlatitsiviusut, ileqqut nomaditut piniartutut inuiaqatigiinni atuilluartuusunit ineriartortinneqartoq; Thule, Dorset aamma Saqqaq. Taamaalluni *Aasivissuit - Nipisat* kulturikkut nuna ’nuna ingerlaavartooq’-mik taaneqarpoq, nunami ukiuni hunnorjulikkaani imaluunniit tuusintilikkaani ingerlatsiviusimasumik takutitsisoq kiisalu ileqqut malillugit isumalluutit sulit atuiffiusoq (Mitchell 2009).

Sumiiffittut pingaernerpaasut arfineq-marluusut najugaqarfiupput imaluunniit najugaqarfiunikuupput, taamaallutillu inunnit nunami imaanilu isumalluutit inuusuteqartunit pingaaruteqartuusut. Sermersuup immallu akornanni ileqqut malillugit inooriaatsimik nuna itsarnisanillu ersiutit takutitsisuupput.

Piumasaqaat (v): Ileqqut malillugit inuit nunasisarnerinik, nunaminertanik atuisarnerinik imaluunniit imaanik atuisarnerinik nunataq assersuutissatsialaavoq, kulturikkut (imaluunniit kulturitigut) imaluunniit inuit avatangiisinik sunniiviginnittarnerinik takussutissiisoq, pingaartumik allanngortinneqarsinnaangitsumik allannguinnermit sunnertiasunngorsimappat

Illukut, ilerit kiisalu piniarnermi atortorissaarutit avatangiiserisaminnik pigiinnarneqartuupput, 2500 Kr.in.si. inuit siullit tikissimalerneriniit, ileqqut malillugit ukiup qanoq ilinera naapertorlugu angalasarninik kiisalu ukiumut piniariartaatsimik takutitsisuusut. Ukiuunerani puisinniarnermik ingerlatitsisoqarnerini nunasisarnerit sinerissami inissisimapput, upernaakkullu ammassanniarnertit eqalunniarnerillu nalaanni qaqat nalaanni aasisarfeqarpoq. Aasaanerani ukiakkullu annertuumik ungoorilluni tuttunniartarnerni, aallaarsimaarfiit nunap timaani inissisimasarput. Ukiuunerani ukiiviit aasaanerani aasisarfinnut angallavigneqartartoq Maligiaq kangerluanit kangimut ingerlavigneqarsinnaavoq. Aqutikoq sinerlugu aasaanerani aasisarfikut illukunik kiisalu inussunnik



Takussutissiaq 7: Itinnerup nunataa. Assiliisoq: Jens Fog Jensen

arlaqartunik, ilerrini, aasaanerani pilisanik toqqorsivinnik takutitsisuuvoq. *Aasivissuit - Nipisat* illukunik ileqqut malillugit sanaartorneqarsimasunik tamanik imaqrpoq, qanganitsallu eriaqsisassat nunami inissisimanerisa Kalaallit Nunaata ileqqoq malillugu piniartarnerup kulturianik pitsaanerpaamik oqaluttuarisaanermik ingerlatitseeqqillutik.

3.3 Nunatap innarligassaanginneranik allaaserinnineq



Takussutissiaq 8: Itinnerup Tupersuani aasiviusimasumi nassut Assiliisoq: Jens Fog Jensen

'Inuit nuna puiniariartarfiat'-tut silarsuarmi immikkuullarissutut naleqartitatut ilisarnaaserneqarnissaanut, *Aasivissuit-Nipisat* pisariaqartitanik tamanik naammassinnippoq. Nunatami ukiuunerani najugaqarfiusimasunik illut toqqaviinik, ilerrinik, toqqorsivinnik aasaanerani aasarfiusimasoq Aasivissuaq inissisimapput, aasaanerani aasarfiusimasup sannaami saniatigut Kalaallit Nunaanni ataatsimoorluni piniariartaatsimik ingerlatsisarnermik takutitsisuuvoq. Nunatami piukkunneqartumi itsarnitsanik nasaarfiusumi, ukiulersuilluni tulleriissaarinnermi pingaarnarpaat tamarmik nasaarineqarput, 2400 Kr.in.si. Saqqaq kulturimit kalaallit Dorset, Thule, oqaluttuarisaanermi Inuit kiisalu nunasinerit tikillugit.

Nunataq piukkunneqartoq 417,800 hatut annertutigivoq, taamaalillunilu pingaartitanik takussutissanik ingerlatitsinissamut suliaqarnissamillu tamarmiusumik sinnisuutitsinissamik qulakkeerinissamut periarfissaqarluarluni, taamatullu ineriartornermit aseroriartornermillu annertunerusumik sunnertissimanani.

Tunngaviatigut piginnittup



Takussutissiaq 9: Itinnerup Tupersuai. Assiliisoq: Jens Fog Jensen

ataasiinnaanera (Kalaallit Nunaani Namminersorlutik Oqartussat) aammalu nunatami suliffissuaqarnikkut ineriartortitsinissamik itigartitsisoqartarneri tunngavigalugit, akunnilersuisoqarani nunatamik piukkussinissamut pingaaruteqarsimapput.

3.4 Piumasaqaatinut (i)-mit (vi)-mut naapertorlugit nunatap uppernassusianik allaaserinnineq

Kalaallit Nunaani nunap qaffakkiartornerata annertunerpaartaani *Aasivissuit - Nipisat* inissisimavoq (kapitali 2.a.i-mi nassuiarneqartutut). Taamaalillunilu Kalaallit Nunaani sinerissap neriunerata kinguneranik qanganitsat eriagisassat amerlanerpaat aserorterneqarsimannginnissaat naatsorsuutigineqarpoq, soorlu tamanna Kalaallit Nunaata ilaani Nunat immallu issittut avannarliini taamaattoqarsimasoq. Nunap qaffakkiartornerata pitsaasumik sunniutaa tassaavoq, Saqqaq-mit (2400-500 Kr.in.si) aasisarfinnut pisoqaanerusunut kiisalu Dorset-nut (800 Kr.in.si.) kulturinut attuumassuteqarneruvoq, Kalaallit Nunaata annertunersaani aasisarfiit/ukiiviit tamakku pisoqqat nunap neriunerani aserortarmata imaluunniit imaanut kivisarmata, tassa ukiut 2000-it kingulliit nunat sineriammut qaninnerusut immap qaffakkiartornerinit sunnertarmata.

Ukiut tusintilikkaat ingerlanerini piniagassat allanngungaarsimanngillat, taamaalillutillu aasisarfiit piniagassaqarnerpaat eqqaaniittut aamma piffissap ingerlanerani allanngorpallaarsimanngillat. Nunasinissamut qeqertap immikkoortua sorleq piumaneqarnerunersoq apeqquataalluni, sumiiffinni allunnguinerit ingerlanneqarsimapput, nalinginnaasumilli aasisarfiit nuannarineqarnerusut ukiuni tusintilikkaani atoqqinneqartarsimapput. Nunani immanilu issittuni avannarlerni atoqqiineq inuunerup ilaaniippoq, tamannalu aasisarfinni, ukiuni hunnorujulikkaani atoqqiisoqartarsimasinnaanerini ersarippoq: Ujaqqat piukkunnartut ataqatigiiffianit piarlugit, sumiiffinni nutaanerusumik sanaartornernut atoqqinneqartarlutik.



Takussutissiaq 10: Nipisani illukut Assiliisoq: Jens Fog Jensen

3.5 Illersuinissamut ingerlatsinissamullu piumasaqaatit

Nunataq piukkunnartoq Naalakkersuisunit (Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussanit) pigineqarpoq, Qeqqata Kommunianiillu allaffissornikkut ingerlanneqarluni. Taamaalilluni nunataq piukkunnartoq nunaminertallu qanittuiniittut Namminersorlutik oqartussanit Qeqqata Kommunianiillu allaffissornikkut ingerlanneqarlutik.

Nunatap piukkunnartup kangiitungaa Masarsoqarfik nr. 386-ip, Eqalummiut Nunaat aamma Nassuttuup Nunaa, kujataatungaalu qaleriipput, *Aasivissuit – Nipisat World*-ip kangiitungaa Sermersuaq sinerlugu avannaatungaanut killeqarluni.

Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu qanganitsanik eriagisassanik illersugassanut allaffissornikkut oqartussaavoq, Aatsitassaqaqarnermut

aqutsisoqarfillu – aatsitassanik piiaanissamut akuersissutinik tunniussisartoq – *Aasivissuit – Nipisat*-ni aatsitassanik misissuinissamut akuersissutinik tunniussisinaanermik taamaatitsinikuullutik. Qitiusumik sumiiffinnik nakkutilliinissaq kiisalu nunatap nalinginnaasumik killiffia Sarfannguanut Kangerlussuarmullu inissinneqarnissaat kajumissaarutigineqarpoq.

Aasivissuit – Nipisat-nnik inatsisitigut tunngaviit allaffissornerlu, ineriartornikkut imaluunniit aningaasaqarnikkut unammillernartut arlaatigulluunniit sanaartukkamut sunniuteqannginnissaannik qulakkeerissapput.

Siunissamut ungasinnerusumut immikkut ittumik naatsorsuutit

Sumiiffinnut itsarnisanut pinngortitamik pissuteqartumik navianartorsiortitsisinnaasut killeqarput. Takornarialli annertuumik amerliartornerisigut sunniuteqarsinnaapput. Angallannerit annertusineqarnerisigut naasunik nungutitsinernik, taamatullu neriuinerimik kinguneqartitsisinnaavoq. Nakkutilliinissamut qanganitsanillu eriagisassanik illersuinissamut suliniutit, soorlu assiliisarnerit ataavartut, ornigulluni misissuinerit, nalunaarsukkanik pisuinnaat aqutaannik kiisalu nunatanik angallavigeqqusaanngitsunik pilersitsinissat ingerlatsivigineqarnissaanut pilersaarummi immikkoortoq 9 nakkutiginninnermi nassuiarneqarput. Suliniutit nunatami silarsuarmut naleqartitanut navianartorsiortitsisinnaasut oqartussat ataanni nakkutigineqarnissaat qulakkeerneqassalluni. Maannakkut nunatamik atuineq illukunik aasisarfinnillu sunniuteqarsinnaavoq, nakkutilliinerillu aqutsinerillu ingerlanneqarnerisigut, ullumikkut aasisarfiit atorineqartartut eqqaanni qanganitsat eriagisassanik ajoqusiinissamut annikillisaataassaaq. Nunamut annertunerusumut Sarfannguani, Sisimiuni Kangerlussuarmilu innuttaasut nunatamik atuisinnaanerannik qulakkeerinntuussaaq, taamaalilluni sumiiffimmi ilisimasat pigiinnarneqassapput kiisalu nunatami atuilluartumik atuisoqassalluni.



Takussutissiaq 11: Tasersuarmi angalaartoq Assiliisoq: Pipaluk Lykke Løgstrup

4. Ingerlatsivigineqarnissaanut pilersaarutip anguniagaa

Ingerlatsivigineqarnissaanut pilersaarutip pingaarnertut anguniagaraa, silarsuarmut tamarmut immikkut pingaaruteqartunik naleqartitanik illersuinissaq, tamannalu *Aasivissuit-Nipisat*-nut nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut allattorsimaffianut qinnuteqarnermi tunngaviuvoq, qinnuteqarnermi nunat assigiinngitsut akornanni immikkoortumilu naleqartitat, takorluukkat malittarisassallu ataqqillugit suliaalluni.

Inuit kulturip issittumilu aniguisinnaanerannik nuna kulturiusiq immikkuullarissumik nalunaajaasoq pineqarpoq. Nunasiffiusimasunik sammisaqartitsiviusimasumillu innarlerneqarsimanngitsunik nuna sinneruttoqarpoq.

"Aasivissuit-Nipisat"-ni nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut piukkunneqarsimasumi ataatsimoortitsilluni nassuiaatit, UNESCOs World Heritage List-imi (Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut allattorsimaffik) ilanngunneqarnissamut piukkussinermit qinnuteqaammi atuarneqarsinnaapput.

Nunatami pingaarnertut naleqartitanik qulakkeerisussat, ingerlatsivigineqarnissaanut pilersaarut sakkussaavoq.

Ingerlatsivigineqarnissaanut pilersaarutip pingaarnertut siunertaraa:

- Kulturikkut naleqartitat kiisalu qanganitsat eqqaassutissat illersornissaat.
- Qanganitsanik eqqaassutissanik nunap sinaakkusiisup ataatsimoorussamik misigisaqarfigineqarnissaata illersorneqarnissaa.
- Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut nunatap ilisimaneqarnerata siammartinneqarnissaa
- Atuisut tamat nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut nunatap, tamatumalu immikkuullarissumik naleqassusaanik paasinninnissaannik qulakkeerinissaq kiisalu sumiiffimmi innuttaasut nunarsuarmioqatigiinnut kingorsussassatut nunatamut tulluusimaarinninnerinik, soqutiginninnerinik ataqqinninnerinillu annertusaanissaq.
- Atuisut tamat misigisassanik qulakkeerinissamut, pisuunnguutigisassanik paasissutissarsiffiusinnaasunillu periarfissinnissaat.
- Qeqqata kommuniani atuilluartumik ineriartornissamik anguniagaa naapertorlugu, takornariaqarnerup atuilluartumik tunngaveqartumik ineriartortinneqarnissaanik qulakkeerinissaq. (immikkoortoq 5.13-imi Pilersaarusiordermi periusissat takuuk)
- Atuilluartumik nunatamik atuinermik ineriartortitsinissaq.
- Nunatamut attuumassuteqartunut assigiinngitsutigut atuinermi soqutigisaqarnerullu akornanni pitsaasumik atuilluartumillu oqimaaqatigiissaarisumik pilersitsinissaq.
- Ilisimatusarnerup tapersersornissaa, tamatumalu saniatigut nalunaarsuinerit kiisalu sumiiffimmi inuiaqatigiinnut ingerlatitseqqinnissamik qulakkeerinissaq, taamatullu ilisimatusartunut allanut soqutigisaqartunullu iluaqutaasinnaassallutik.

Nunatamut piukkunneqarsimasumut annertunerusumik nassuiaammik pissarsiniaraanni, piukkussinermit atortut innersuussutigineqarput.

Ingerlatsivigineqarnissaanut pilersaarut suliaqarnermi sakkussaavoq, nunatap ineriartornera, silap allanngoriartorneratigut sunnertinneqarneratigut, angallannerit annertusiartorerisigut, takornarissat amerliartorerisigut imaluunniit allatigut nunatap naleqartitaanik navianartorsiortitsilluni sunniteqarsinnaasut ilutigalugit aaqiivigineqartartussa.

5 Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassamut nunatamut akisussaaffik

Nunat assigiinngitsut akornanni nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut allattorsimaffik UNESCO-mit akisussaaffigineqarpoq, allattorsimaffillu 1972-imi Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut isumaqatigiisummit aallaaveqartuulluni, isumaqatigiissutip siunertaraa nunarsuarmi nunat kulturillu immikkuullarissut kinguarsiinnut tullinnguuttunut pigiinnarneqarnissaat.

Danmarkimi Kulturstyrelsen-i Naalagaaffeqatigiit sinnerlugit UNESCO-mut atatillugu nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut nunatanik piukkunneqartunik pingaarnertut akisussaasuusoq, taamatullu UNESCO-mut attaveqartartuusoq.

Naalagaaffinnut Namminersorlutik Oqartussat Kalaallit Nunaanni nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassanut nunatanut pingaarnertut akisussaasuvoq. ”Aasivissuit-Nipisat” nuna kulturitut qinnuteqaataammat, pingaarnertut akisussaaffik Kultureqarnermut Naalakkersuisoqarfimmiippoq, tassani kulturikkut oqaluttuarisaanerni naleqartitat eriagisassatut inissisimmamata.

Sumiiffimmi nunatani illersuinissamut atuinissamullu kiisalu sammisaqartitsinissamut pilersaarsiornerit Qeqqata Kommuniata akisussaaffigai, Kalaallit Nunaanni kommuninut malittarisassat naapertorlugit.



5.1 Aqutsisoqatigiit

UNESCO-p nunarsuarmioqatigiinnut allattorsimaffimmut piukkutamik piareersarnermut, Qeqqata Kommuniani Borgmesterimut kiisalu Kultureqarnermut Naalakkersuisumut toqqaannartumik atassuteqartussanik aqutsisoqatigiinnik pilersitsisoqarpoq.

Aqutsisoqatigiit Danmarkimi Slots- og kulturstyrelsen-imit, Kultureqarnermut Naalakkersuisoqarfimmit, Inuussutissarsiornermut Naalakkersuisoqarfimmit, Qeqqata Kommunianit kiisalu Sisimiut Katersugaasivianit inuttalerneqarpoq, Nunatta Katersugaasivianit Allagaateqarfianiillu, Pinngortitamut Naalakkersuisoqarfimmit kiisalu Aatsitassanut Naalakkersuisoqarfimmit aalajangeeqataasinnaannngitsunik peqataasoqarluni.

Ingerlatsivinnut tallimaasunut siuliani taakkartorneqartunut kiisalu UNESCO system-imut suliniummut attuumassuteqartunut, aqutsisoqatigiit pingaarnertut suliaqarput. Tamatuma saniatigut aaqqissuusaanermut aningaasaqarnermullu aqutsisoqatigiit pingaanertut akisussaasuupput.

Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussat allattorsimaffimmut nunatap ilanngunneqarnissaata tungaanut, maannakkut aqutsisoqatigiit ingerlaannassapput. Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussat allattorsimaffianut nunataq ilanngunneqarpat, taava siunissami nunarsuarmioqatigiinnut kingornussatut nunatamik ingerlatsisussamik atajuartussamik aqutsisoqatigiinnik pilersitsisoqassaaq. Aqutsisoqatigiinngortussat tulliuttutigut ilaasortaqaartinneqassapput:

Qeqqata Kommunia sinnisussanik sisamanik toqqaassaaq

- Kommunip qitiusumik allaffeqarfianit ataaseq (Siulittaasoq)
- Sisimiut/Kangerlussuup katersugaasivianit ataaseq
- Sarfannguani allaffeqarfimmit ataaseq
- Kangerlussuarmi allaffeqarfimmit ataaseq

Danmarkimi Slots- og kulturstyrelsen-imit sinniisooq

Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanit sinniisussanik sisamanik toqqaassaaq

- Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Ilisimatusarnermut, Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfimmit ataaseq
- Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut Niuernermullu Naalakkersuisoqarfimmit ataaseq
- Pinngortitamut, Avatangiisinut Nukissiuuteqarnermullu Naalakkersuisoqarfik ataaseq
- Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfimmit ataaseq

Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfianiit

- Kulturikkut kingorsussassanik ataaseq

Nunatami ”site manager” (suliniummik aqutsisoq) aqutsisoqatigiinnut allatsitit inissisimassaaq. Suliassani immikkoortoq 4.3 takuuk.

Aqutsisoqatigiit ukiumut pingasoriarlutik ataatsimiittarnissaat naatsorsuutigineqarpoq, ataatsimiinnissaq ataaseq naapeqatigiilluni nunatami piukkussami ingerlanneqartassalluni. Ataatsimiinnerit sinneri attaveqatigiinnerillu sinneri, avinngarusimaneq patsisaalluni, elektronikkikkut ingerlanneqartassallutik.

Aqutsisoqatigiit suliassaatt piginnaatitaaffilu

- Inatsisit, najoqqutassat ingerlatsivigineqarnissallu pilersaarut matumani atuuttut naapertorlugit, nunatamik piukkunneqartumik illersuinissaq ingerlatsivigineqarnissaalu aqutsisoqatigiinniit qulakkeerneqassapput
- ”Aasivissuit – Nipisat” nunatamut pingaarnertut aqutsinissaq pillugu aqutsisoqatigiit eqqartuullutillu isummissapput kiisalu UNESCO-mut attaveqarlutik. Siuliani akisussaaffittut agguataaraneq naapertorlugu inaarutaasumik aalajangiisoqassaaq.

Aqutsisoqatigiit ilaatigut tullinnguuttut eqqartussavaat

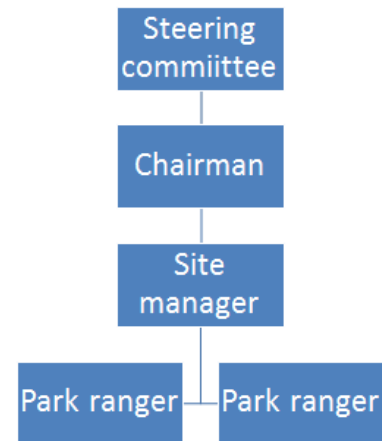
- Imaani, nunami silaannarmilu sammisaqartitsinissanut pingaarnertut malittarisassat
- Nunatap nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut inissisimaneq ataqqillugu, inuussutissarsiornermut, sukisaarsartarfiit, takornariaqaraneq kiisalu ilisimatusarneq nunatami qanoq ilanngunneqarsinnaanissaat.
- UNESCO-mut piffissalersukkatigut nalunaarusiornermut pingaarnertut sinaakkutit
- Ingerlatsivigineqarnissaanut pilersaarummik nalilersuinerit, isummernerit nutarterinerillu – Uani piumasagaataavoq ingerlatsivigineqarnissaanut pilersaarut ukiut sisamakkarlugit aqutsisoqatigiit ataatsimiinnerini oqaluuserisassanut ilanngunneqartassasoq, tassanilu pilersaarut nutarterneqassanersoq imaluunniit taamaatiinneqassanersoq aalajangiivigineqartassalluni.
- Nakkutilliinissamut pilersaarummik nalilersuineq isummernerit nutarterinerillu
- Nunatami naleqartitanik qaffassaasinnaasunik nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassap iluani suliniutit assigiinngitsut
- Suliniutissatut siunnersuutit qanoq aningaasaliiffigineqarsinnaaneri
- Suliniummik aqutsisumit (site manager), ”Aasivissuit – Nipisat”-ni Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut nunataq pillugu killiffik.

5.2 Suliniummik aqutsineq (Site management)

Qeqqata Kommuniani ”suliniummik aqutsiveqarfik”-mmik pilersitsisoqassaaq, aqutsiveqarfiullu nunatami ulluinnarni ingerlatsinermik, aserfallatsaaliinermik, nittarsaassinermik/paasissutissiinermik, ineriartortitsinermik nalunaarusiortarnermillu akisussaasuusaaq.

Qeqqata Kommuniiani atuilluatuunissakkut allaffeqarfimmut suliniummik aqutsisoq atorfinitsinneqassaaq, tassanilu aaqqissuussaaneq isumagineqassalluni. Tamatuma saniatigut nunatamik nakkutilliusassatut Park Ranger ataaseq arlallilluunniit atassuseqartinneqassallutik.

Kommunip, Namminersorlutik Oqartussat kiisalu Nunatta Katersugaasiviup nunatamut tunngatillugu pisussaaffiisa ingerlanneqarnissaat isumagineqarnissaallu oqartussaasunit taakkartorneqartunit isumagineqassapput; taamaattorli suliniummik aqutsisoq suleqatigalugu ataqatigiissaarisoralugulu. Nunaqarfinni allaffeqarfinit sullinneqarnissamat suliniummi aqutsisoq aamma akiliuteqarluni sullinneqarsinnaavoq – assersuutigalugu paasissutissanik ingerlatitseqqiinnikkut, paasissutissiivinnik sullissinnikkut, nakkutilliinnikkut il.il. kiisalu suliniutinut aningaasaateqarfinnut qinnuteqaasiornikkut.



Suliniummik aqutsisup suliassai

- Ingerlatsivigineqarnissaanik pilersaarutip atuutilersinnissaa malitseqartinnissaalu, (aaqqiissuteqarnernut, atuutilersitsinernut, ukiumut naliliinernut kiisalu ulluinnarni ingerlatsinermut atatillugu iluarsiiisuteqarnernut peqataaneq).
- Suliniutinut aningaasaliiffigineqarnissaanut aningaasaliisussarsiorneq (suliniutinut assigiinnigitsunut aningaasaliisussarsiorneq, missingersuusiorneq, naatsorsuusiorneq kiisalu nalunaarusiorneq)
- Nunatap iluani suliniutinik aqutsineq – imaluunniit attaveqaataaneq
- Sumiiffinni innuttaasunut attaveqarneq, matumani innuttaasunik ataatsimiisitsinerit
- Soqutigisaqatigiinnik ilaatitsineq, matumani sammisanut suleqatigiisitamik pilersitsineq
- Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut piukkussineq pillugu paasissutissiineq ingerlatitseqqiinerlu
- Nakkutiginninneq, upalungaarsimaneq kiisalu nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut qinnuteqarfiusumi ineriartornerit pillugit nalunaarusiorneq
- Suliniutinik piviusunngortitsiniarnermut atatillugu akuersissutinik il.il. piniarneq
- Suleqatigiissitami (ni) ilaasortaaneq
- Aningaasaqarnikkut aqutsineq
- Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut nunatatut qinnuteqaataasumut atatillugu pisortatigut tikeraartoqarnermi ingerlatsineq (ilisaritsineq, ataatsimiinnerit saqqummiinerillu, park ranger-it suleqatigalugit ingerlanneqarsinnaapput)
- Aqutsisoqatigiinni allatsi
- Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassani allani suliniutinut aqutsisunik suleqateqarneq.

Suliniummik aqutsisoq aqutsisoqatigiit siulittaasuanit atorfinitsinneqassaaq, qaninnertullu tassunga attaveqassalluni. Akisussaaffinnik agguataarinermut aalajangersagaq naapertorlugu, Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut Niuernermullu Naalakkersuisoqarfik, Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Iisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik, Pinngortitamut, Avatangiisinut Nukissiuuteqarnermullu Naalakkersuisoqarfik kiisalu Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfik suleqatigalugit, nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut nunataq qinnuteqaatigineqartoq ingerlatsivigineqassaaq. Park Ranger-inut tunngatillugu Suliniummik aqutsisoq atorfinitsitsisinnanermut ilitsersuisinnanermullu pisussaaffeqarpoq.

5.3 Park Ranger aaqqiissut

2017-ip naanerani Park Ranger aaqqiissummik pilersitsisoqassaaq, tassanilu Park Ranger-imik ataatsimik arlalinnilluunniit inuttalerneqassalluni. Nunatami assingusunik suliaqareersunik suliaqassaq agguataarneqarsinnaavoq, taamaalilluni Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut immikkoortumi isorartutigisumi suliniummik aqutsisumit aqunneqartumik aaqqissugaalluni, nunatami arlaqartut sumiiffinni assigiinngitsuniissinnaalissapput.

Piniarnermik nakkutilliisunik, piniartut malittarisassanik malinninnissaanik nakkutilliisumik, Akileraartarnermut Naalakkersuisoqarfimmit aallartitanik qanimut suleqateqarnissaq pilersinniarneqassaaq. Piniarnerup nalaani, piniarnermik nakkutilliisut suliaminnut atatillugu nunatap iluata annersaani angalasalertussaassapput.

Park Ranger-it suliaasaat

- Nunatami pinngortitatigut kulturikkullu nakkutilliineq
- Nunatami ineriartorfusinnaasunik nakkutilliineq,
- Atuisunut tikeraanullu ilitersuineq paasisutissiinerlu
- Ukiuunerani suliniummik aqutsisup allaffissornikkut assigiinngitsutigut suliaqarneranik ikiunneq
- Inatsimmik unioqqutitsisimanermik kiisalu aarlerinartoqartillugu upalungaarsimanermik misissuineq, nalunaarusiorneq qisuariarnerlu.
- Nunatami torersaaneq/eqqagassalerineq.

Piginnaasat

Park Ranger inussiarnersuussaaq, pissutsinut paasisimasaqarluartoq kiisalu kalaallisut, qallunaatut tuluttullu oqaaseqartuussalluni. Tamatuma saniatigut Park Ranger pisariaqartitanik piginnaasaqassaaq, soorlu biilernermet allagartaq, ikiueqqaarneq kiisalu imaatigut angallannermi malittarisassanik ilisimasaqarneq, naggataagullu sullarissuussalluni.

6 Inuiaqatigiinni inatsit il.il.

Immikkoortumi uani inuiaqatigiinni inatsisit, nunatani piukkunneqartuni sammisaqartitsiviginiakkatut qinnutigineqartunut attuumassuteqartut nassuiaassutigineqarput. Nunatamut inatsisit, nalunaarutit, ingerlatsivigineqarnissaanut pilersaarut atuuttut kiisalu inaarutaasumik nalunaarutit siunnersuut (5.2) ilanngussaq 13a-tut ilanngunneqarput. Tamatuma saniatigut ineriartorerup kiisalu inatsisip atuuttup ingerlanneqarnerinut atatillugu, immikkoortuni attuumassuteqartuni kommunimilu aaqqiinerit naatsumik nassuiarneqassapput.

6.1. Kulturikkut eriagisassanut inatsit

Kalaallit Nunaat kulturikkut eriagisassanik eqqissisimatitsinissamut allatigullu kulturikkut eriagisassanut illersuinissamut immikkut inatsiseqarnikkut inatsisitigut aaqqiissuteqarnikuvoq. Eqqissisimatitsisarneq aamma allatigut kulturikkut eriagisassanik kulturikkut kingornussatut illersuineq pillugu Inatsisartut Inatsisaat nr. 11, 19 maj 2010-meersutigut ingerlanneqarpoq (kulturikkut eriagisassanut inatsit). Inatsit 2010-imi juulip aallaqqaataani atuutilerpoq.

Inatsisip siunertaraa kulturikkut eriagisassanut, kulturikkut isumalluutit, ilisimatusarnikkut najoqqutarisassatut kiisalu kinguaariinnut maannakkut siunissamilu misigisaqarfissaattut, imminnut paasinninnissaannut, ineriartortinnissaanut suliffeqarfissaattullu, inuiaqatigiit akisussaaffimmigut ingerlatsinissaq. Nunarsuarmut inuiaqatigiillu oqaluttuarisaaneranut Kalaallit Nunaanni kulturikkut kingornussassat pingaaruteqartut, inatsimmi aamma isumagineqarput, allatigut kulturikkut eriagisassanut eqqissisimatitsinermullu suliaqarnikkut Kalaallit Nunaat nunarsuarmi kulturikkut kingornussassanut atatillugu illersuiniarnermikkut suliaqarnermigut peqataavoq.

Immikkut pisoqartillugu kiisalu inuiaqatigiinni ineriartorneq eqqarsaatigalugu, eqqissisimatitassatut eqqarsaatigisanik imaluunniit allatigut kulturikkut eriagisassanik illersuinermit imaluunniit kulturikkut eriagisassatut illersukkanik eqqissisimatitanillu pioreersunik allannguissamut atorunnaarsitsinissamulluunniit inatsit Naalakkersuisunut periarfissiivoq.



Takussutissiaq 12: Aasivissuarni illukut Assiliisoq: Pipaluk Lykke Løgstrup

Naalakkersuisut inuiaqatigiit ineriartornissaat eqqarsaatigalugu aalajangiissappata, kulturikkut eriagisassap, ilisimasat paasissutissallu taassuma iluaniittut ilanngullugit, illersoruminartumik uppersarsarneqarnissaa qanoq qulakkeerreqassanersoq Naalakkersuisunit aalajangiivigineqassaaq. Qanganitsat eriagisassat imaaliinnarlugit peerneqarsinnaanngitsunut, sanaartukkanut nunatanullu kulturikkut oqaluttuarisaanermut tunngassuteqartunut, inatsit nassuiaanermik immikkullu malittarisassanik imaqarpoq.

Nunatat kulturikkut oqaluttuarisaanermik imaqartut

Nunatat kulturikkut oqaluttuarisaanermik imaqartut tassaapput, kulturikkut oqaluttuarisaanermut pingaaruteqartut.

Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut nunataq piukkunneqartoq, kulturikkut oqaluttuarisaanermut pingaaruteqartuuvoq, taamaalillunilu kulturikkut eriagisassanut inatsit naapertorlugu nunataq kulturikkut oqaluttuarisaanikkut imalittut isigineqarluni, inatsit naapertorlugu illersorneqarsinnaasoq.



Takussutissiaq 13: Nipisani illukut Assiliisoq: Jens Fog Jensen

Nunataq kulturikkut oqaluttuarisaanermik imalik eqqartorneqartillugu, piutiinnarnissaa illersorneqarnissaaluunniit pingaaruteqarluartillugu, kulturikkut eriagisassanut inatsit naapertorlugu, nunataq kulturikkut oqaluttuarisaanermut pingaarutilik eqqissimatitsinikkut imaluunniit allatigut kulturikkut eriagisassanut eqqissimatitsinikkut illersorneqarsinnaavoq. Nalunaaruteqareermermi tusarniaareermermilu tamatumunnga Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu aalajangiisussaavoq. Tamanut, piginnittumut nunaminertamillu atugassiinernut atuisunut imaluunniit nunaminertamik allatigut atuisussaataasunut kiisalu nunataq kulturikkut oqaluttuarisaanermut pingaaruteqartup kommunimi inissisimaffianut, Naalakkersuisunit illuatungeriinnullu attuumassuteqartunut tusarniaaneq ingerlanneqassaaq. Taamatullu inatsit naapertorlugu Kulturikkut kingornussassat pillugit siunnersuisoqatigiit pilersinneqartut immikkut tusarniaaffigineqassallutik.

Eqqissimatitsinerup kingunerisarpaa, nunatami qanorluunniit innarliisinnaasunik ingerlatsisoqassanngitsoq, taamaallaat inuiaqatigiinnit ornigarneqarsinnaalluni. Immikkut patsiseqartillugu, Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu immikkut akuersissuteqarsinnaavoq.

Allatigut kulturikkut eriagisassanik illersuinerup kingunerisarpaa, nunatap ilaanut tamarmulluunniit allannguutaasinnaasumik ajoqusiisinnaasumilluunniit arlaannaanik ingerlatsisoqarsinnaanngitsoq. Immikkuullarissunik patsiseqartillugu, Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu immikkut akuersissuteqarsinnaavoq.

Taamaalilluni Kulturikkut eriagisassanut inatsimmi, allatigut kulturikkut eriagisassanik illersuiniarnermut periutsinik marlunnik ingerlatsisoqarpoq, ima paasillugu nunatami atuinissamut sanilliullugu, illersuiniarneq eqqarsaatigalugu, eqqissimatitsineq sukannernerusumik illersuisuusoq aappaalu allatigut kulturikkut eriagisassanik illersuiniarneq sukannernerunani.

Eqikkaaneq

Nunatami piukkussami nunatanik eqqissisimatitaqanngilaq, taamaallaat allatigut kulturikkut eriagisassanik illersuineqarluni.

Qanganitsat eriagisassat imaaliinnarlugit peerneqarsinnaanngitsunut

Kulturikkut eriagisassanut inatsimmi aamma, qanganitsat eriagisassat imaaliinnarlugit peerneqarsinnaanngitsunut sanaartukkanullu immikkut kapitalinnik imaqarpoq. Nunatanut kulturikkut oqaluttuarisaanermut pingaarutilinnut sanilliullugu, kulturikkut eriagisassanut tamakkununga tunngatillugu inatsisitigut taamaallaat eqqissisimatitaapput.

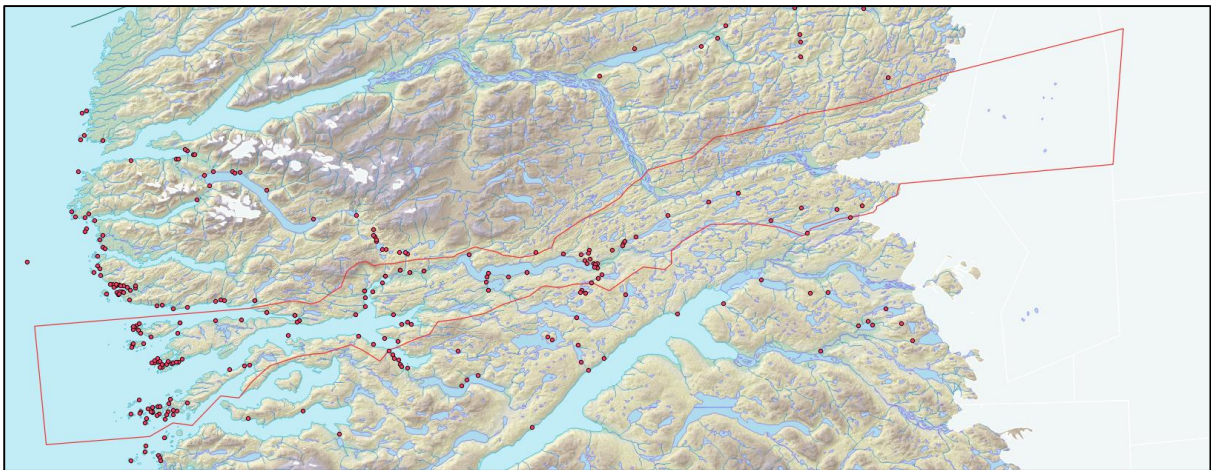
Qanganitsat eriagisassat imaaliinnarlugit peerneqarsinnaanngitsut tassaapput qanga inuit sammisaqarfigisartagarisimasaat, piffinni assigiinngitsuneersut kiisalu sumut ataqatigiinnersut apequtaallutik.

Qanganitsat eriagisassat imaaliinnarlugit peerneqarsinnaanngitsut taasariallit tassaapput 1900 sioqqullugu qanganitsat, tassani illukut, aasisarfiit, ilerriit iliveqarfiillu inatsit naapertorlugu ingerlaannaq eqqissisimatitanngortartut. Ilerriit allamut atanngitsut 1900-meersut kingornalu pilersinneqartut aamma inatsit naapertorlugu ingerlaannaq eqqissisimatitanngortarput.

Qanganitsat eriagisassat imaaliinnarlugit peerneqarsinnaanngitsut ingerlaannaq eqqissisimatitanngortartut saniatigut, sanaartukkat, iliveqarfiit atorunnaarnikut, inussuit, narsartat ujaqqanillu ungaluliat 1990-kkunni kingorna pilersinneqartunut atatillugu, tusarniaanermi akissuteqaatit oqaluttuarisaanikkut pingaaruteqarpata, eqqissisimatinneqarnissaannut Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu siumut tusarniaaereerluni aalajangiisinnaavoq.

Eqqissisimatitsineq tassaavoq, eqqissisimatitit ajoquserneqassanngitsut, allanngutsaaliorneqassasut imaluunniit ilaannakortumik tamakkiisumilluunniit nuunneqassanngitsut. Qanganitsat eriagisassat imaaliinnarlugit peerneqarsinnaanngitsunit 20 meterimit ungasissusilerlugit sutigulluunniit ingerlatsisoqaqquusaanngilaq.

Nunatami qanganitsat eqqissisimatitaasut inissisimaffiani pisinnaatitaaffinnik piginnittunit tamanit eqqissisimatitsineq ataqqineqassaaq, qanoq innikkut pisinnaatitaaffeqalersimaneq apequtaanani.



Nunap assinga 4: Nunatami piukkunneqartumi kulturikkut eqqaassutissat assigiinngitsut 140-pput

Sanaartukkat

Sanaartukkamut tunngatillugu ima paasineqassaaq, illu tamaat, illup silataa, illup immikkoortui ataasiakkaat kiisalu illup avatangiisii piutiinnartinneqarnissaanut imaluunniit illersugaanissaanut ataatsimut isigalugit piukkunnaateqartut.

Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu siumut tusarniaaereertillugu, aatsaat sanaartukkat eqqissisimatitaalernissaannik aalajangiisoqarsinnaavoq. Sanaartukkat oqaluttuarisaanikkut imaluunniit illulioriaaseq patsisaalluni immikkuullarissumik pingaaruteqassaaq.

Eqikkaaneq

Nunatami piukkunneqartumi eqqissisimatitanik sanaartugaqanngilaq, Sarfannguanili illut sisamat B-90 B-94, B-99 aamma B-127 eriagisassatut piukkunneqarlutik toqqagaapput. Pilersaarusiornermi inatsit naapertorlugu illut taakku eriagisassatut pingaaruteqarneri allaffissornikkut suliarineqarput.

6.2 Allatigut kulturikkut eriagisassat pillugit nalunaarut

Kulturikkut eriagisassat inatsit naapertorlugu, Nunatta katersugaasivia Allagaateqarfialu innersuussuteqareerluni atuutilersinneqartumi, Kalaallit Nunaata qeqqani immikkoortoq kulturikkut eriagisassamik illersuineq pillugu allatigut kulturikkut eriagisassat pillugit nalunaarutip akuersissutigineqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq upernaami 2017.

Nunatap killeqarfia nalunaarummi aalajangersarneqassaaq. Ilaatigut nalunaarummi pingaarnertut allaaserineqarneratigut, nunap assingatigut naleqqatigullu, nalunaarummut ilanngussatut ilanngunneqartukkut pivoq.

Tamat isigalugu nunatamut appakaassinnaanermut, immikkuualuttunut ataasiakkaanut atuisinnaanermullu aalajangersakkanik nalunaarut imaqarportaaq. Nalunaarummi killeqarfiit aalajangersaaviusuni nunatamut appakaattoqarsinnaanerani aalajangersagaqarpoq, nunatanilu kulturikkut oqaluttuarisaasuni aalajangiussani appakaannissamut akiliuteqarnissaaq piumasqaataasinnaavoq, akiliutigineqartut nunatani akiliuteqarfiussatut aalajangersaaviusuni ingerlatsinissamut sanaartukkanut, aserfallatsaaliinermut, ingerlatsinermut pilersitsinernullu aningaasartuutunik tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit matussusiinissamut atorineqarnissaat siunertaavoq.

Nalunaarummi killeqarfissatut aalajangersaavigineqartut ilaatigut inatsimmi pingaarnertut killeqarfinnik aalajangiiffiusunik erseqqissaasuupput, ilaatigut qanganitsat eriagisassat imaaliinnarlugit peerneqarsinnaanngitsunut eqqissisimatitsinermut sanaartukkanullu kiisalu nunatanut kulturikkut oqaluttuarisaanermut pingaartinneqartuni allatigut kulturikkut eriagiasassanut eqqissisimatitsinernullu malittarisassanik ataqqinnilluni appakaanneq atuinerlu ingerlanneqassasoq. Naggataagut nunatami kulturikkut oqaluttuarisaanermut pingaaruteqartumut appakaannermi atuinermilu, nunatamut ingerlatsivigineqarnissaanut pilersaarut suliarineqartoq ataqqillugu pissasoq aalajangersaavigineqarpoq.

Mingutsitsinissamut inerteqquteqartumik kiisalu naasunik nunamillu atuinermi sinaakkutinik aalajangersakkanik nalunaarut imaqarpoq. Piniarnermut aalisarnermullu atatillugu ingerlatsinerit ingerlaannarsinnaanerani aamma aalajangersaavigineqarpoq, matumanili nunatap atorineqarnissaanut nalunaarutip siunertaa kiisalu malittarisassat nalinginnaasut malillugit ingerlanneqassapput. Tamatuma saniatigut tupinik nappaanermi, ikumatitsinermi, kisarnermi nunamullu qaqinermi piffissap ilaani killiliinermik aalajangersagaqarluni. Naggataagullu aalajangerneqarpoq, matumunnga malittarisassat Qeqqata Kommuniani kommunalbestyrelsimiit aalajangersaavigineqarsinnaasut.

Tamatuma saniatigut ingerlatsinissamut nakkutilliinissamullu nalunaarummi aalajangersagaqarpoq. Nunatami kulturikkut oqaluttuarisaanermut pingaaruteqartumut ingerlatsivigineqarnissaanut pilersaarummik suliaqarnermi Nunatta katersugaasivia Allagaateqarfialu Qeqqata Kommuniani kommunalbestyrelsi isumasioqatigalugu kiisalu soqutigisaqatigiit attuumassutillit peqataatinneqarneratigut ingerlanneqarnissaa aalajangiivigineqarpoq, taamatullu ingerlatsivigineqarnissaanut pilersaarut ataavartumik nutarterneqartassasoq. Ingerlatsivigineqarnissaanut pilersaarummi siunertat kiisalu minnerpaamik qanoq imaqassanersoq nalunaarusiami aalajangersarneqarpoq. Nunatami kulturikkut oqaluttuarisaanermi pingaartitat pigiinnarneqarnissaanut kiisalu illersorneqarnissaanut, tamatumalu saniatigut innuttaasut nunatamut appakaassinnaanerinut nunatallu atorineqarnissaanut ineriartornissaanullu qulakkeerinissamut, ingerlatsiviit suliaminnik ingerlatitsinissaminnut ingerlatsivigineqarnissaanut pilersaarut sakkussaasoq allassimavoq.

Nalunaarummittaaq aalajangiiffigineqarpoq, nalunaarutip malinneqarnissaanik Qeqqata Kommuniani Kommunilbestyrelsi nakkutiginnittuussasoq.

Taamatullu nalunaarutip nalunaarummilu malittarisassat aalajangiiffigineqartunik unioqqutitsinermi pillaatissiinissamik aalajangersagaqarluni.

6.3 Katersugaasiveqarnikkut inatsit

Kalaallit Nunaanni atortorissaarutitigut atortorissaarutitiguunngitsorlu kulturikkut kingornussassanik qulakkeerinninnissamut kiisalu Kalaallit Nunaanni katersugaasiveqarnerup ingerlanneqarnerinik suleqatigiinnerinillu qulakkeerinninnissaq Katersugaasiviup siunertaraa. Kalaallit Nunaanni katersugaasiveqarfiit tassaapput, Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu, katersugaasiviit akuerisaasut kiisalu Kalaallit Nunaanni Katersugaasivinnut ataatsimiititaliaq.

Atortorisaarutitigut atortorissaarutitiguunngitsorlu kulturikkut kingornussassanut atatillugu qanoq paasineqassanersut inatsimmi nassuiarneqarput. Atortorissaarutitigut kulturikkut kingornussassat tassaapput tigussaasut nikisinneqarsinnaasut, illut kiisalu kulturikkut avatangiisit inuiaqatigiit ineriartornerinik piffissatigut imaluunniit tunngaviatigut nalunaajaasut. Atortorissaarutitiguunngitsoq kulturikkut kingornussassani inuiaqatigiinnut, eqimattakkaanut, pisunilu assigiinngitsuni inunnut ataasiakkaanut kulturikkut kingornussassatigut pingaaruteqartutigut sulisaatsimut, takorluuinernut, oqariartuutinut, ilisimasanut, piginnaasanut, soorlu sakkussatut, pequtitut, assassukkatut/eqqumiitsuliatut kiisalu kulturikkut ininut tunngassuteqarpoq.

Kalaallit Nunaanni kulturikkut kingornussassanik qulakkeeriniarluni katersugaasiveqarfiit nalunaarsuinissamik, katersinissamik, piutitsiinnarnissamik, ilisimatusarnissamik, ineriartortitsinissamik kiisalu ingerlatitseqqiinissamik suliaqartussaavoq, taamatullu Kalaallit Nunaanni kulturikkut pinngortitatigullu oqaluttuarisaanerani qaammarsaanissaq, katersat inuiaqatigiinnit ornigarsinnaalertitsinissaq, ilisimatusarnissamut katersanik atuisinnaatitsinissaq kiisalu ilisimatusarnerup inernerani ilisimasaqalersitsinissamik siammarterinissaq.

Katersugaasiveqarfiit nuna tamakkerlugu suliassaat Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialumi isumagineqartarput. Nalunaarsuinnermut, katersinnermut, katersanillu suliarinninnermut atatitsinissamut, kulturikkut oqaluttuarisaaneramik ilisimatusarnermut, ingerlatitseqqiinnermut il.il. malittarisassanik inatsit aalajangersagaqarpoq. Nunatami nunamik ilimasutarnermut imaluunniit sammisanik aalajangersimasumik tunngatillugu siuliani suliassat ilaannik ingerlatsisussamik katersugaasivimmik pilersitsinissamut, Katersugaasivinnut ataatsimiititaliap innersuussuteqarneratigut, Naalakkersuisut akuersissuteqarsinnaapput.

Itsarnisanik illersuinissamut aamma Katersugaasiveqarnikkut inatsimmi malittarisassanik aalajangersagaqarpoq. Naalagaaffimmi kulturikkut itsarnisat naalagaaffimmilu pinngortitatigut itsarnisat qanoq paasineqarissaat pillugu inatsimmi nassuiarneqarpoq. Naalagaaffimmi kulturikkut itsarnisaanngitsunik imaluunniit pinngortitatigut itsarnisaanngitsunik immikkut pingaaruteqartutut Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu immikkoortitsinnaapput, Kalaallit Nunaata kulturikkut oqaluttuarisaanerani pingaaruteqarnerani qaammarsaaninnaagunik.

Naalagaaffimmi kulturikkut pinngortitatigulluunniit itsarnisat Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanit pigineqarput, pequtilli immikkoortinneqartut petinut piginnittumit pigineqarlutik.

Itsarnisamik nassaartumut imaluunniit pissarsiaqartumut nalunaarutiginnittussaataaeranut Katersugaasiveqarnikkut inatsimmi malittarisassanik aalajangersagaqarpoq, soorluttaaq itsarnisanik nassaarnermi qanoq iliuseqartoqarnissaanik matumanilu toqqortarinninnissamut tunniussinissamullu ilitersuuteqarluni.

Tamatuma saniatigut pequtinik pissarsinermi nioqquteqarnermilu malittarisassanik inatsimmi aalajangersagaqarpoq.

6.4 Pilersaarusionermut inatsit

Nunatamut nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassap illersorneqarnissaanut ineriartortinneqarnissaanullu Pilersaarusionerq aamma nunaminertat atorpeqartarnerat pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 17, 17. november 2010-meersoq, Pilersaarusionerq aamma nunaminertat atorpeqartarnerat pillugit Inatsisartut inatsisaata nr. 17, 17. november 2010-meersup allanngortinneqarneranik Inatsisartut inatsisaat nr. 34, 9. december 2015-imeersoq pingaaruteqartupilussuupput.

Pilersaarusionermut inatsisip siunertaa

§ 1. *Inatsisartut inatsisaata siunertaraa nunap nunaminertaasa inuiaqatigiit eqqarsaatigalugit ataatsimut naliliineq tunngavigalugu atorpeqarnissaat qularnaarneqassasoq. Siunertaq taanna anguneqassaaq,*

- 1) pinngortitap illersorneratigut,*
- 2) inuiaqatigiit tungaanniit isigalugu naleqquttumik nunaannaap aamma sanaartukkat inuit pilersitaasa akornanni immikkoortiterinikkut,*
- 3) nunap nunaminertaasa pilersaarusionerq inuussutissarsiornikkut, inooqatigiinnikkut avatangiisitigullu iluaqutaasumik ineriartornermik siuarsaasusaaq naapertorlugu atorpeqarnerisigut,*
- 4) innuttaasut nunaminertat atorpeqarnissaat pillugu pilersaarusionermi peqataatinnerisigut, aamma*
- 5) nr. 1-imiit 4-imut naapertorlugit aalajangiussinerit sanaartorfissanut aningaasaqarnermillu pilersaarusionermut ataqatigiissinnerisigut.*

Oqaasermut ”inooqatigiinnikkut avatangiisitigullu soqutiginninneq” atatillugu isummat imarisinnaasai isullilugit paasineqassapput, tamatullugu immikkut pinngortitami soqutigisanik illutigullu kulturikkut naleqartitanik attatiinnartitsinissaq ilaalluni.

Pilersaarusionissamat akisussaaffik kommuniniippoq, Namminersorlutik Oqartussalli Nunamut pilersaarusionermi nuna tamakkerlugu malitassanik atuutilersitsinissaminnut periarfissaqarlutik imaluunniit pilersaarusionissanut aalajangersimasunik kommuninik suliakkiisinnaasut nakkutilliisussaattillugit. Kommunip pilersaarusionera ilaatigut inatsit imaluunniit allaffissornikkut najoqqutassat naapertorlugit suliaasinnaasarput. Matumani immikkut attuumassuteqarfigineqartut taaneqarsinnaasut tassaapput kulturikkut eriagisassanut inatsit kiisalu Kommunekkaartumik pilersaarusionermi allanngutsaaliuisussaaneermik nakkutiginnittussaaneq pillugu Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 31, 30.oktober 1991-imeersoq.

Kommunip pilersaarusionerfigineqarneri sapaatip akunneri arfinilinni tamanut tusarniaassutigineqareerlutik, kommunalbestyrelsimit akuersissutigineqartarput. Pingaarnertut aaqqissuussaaneermik pingaarnertullu aalajangersakkanik pilersaarutit imaqartarput, tamakkulu kommunip pilersaarusionerfigineqarneranut tapiliussatigut kiisalu aalajangersakkat sukumiinerusutigut, kommunalbestyrelsip immikkut akuersissuteqarfigisinnaasatigut aatsaat allanngortinneqarsinnaasarput.

Qinigaaffiup (ukiut sisamat) qiteqqunnerani kommunalbestyrelsi Kommunip pilersaarusionerfigineqarneranik kiisalu Pilersaarusionermi periusissanik naliliinissamik pisussaataivoq, kommunip politikianik pilersaarusionermilu suliniutinut kissaatigineqartunut ataqatigiisitsisoqarnissaanik qulakkeerisussamik. Ataatsimut misissueqqissaarnermi imaluunniit kommunip pilersaarusionerfigineqarneranut tapiliussakkut allanngortinneqarnissaa tikillugu, kommunip pilersaarusionerfigineqarneri atuupput.

Kalaallit Nunaanni pilersaarusionermi immikkuullarisutut ilisarnaataasoq tassaavoq, nunaminertat pigineqarsinnaannginnerat. Nunaminertamat aalajangersimasumik atuisinnaanermut nunaminertamik

atugassiisoqarsinnaavoq. Nunaminertamik atugassiinermi siunertamut taamaallaat atuisinnaatitaaneq atuuppoq. Taamaalilluni nunaminertami ataatsimi atuisinnaatitaasut arlaliusinnaapput. Assersuutigalugu nunaminertaq savanit imaluunniit tuttunit ivigartortitsinissamut immikkoortinneqarsinnaavoq, kiisalu ikittuinnarnut sungiffimmi illuaqqiorfiusinnaalluni. Taamatullu nunaminertami ataatsimi takornarialerinermik sammisaqartitsivinnut assigiinngitsunut akuersissutinik tunniussisoqarsinnaavoq, tassani akerleriinnginnissaat piumasaqaataalluni.

Eqikkaaneq

Nunatap piukkunneqartup nassuiarneqarnerani, kommunip pilersaarusiortifigineqarnerani pilersaarusiortinermi inatsit malittarisassaq pingaarnertut inissinneqarsinnaavoq, toqqaasoqareerneranilu ilanngunneqarsinnaalluni. Nunatami piukkunneqartumi sunngiffimmi illuaqqanut, illuaqarfinnut hotelinullu imaluunniit annertunerusumik ataatsimoortumillu sanaartornissamut nunaminertanik atugassiinissami, pilersaarusiortinermi inatsit nalinginnaasumik atuuttassaaq.

6.5 Piniarnermut aalisarnermullu inatsit

Kalaallit Nunaanni kinguaariinni aalisarnermik piniarnermillu inuussuteqartoqarsimavoq. Ullumikkut aalisarnerq piniarnerlu aningaasaqarnermut pingaaruteqarluinnartumik tapiliussaavoq. Kalaallit Nunaanni inuutissarsiorneq pingaarnerpaaq piniarnermiit aalisarnermut ullutsinni nuulluinnarsimavoq. Piniagassat imaani uumasunut, nunami uumasunut, aalisakkanut timmissanullu agguataagaapput.

Inuussutissarsiutigalugu sunngiffimmilu piniartartut piniagassat pillugit inatsimmi malittarisassanik ilisimaarinninnissaminnik pisussaaffeqarput. 2016-imi pinialunermik piniarnermillu inuussuteqarlutik inuussutissarsiutigalugu piniartut 2.030-t missaaniippat, sunngiffimmilu pinialuttartut 3.750-it sinnilaarlutik amerlassuseqarlutik. Inuussutissanik tunniussisarneq suli kulturimut ilaavoq, tassani pisat nammineq atuinnarnagit ilaat ilaqtannut ikinnuginullu tunniunneqarlutik.

Qimminik qimuttoqarfinni aamma pisat ilaat nerukkaatissatut atorineqartarput. Inuussutissarsiutigalugu piniartut piniakkaminnik taamaallaat inuussuteqanngillat, aammali umiatsiaararsorlutik aalisarnermik inuussuteqarput, tassani piffissat piniartarfiit ukiullu qanoq ilinera apequtaasarluni.

Tamanna uumassusilerituunit siunnersuinikkut, aalisarnermik piniarnermillu inuussutissarsiortinermi aningaasaqarnikkut suliffissaqartitsiniarnikkut, matumanilu suliffeqarfiit attuumassuteqartut, allatigut inuussutissarsiortinnikkut soqutigisaqartut innuttaasullu sunngiffimmi pisariaqartitaat naapertorlugit ingerlanneqartarluni. Aalisarnermut, piniarnermut pinialuttarnermullu pissutsit eqqarsaatigalugit, piniarnermik atuinermillu ilisimasaqartut peqataatinneqarnissaat pingaartinneqarpoq.



Takussutissiaq 14: Aavarneq Assiliisoq: Paneeraq Olsen

Kalaallit Nunaanni pissarititanik uumassusilinnik atuineq annertuumik eqqumaffigineqarpoq, tullinnguuttutigullu malittarisassatigut tamanna uppernarsarneqarpoq:

- Piniarneq aallaaniarnerlu pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. 12, 29. oktober 1999-imeersoq
- Qimmit qimuttut kiisalu qimmeqarnek qitsuuteqarnerlu pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. 18, 30. oktober 1998-imeersoq
- Aalisarneq pillugu inatsisartut inatsisaat nr. 18, 31. oktober 1996-imeersoq
- Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 7 tuttuq nujuartat illersugaanerit piniagaanerallu pillugit 27. juni 2013-imeersoq
- Timmissat illersorneqarnerat piniagaanerallu pillugit Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 8, 2. marts 2009-meersoq.
- Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 8 umimmaat illersugaanerit piniagaanerallu pillugit 27. juni 2013-imeersoq
- Inuussutissarsiutigalugu piniarsinnaanermut allagartat pillugit Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 13, 30. december 2014-imeersoq
- Sunngiffimmi aallaaniarsinnaanermut allagartat pillugit Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 14, 30. december 2014-imeersoq
- Akiliuteqarluni aallaaniarneq aalisarnerlu pillugit Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 22, 19. august 2002-imeersoq
- Puisinik illersuineq piniarnerlu pillugit Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 16, 12. november 2010-meersoq
- Kalaallit Nunaanni teriannissat eqqissisimatitaanerit pillugu Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 20 ulloq 17. maj 1989-imeersoq
- Eqalunniarneq pillugu Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 20, 25. august 2005-imeersoq
- Inuussutissarsiutigalugu piniarnermut allagartat pillugit Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 20, 27. november 2003-meersoq
- Aavernik illersuineq piniarnerlu pillugit Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 20, 27. oktober 2006-imeersoq
- Piniarnermik aalisarnermillu nakkutilliisut suliassaat pisinnaatitaaffiilu pillugit Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 28, 30. oktober 1998-imeersoq
- Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 38 ulloq 30. december 1991-imeersoq piniarnermut aallaaniarnermillu allagartanut tunngasoq

Eqikkaaneq.

Aalisarnerup piniarnerullu killilersornissaanut pingaarnertut anguniagaq tassaavoq, uumassusilinnik isumalluutininik atuineq naapertuuttumik imminullu illersorsinnaasumik ingerlanneqarnissaa, tassani uumasut piujuaannartinneqarnissaat amerliartornissaallu, akunnaatsumik ukiullu qanoq ilinera naapertorlugu pitsaanerpaamik atuisinnaaneq pingaartitarineqarluni. Killilersuineq ilaatigut nunatanik piniarfigeqqusaanngitsunik, piffissamik killilimmik piniarsinnaatitaanermik kiisalu piniarnermut atatillugu suut ikiuutit atorneqarnissaanut aalajangiinikkut ingerlanneqarsinnaavoq.

6.6 Pinngortitamik eqqissisimatitsinissamut inatsit kiisalu pinngortitamik illersuinissamut inatsit

Kalâtdlit nunane pingortitamik avdlângutsailiineK pivdlugo landstingip inatsisâ nr. 11, 12. november 1980-imêrsoK

Landstingip inatsisâtigut matumûna anguniarneKarpok Kalâtdlit-nunâta nunatâta nunavdlo píssusiata pingârutaisa sapingisamik angnertunerpâmik igdlersorneKarnigssât. Inatsisip písinautitsivfê mákunúnga atorneKarnerúsáput:

- 1) nunap píssusísa angnertunerussut pivíftdlo avdlat píssusertik sumissusertigdlo píssutigalugo kíkúnutdlunit angnertúmik pingârutigdliit piginarneKardlutigdlo isumagineKarnigssânut.
- 2) nunap ilaisa, naussuisa úmassuisalo kîsalo nunap sananeKautaisa pingortitamut túngassumik ilisimatussutsíkut tamatumúngalo atassumik atuartitsinermut túngatitdlugo angnertúmik soKutiginautigdliit piginarneKardlutigdlo isumagineKarnigssânut.
- 3) nunap ilaine inugtaussut súngivfingme sussagssaKarniarneránut pingârutilingne angalaorsínaunerup uníngaveKarsínauneruvdlo periarfigssiuneKarnigssânut.

Nunatani pinngortitap assigiinnngissitaarnerisalu piutiinnartinneqarnissaannik pisiaratitsisoqarneranik isiginnittoqartillgu, nunatanik eqqissisimatitsinissamik inatsit una periarfissiivoq.



Takussutissiaq 15: Aasivissuarni nuna Assiliisoq: Pipaluk Lykke Løgstrup

Eqikkaaneq

Nunatami piukkunneqartumi eqqissisimatitsinissaq siunertaanngilaq, allatigulli kulturikkut kingornussassanut illersuinissaq eqqarsaatigineqarluni. Kingusinnerusukkulli taamatut pisariaqartitsisoqassatillugu, periarfissaq atorneqarsinnaassaaq.

Pinngortitamik illersuineq pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 29, 18. december 2003-meersoq

Inatsit Kalaallit Nunaanni pinngortitap illersueqataaffigineqassaaq. Illersuineq pissaaq uumassusileqarfiit piujuaannarnissaat tunngavigalugu, mianersornissamik tunngavissat naapertorlugit aamma inuit inuunerminni atugarisaat aammalu uumasut naasullu piujuaannarnissaat ataqqillugit. Inatsimmi pingaartumik anguniagaapput:

- 1) uumassusillit assigiinngitsut amerlassusiisa assigiinngiaarnerisalu, tassunga ilaallutik uumassusillit kingornussisarnermut pisataat, uumasut aalajangersimasut, uumasut najugannaavi uumasuqarfiillu, illersorneqarnissaat,
- 2) uumassusileqarfinnik piujuaannartitsineq tunngavigalugu pisuussutinik uumassusilinnik iluaquteqarnissaq,
- 3) nunami nalillit pigiinnarnissaat paaqqutarinissaallu,
- 4) innuttaasut pinngortitami pisuussuteqaqisumi angalaarlutillu uninngaarsinnaanissaasa periarfissinneqarnissaat,
- 5) nunarsuarmioqatigiit pinngortitaq pillugu isumaqatigiissutaasa pisariaqarnera naapertorlugu Kalaallit Nunaanni inatsisiliornermi atuuttussanngortinneqartarnissaasa qulakkeerneqarnissaat.

Tamatuma saniatigut inatsisitigut makku qulakkeerineqataaffigineqassapput:

- 1) nunami imaanilu uumasut nujuartat, naasut uumasuaqqallu isaannarmik takuneqarsinnaanngitsut inuiaqatigiinnillu kalaallinit pigineqartut kingornussisarnermut timiminni pisataasa inuiaqatigiinnut iluaqutissanngortinneqarnissaat, aamma
- 2) pinngortitap inuillu peqqissusiisa uumassusillit kingornussisarnermut timiminni pisattamikkut allanngortitaasut iluaqutigineqarnerannut, atugaanerannut aquneqarnerannullu atatillugu illersorneqarnissaat.

Inatsisartut inatsisaat nunami imaanilu aalisarnikkut oqartussaaffigineqartumi atuuppoq. Ilaatigut taamaallaat illoqarfiit nunaqarfiillu killeqarfiisa avataannut atuuttunik.

Inatsit atuuppoq uumasunut nujuartanut, tassaasunut; uumasut miluumasut, timmissat aamma uumasut allat nunatsinni pinngortitami uumasusut.

Inatsit aalisakkanut, uillunut, kinguppannut aamma uumasunut allanut qimerloqanngitsunut, taratsumi imermilu uumasusunut atuutinngilaq.

Inatsit pinngortitami naasunut, aamma immami naasunut atuuppoq.

Eqikkaaneq

Nunatami piukkunneqartumi nunamik pinngortitamilu naleqartitanik atuisinnaanermut inatsit tunngaviliivoq.

6.7 Takornarialerinermit akuersissutinut inatsit

Sumiiffinni nunami aalajangersimasuni takornariatitsinermit akuersissuteqartarnissaq pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 19, 3. december 2012-imeersup allanngortinnissaa pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 15, 3. juni 2015-imeersoq. Inatsisip atuuffigisaa 2015-imi sukisaarsaatigalugu aalisarnermut akuersissutinut sumiiffikkaanullu pilersaarutinut piginnaatitsissummik ilaqartilerlugu annertusineqarpoq.

Inatsimmi anguniagaavoq, Kalaallit Nunaanni takornariaqarnermut ineriartortitsinissamut tunngaviliisussamik, atortorissaarutinik ussassaarutinillu aningaasaliinissamut tunngaviliisussamik takornarialerisut kisermaassinissaminnut qulakkeerinissaq, taamatullu inuussutissarsiornermut pitsaanusumik isertitaqarnissamik pilersitsilluni.

Kangerlussuup eqqaani immikkoortuni aqqaneq-marlunni tuttunik umimmannillu tammajuitsussarsititsiniarluni piniartitsivissatut kisermaassivissamik akuersissutissanik 2016-imi suliaqartoqarpoq, taakkunanilu immikkoortut sisamat tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit nunatap piukkussap killeqarfiata iluaniillutik. Tammajuitsussarsititsiniarluni piniariartitsiviit Qeqqata Kommuniata 2012-imiit 2024 tikillugu Kommunip pilersaarusiortifigineqarneranut, kommunip pilersaarusiortifigineqarneranut tapiliussaq nr. 7-imi toqqarneqarput.

Tiggaat piniagassatut nakernanngitsunut tammajuitsussarsititsiniarluni piniarnermi atorluarneqarnissaanik periarfissiivoq.

Nunatami piukkussami tupeqarfinnit tammajuitsussarsititsiniarluni piniariartitsinissaq kisimi periarfissaavoq, nunatanili allani illuaqqanik pilersitsilluni sullitanik kiffartuussinissamik periarfissaqartoq.

Assersuutigalugu tammajuitsussarsititsiniarluni piniartitsinissamut akuersissuteqarnermi, nunatami akuersissuteqarfiusumi ileqqoq naapertorlugu sunngiffimmi inuutissarsiutigaluguluunniit piniartoqarsinnaatitaavoq, imaluunniit allatigut takornialerinernek ingerlatsisoqarsinnaavoq.

Eqaloqarfinni toqqakkani akiliisitsilluni qissattartitsisarnissamut akuersissutinik suliaqartorqarportaaq, nunatalli taakku nunatap piukkunneqartup avataaniipput.

Eqikkaaneq

Kalaallit Nunaanni nunaminertanik piginnittuusinnaannginnermut, takornariaqarnerup ineriartortinnissaanut akornutaasumut taarsiullugu inatsit suliarineqarpoq.



Takussutissiaq 16: Qissattarluni aalisarneq. Assiliisoq: Jens Fog Jensen

6.8 Avatangiisinut inatsit

Avatangiisit innarlitsaaliorneqarnissaanik Inatsisartut inatsisaat nr. 9, 22. november 2011-meersoq. Inuit inooriaasiannik kiisalu uumasut naasullu piutiinnarnissaat ataqqillugu inuiaqatigiit atuilluartumik toqqammaveqarlutik ineriartornissaat siunertaralugu, pinngortitaq avatangiisillu illersorniarlugit inatsit pilersinneqarpoq.

Inatsisitigut anguniarneqarpoq:

- 1) Silaannaap, erngup, sermip, qaqqat aamma nunap mingutsinneqartarnerisa pinaveersaartinneqarnissaat mingutsitsinerullu akiorneqartarnissaa.
- 2) Nipiliortitsinerup pinaveersaartinneqarnissaa akiorneqarnissaalu.
- 3) Innuttaasut peqqissuunissaannik illersuineq.
- 4) Mingutsitsinaveersaarnissap pilersaarusiortifigineqarnissaanut iliuuseqarfigineqarnissaanulli tunngavissiuinissaq.
- 5) Isumalluutinik atuinerup maangaannartitsisarnerullu killilersimaarneqarnissaa.
- 6) Eqqakkanik igitsisarnermut atatillugu atoqqiisarneq siuarsaavigalugu ajornartorsiutillu killilersimaarlugit.

Anartarfiit imaannik aamma imermik errortuivikumik eqqaaneq pillugu Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 10, 12. juni 2015-imeersoq.

Eqqagassalerineq pillugu Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat (suliarineqaleruttorpoq)

Atortut ilaasa avatangiisinut sunniutaannik nalilersuineq aamma avatangiisinik nakkutilliinermut akiliutit pillugit Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 5, 27. marts 2013-meersoq

Nalunaarusiat Qeqqata Kommunanut eqqagassalerinermut iliuusissatut pilersaarutit kiisalu imermik mingunnikumut pilersaarutit siunertanut suliarineqassaaq, pilersaarutini suliasat qanoq ingerlanneqarnissaanut nassuiarneqassallutik.

2018-i naatinnagu kommunimut tamarmut eqqagassalerinermut iliuusissatut pilersaarut naammassineqarsimassaaq.

Ullumikkut eqqagassalerineq eqqagassalerinermut ileqqorissassatigut aqunneqarpoq.

2020 naatinnagu kommunimut tamarmut imermik mingunnikumut pilersaarut naammassineqarsimassaaq.

Eqikkaaneq

Nunap timaata avatangiisitigut atuilluartumik tunngaveqartumik atorneqarnissaa Qeqqata Kommunanit pingaartinneqarpoq. Anguniagaq siuliani inatsisitigut pilersaarutitigullu suliniutitigut tapersorneqartoq.

6.9 Aatsitassalerinermut inatsit

Aatsitassat pillugit ingerlatallu tamatumunnga pingaarutillit pillugit inatsisartut inatsisaat nr. 7, 7. december 2009-imeersoq.

Nunap iluanik toqqorsivittut atuneq pillugu imaluunniit aatsitassanik ingerlatsinermut atatillugu siunertanut siunertaqartumik atorneqarnissaat inatsisitigut kiisalu tamatumunnga pissutsit pingaaruteqartut naleqqussarneqarnissaat anguniarneqarpoq

Ingerlatanik inatsimmut ilaasunik suliarinninnermi isumannaallisaaneq, peqqissuseq, avatangiisit, pisuussutinik atorluaaneq kiisalu inuiaqatigiinnut akornutaanngitsumik ingerlatat suliarineqarnissaat kiisalu pissutsini assigiinngitsuni nunat tamat pitsaasumik ileqqorissaartarnerat akuerisaasut qulakkeerneqarnissaat inatsisitigut anguniarneqarpoq.

Suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanni nunap iluani aatsitassanik misissuinissaminut akuersissutinik, immikkut ersarissarluakkamik tunngavissaqarluartillugu, Naalakkersuisut akuersissuteqarnissaanut Aatsitassalerinermut inatsit periarfissiivoq.

Aatsitassanik piaanissamik imminut akilersinnaaneramik naliliisoqartillugu, misissuinerit piaanermik kinguneqartinneqarsinnaapput.

Kommunip pilersaarusiortifigineqarnerinik sulianillu tigumminninnerinik qaangiiginnarluni paaaffinnik pilersitsinissamut akuersissutinik tunniussinnaanngortitsilluni Aatsitassalerinermut inatsit ilusilersorneqarpoq.

Taamatut pisoqartillugu misissuinissamut akuersissutit nunatamut piukkunneqarsimasumut akerleriisitsissanngillat, tassa nunatamut piukkunneqarsimasumut killiliussat misissuinissamut akuersissutit tunniunneqareersunut avaqqullugit inissinneqarnikummata.

Eqikkaaneq

Aatsitassaqarnermut Naalakkersuisut nalunaaruteqarputtaaq, siunissami akuersissutinik tunniussilernermit nunatami piukkunneqartumi akuersissuteqartoqartassanngitsoq. Taamaakkaluartorli nunatat saniliini aatsitassaqarnermut suliniutinik pilersitsisoqarsinnaavoq.

6.10 Suliniutit angisuut

Suliniutini angisuuni illuliortiternernik sanaartornernillu suliassat pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. 25, 18. december 2012-imeersoq.

Inatsisitigut anguniarneqarpoq suliniutini angisuuni Kalaallit Nunaata aningaasaqarnikkut ineriartorneranut immikkut pingaaruteqartuni aningaasaliinissamik piviusunngortitsinissamillu siuarsaanissaq, taamaaliortoqassaarlu inuiaqatigiit soqutigisaat eqqumaffigalugit.

Aatsitassanik ikummatissanik atuineq, suliffissuaqarfiit erngup nukinganik tunngaveqartumik ingerlatsineq kiisalu erngup nukinganik atuineq inatsimmi pineqarput.

Suliniuummi sanaartornerit 5 mia. koruunit sinnerlugit aningaasartuutigineqarpata, Kalaallit Nunaanni suliffissaaleqisut sulisinnaasullu sinnerlugit sulisunik suliniut pisariaqartitsippat kiisalu Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit teknikkikkut aningaasaqarnikkullu piginnaasai sinnerlugit, suliniutip teknikkikkut aningaasaqarnikkullu pisariaqartitai inissisimappata, taava suliniut angisuutut isigineqassaaq.

Suliniutini angisuuni toqqammaveqarluartumik aalajangiinerit kiisalu suliniutit angisuut qulakkeerniarlugit, ilaatigut VVM nassuiaammik, ilaatigut VSB nassuiaammik suliaqartoqassaaq.

Eqikkaaneq

Nunatap piukkunneqartup ungasinngisaani suliniuummik angisuumik pilersitsinissamik pisariaqartitsisoqalissappat, nunatamut piukkussamut suliniut qanoq sunniuteqarsinnaanersoq nalilersorneqassaaq.

6.11 Kangerlussuup eqqaani Masarsoqarfik

Kalaallit Nunaanni masarsoqarfiit nunanit tamalaanit toqqarneqartut illersorneqarnissaat aamma timmissat imarmiut ilaasa illersorneqarnissaat pillugu Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 12, 1. juni 2016-meersoq (Masarsoqarfimmuut nalunaarut)

Pinnngortitamik illersuineq pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 29, 18. december 2003-meersumi (pinnngortitamik illersuineq pillugu inatsit) § 5, imm. 1, nr. 4 aamma 6-imiit 9-mut, § 11, § 16, § 39, imm. 5 aamma 6 kiisalu § 63 naapertorlugit tullinnguuttutigut aalajangersagaqarpoq:

Nalunaarummi siunertaavoq Kalaallit Nunaanni sumiiffiit Ramsar-eqarfiusut illersorneqarnissaat, aammalu sunik sumiiffimmi ingerlataqartoqaqqusaanersoq maleruagassiuinissaq. Sumiiffinni pinnortitap uumasullu piujuartinneqartussatut inissisimanerisa ajornerulersinneqannginnissaata qulakkerneqarnissaa siunertaralugu tamanna pivoq. Nalunaarut masarsoqarfiit nunanut tamalaanut pingaaruteqartut pillugit sumiiffinnut Ramsar-eqarfiusunut nunani tamalaani isumaqatigiisummi, 2. februar 1971-imeersumi Kalaallit Nunaata nunanut tamalaanut pisussaaffinik atuutsitsilernissamut tapertaassaaq.

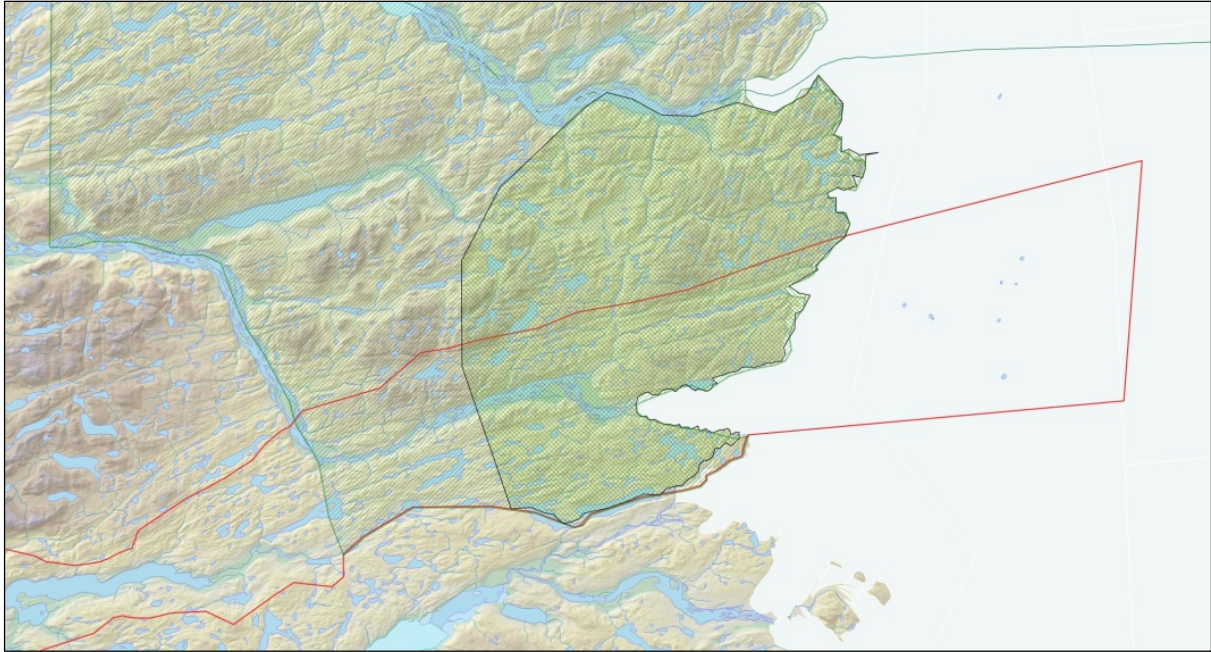
Kalaallit Nunaanni masarsoqarfinnut tamamut nalunaarut 2016-ip ingerlanerani akuersissutigineqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Masarsoqarfinnik toqqaanermut tunngaviit

Eqalummiut Nunaat aamma Nassuttuup Nunaa. 27/01/88; Kangaatsiaq, Sisimiut; 579.530 ha; 67 ° 28'N 050 ° 49'W. Nunap ilusaa qatsissoq allanngorartoq atsissunik narsarsuaq ivigalik, masarsulik, marskilik, arlalinnik tasilik aammalu annertuumik panertunik naggorluttunik nunatalik nunatamiipput. Kalaallit Nunaanni Sermersuarmik kuutsitsisunik nunataq serminik annertuunik agguataarneqartuuvoq. Kalaallit Nunaanni nunatat pingaarnersaasa ilagaat, Kalaallit Nunaanni nunatat ilaat pingaaruteqarluinnartuusoq, nunatami nerlerit Anser albifrons flavirostris nungoratarsinnaasut, 3.000-it missaanik amerlassusillit (nunarsuarmi amerlassusaasa 6 procentiisa missaat, 2002) isajartortarfigisaat. Timmissat assigiinngitsut arlaqaqisut piaqqiortartut piaqqiornerlu ajortut nunatamik atuisuupput.



Nunap assinga 5: Masarloqarfik (Ramsarområdet)



Nunap assinga 6: Masarsoqarfik (Sungaartoq (Ramsar området) Kangerlussuarmi tuttu piaqqiorfittalik (qorsuk) nunatarlu piukkunnartitaq (aappaluttumik sinaakkutilik) ataatsimoortillugit. Nunatat tuttu piaqqiorfii arlaliupput, taakkuli ersarissarneqarnikuunnigillat.

Kalaallit Nunaata nerlia immikkoortumi eqqissilluni piaqqiornissaminut isanissaminullu inissaqartinniarlugu Masarsoqarfik toqqarneqarpoq. Masarsoqarfik annertuupilussuuvoq, Kangerlussuarmiit Nassuttuup tungaanut annertutigaluni.

Nunatami annerusunik minnerusunilluunniit taseqarpoq, nerlerit eqqissisimaarfigisinnaasaannik. Ingerlatsivigineqarnissaanut pilersaarummi illersuinissamut piffissarititaasoq 15.05-imiit 15.08-mut inissitaavoq, 01.07-ip tungaanut piaqqiorfimmik kiisalu 15.08-p tungaanut isasarnermik imaqarluni.

Maluginiaqquneqassaaq, Kangerlussuup ingerlatsivigineqarnissaanut pilersaarummik isasarfik Nassuttuup eqqaani inissinneqarsimammat, tassa Kangerlussuarmit ungasilluni.

Masarsoqarfiup kujataatungaa nunatap piukkussap killeqarfianut atavoq.

6.12 Kangerlussuup ingerlatsivigineqarnissaanut pilersaarut

Namminersorlutik Oqartussat Naalakkersuisoqarfiisa, Sisimiuni Maniitsumilu kommunit, piniartut peqatigiiffii, takornarialerisut il.il. ukiut arfineq-marluk suleqatigiinnerni Kangerlussuup Ingerlatsivigineqarnissaanut pilersaarut pilersinneqarpoq.

Ataatsimut isiginnittumik assigiinngitsutigut soqutigisallit nunap timaanik atuinissaanik ataqatigiisitsinissap, tamatumanilu nunatami takornariaqarnerup inuussutissarsiornerullu ineriartortinneqarnissaanik periarfissaqarnissap qulakkeerneqarnissaa siunertaavoq.

Siunertarineqarpoq:

- soqutigisat assigiinngitsut ataatsimut isigalugit ataqatigiisaaarlugillu malittarisaliornissaat
- sumiiffimmu piffissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu iliuusissanik qulakkeerininnissaq pinnortitaq, nunap isikkua kulturilu illersorneqarlutik, peqatigitillugulu piniarsinnaanerit, aalisarsinnaanerit, takornariartitsisinnaanerit inuussutissarsiornermullu tunngasut allat ineriartortinneqarsinnaanerit periarfissaqarnissat qulakkeeriniffigineqarneri
- pisortat allaffissornikkut aqutsinerat naammassiuminarsaganngorlugu

Tabeli 1 - Pingaarnertut anguniakkat ingerlatsivigineqarnissaanullu suliniutit		
Immikkoortoq pingaarneq	Anguniagaq	Pingaarnertut ingerlatsivigineqarnissaanut suliniut
Pinngortitaq	Nunatami pinngortitatut naleqartitanik illersuinissap qulakkeerneqarnissaa Nunatami uumasutigut isumalluutunik atuilluartumik atuinissap qulakkeerneqarnissaa Masarsoqarfik pillugu isumaqatigiisummi pisussaaffiliissutunik naammassinnissinnaanissaq	Nunatami ajoqusersuinernik nungusaanernillu suussusiliineq annikillisaanissarlu
Takornariaqarneq (tammajuitsussarsititsiniarluni piniartitsisarnerunngitsoq)	Ukioq naallugu "pinngortitami angalaartitsisarnerup" qulakkeerneqarnissaa. Nunatami atuisut akornanni akkerliinnernik pinaveersaartitsinissaq	Kangerlussuup eqqaani piniapiluttarnerup naleqqussarneqarnissaa annikillisarinnissaalu Nunatat piniarfigequsaanngitsut ataqqineqarnissaasa qulakkeerneqarnissaa
Piniarneq	Nunatami uumassusilinnik isumalluutunik atuilluartumik atuinissaq, piniagassanillu pingaarnerusunik piutiinnarsinnaasunik amerlassuseqartitsinissamik qulakkeerinissaq Piniarneq akilersinnaavoq Sumiiffimmi piniarnermik soqutigisallit Nunatami piniartut atuisullu assigiinngitsut akornanni akkerliinnernik pinaveersaartitsineq	Piniapiluttarnerup piniarfissatullu piffissaliussanik naleqqussaaneq Akerliinnerit annikillisinnaarlugit piniariaatsit assigiinngitsut piffissalernerisa kiisalu nunap immikkoortutigit avisaartitsineq Illoqarfiup qanigisaani piniarsinnaanermut periarfissanik qulakkeerineq

Tabeli 1: Pingaarnertut anguniakkat ingerlatsivigineqarnissaanullu suliniutit

Nunatani nuna pingasunut agguataarneqarnissaa pilersaarutaavoq, nunatat tamarmik immikkut siunertaqarlutik:

- Nunataq A: Pinngortitami naleqartitat annertuut, kiisalu minnerusumik takornariaqarnermik piniarnermillu soqutigisallit. Pilersaarummi nunataq una pinngortitami nunatut pingaarnertut toqqarneqarpoq.
- Nunataq B: Takornarialerinerimik sukisarsaarnermillu soqutigisallit, piniarnermik annikinnerusumik soqutigisallit kiisalu nuna immikkuullarissaq. Pilersaarummi nunataq una piniarfiusussaannngitsutut toqqarneqarpoq.
- Nunataq C: Piniarnermik soqutigisarpasuit kiisalu takornariaqarnermik ilaatigut soqutigisallit. Pilersaarummi nunataq una pingaarnertut piniartarfissatut toqqarneqarpoq.

Kangerlussuarmi tuttu piaqqiorfiat nunataq A-miippoq. 2010-mi ingerlatsivigineqarnissaanut pilersaarummi piaqqiorfik iluarsanneqarluni Masarsoqarfiup kujaani killeqarfittut annertutigilersinneqarpoq, tassani nunatap piukkunneqartup killeqarfiatut annertutigilerluni. Immikkoortoq Avannaq ilaani (Nassuttooq-mit Maniitsup sermersuata tungaanut kiisalu Ikersuaq Davis Sermersuullu akornanni) allanik piaqqiorfeqarnissaa pasitsanneqarpoq.

Immikkoortumi allami ilisimatusarluni inernerit takutitsiarpaat, tuttu kulavaat naartusut sermersuup eqqaani (nunap assingani takutinneqartut) imaluunniit imammip 600 meeterinit portussusilinnit nunatani aalajangersimasuni piaqqiorniartartut (Cuyler, Naturinstituts Teknisk rapport nr. 99, in prep). Immikkoortoq Avannaani nunatat taamak portutigisumiittut arlaqarput.

Piaqqiorfiup nalaani ajoqusersuinerit pinngitsoortinniarlugit kiisalu qaammat ataaseq sioqqullugu qaammatillu ataatsip kingorna, apriliip 11-aniit juulip 15-iata tungaanut inunnit ornigarneqarnissaat inertequtaavoq.

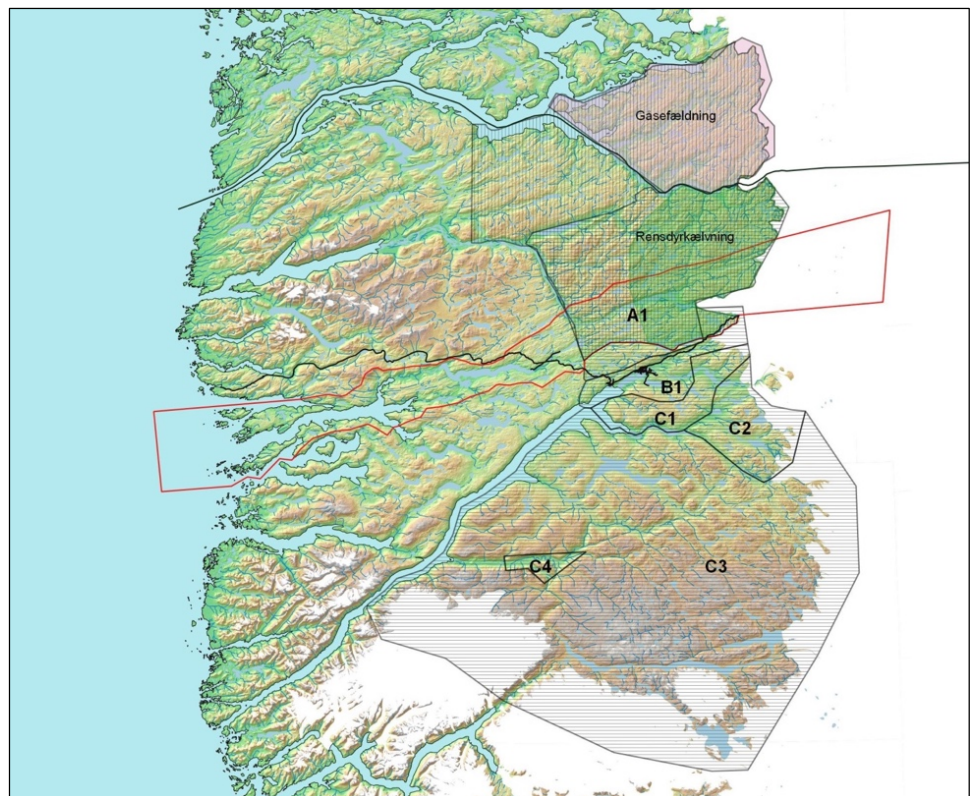
Eqikkaaneq

Nunatap piukkunneqartup akuersissutigineqarnerata kingorna, ingerlatsivigineqarnissaanut pilersaarummi isumaqatigiissutit anguniakkallu minnerpaatut ingerlanneqarnissaat aallaaviuvoq. Tulliuttutigut pingaarnerpaatut aaqiissutissat taakkartorneqarput.

Nunataq A-mi apriliip 11-aniit juulip 15-ata tungaanut ornigarneqarnissaanut killiliineq, ilaatigut Kalaallit Nunaata Nerleranik kiisalu tuttu piaqqiornerini ajoqusersuisoqannginnissaq qulakkeerniarlugu.

Nunataq A-mi illuaqqanik imaluunniit ataavartussanik takornarialerinerimi atortuutinik pilersitsinissaq inertequtaavoq, taamaattorli takornarialerinermit atatillugu unnuiffissaqartitsinissaq pisariaqartillugu tupeqarfiliisoqarsinnaalluni.

Nunataq A-mi C-milu Piniarnermut Aalisarnermullu Naalakkersuisoqarfimmit piniarnissamut piffissaliussat saqqummiunneqartut naapertorlugit piniartitsisoqarsinnaavoq.



Nunap assinga 7: Ingerlatsivigineqarnissaanik pilersaarutit killilersornera. Kangerlussuarmi immikkoortut A, B aamma C

6.13 Qeqqata Kommunianut Pilersaarusionermi periusissat

Qeqqata Kommunia pingaarnertut *takorluugaqarpoq*, tassaalluni 2020-mi atuilluartoorusuppugut.

Takorluukkap annertoqisup angunissaanut, Kommunalbestyrelsi naleqartitanik tallimanik aallaaviliinissamik aalajangerpoq, naleqartitat kommunip sulineranik ilisarnaataasussat. *Naleqartitat* tallimat tassaapput kajumissuseq, akisussaaqataaneq, ataatsimoorneq, pisinnaasatigut ineriartortitseqatigiinneq aamma oqaloqatigiinneq. Kommunip allaffissorneranut kiisalu kommunip innuttaasunik atassuteqarneranut naleqartitat pingaaruteqarput, Qeqqata Kommuniata naleqartit tallimat aallaavigalugit avammut attaveqaateqartarpoq.



Takussutissiaq 16: Takorluukkat anguniakkallu

Nunani issittuni avatangiisitigut atuilluartumik aqqiussitissanik Qeqqata Kommunia 2012-imi suliaqarpoq, sumiiffimmi najugaqartunik, inuiaqatigiinnit nunallu assigiinngitsut akornannit peqataasoqarluni. Tassani Artek, DTU pingaaruteqartumik inissisimavoq.

Atuilluartuunissap saniatigut, pilersaarusionermi periusissaq takornariaqarnerup ineriartornissaanik anguniagaqapoq, Kalaallit Nunaanni aningaasaqarnerup oqimaaqatigiissaarnissaanik pilersitsisussa inuiaqatigiinni pingaarnertut anguniagaalluni. Inuilaap ingerlatsivigineqarnissaanut anguniakkamik aamma anguniakkat imaqarput:

- Qeqqata Kommuniani UNESCO nunatamik pilersitsisoqarnissaa sulissutigissavarput
- Nunaannarmi pinngortitatigut naleqartitanik illersuiniarpugut
- Nunaannaap sunngiffimmi inuutissarsiuteqarnikkullu atorluarneqarnerunissaa, sulissutigissavarput.
- Nunatamut piukkussamut appakaaffissaqartitsiniarluta, Sisimiut Kangerlussuullu akornanni aqqusinikkut attaveqalersitsiniarpugut
- Sunngiffimmi aalisarnerup piniarnerullu atuilluartumik tunngaveqartumik ingerlanneqartuaannarnissaanik periarfissaqarnissaaq qulakkeerniarparput
- Nunatami piukkussami atuilluartumik takornariaqarnermik ineriartortitsinissamut tapersersuiniarpugut

Kommunimi qinersisarnermut atatillugu, anguniakkanik ukiut sisamakkaartumik nutarterneqartarlutik, anguniakkat kommunimi allaffissorinikkut suliaqarnermi pingaarnertut sulianut pilersaarutitut atorneqartarput.

6.14 Qeqqata Kommunianut 2012-imiit 2024-p tungaanut kommunip pilersaarusiordfigineqarnera.

Kommunip nunataanut tamarmut, illoqarfiit nunaqarfiillu ilanngullugit, 2010-mili Qeqqata Kommunianunaminertanik atuinissamut, aasarsiorarfinnut nunaminertanut, teknikkikkut atortulersuutininut inuilaamullu pilersaarusiornissamut akisussaalerpoq. Tamatumunnga tapiliussassatut akuersissuteqarluni tammajuitsussarsititsiniarluni piniarnernut il.il. pilersaarusiortoqareerpoq.

Inissiaqarnikkut inuussutissarsiornikkullu ineriartortitsinermik il.il. kommunimit eqqarsaatigineqarlutik, naapertuuttumik ineriartortitsinissamut kommunip pilersaarusiordfigineqarneri tunngaviliisuussapput, taamatullu Namminersorlutik Oqartussat soqutigisai immikkoortunilu pilersaarusiordfigisai naapertorlugit kommunip pilersaarusiordfigineqarnera suliarineqassalluni, taamaalilluni pilersaarusiorderit ataatsimut naapertuutissallutik.

Tulliuttut nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut piukkunneqarsimasumut kommunip pilersaarusiordfigineqarnerani nunatat taakkartorneqarput.



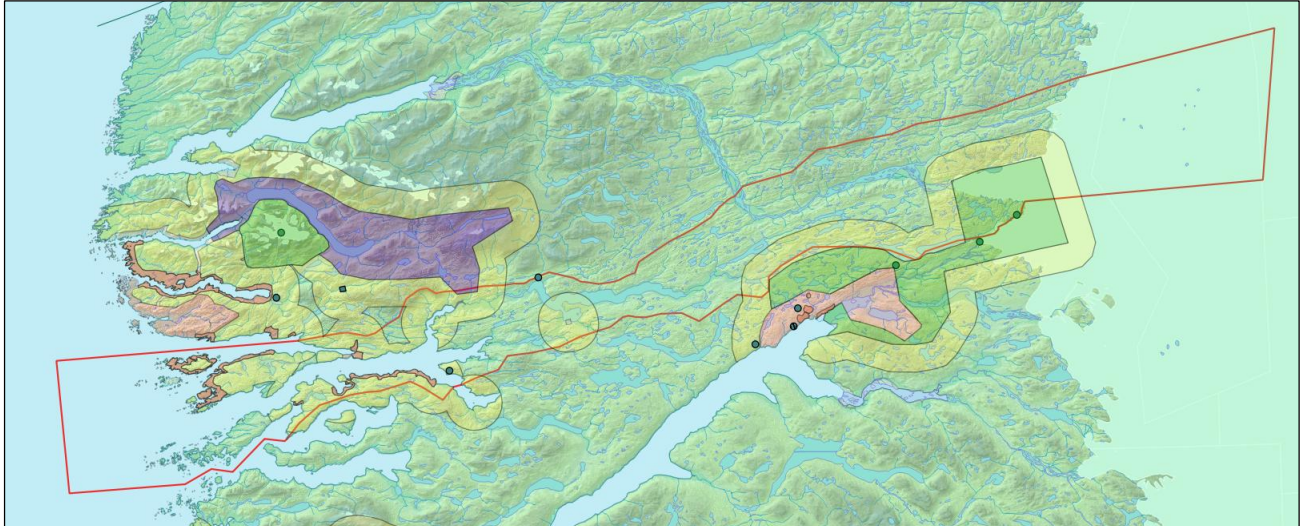
Nunap assinga 8: Qeqqata Kommunia

Inuilaaq

Nunatami piukkunneqartumi nunaminertaq saqquminerpaasoq tassaavoq inuilaaq – nunatani ingerlatsiviusuni qaninnerpaanut 5 km-it sinnerlugit ungasitsigisumiittut nunatat pineqarput. Pisuttut aqquaat, piniariartarfiit, piniariarluni asiartarfiit ingerlatsiviusunut ilaatinneqanngillat. Inuilaami pingaarnertut sammineqartartut tassaapput, piniarneq kiisalu sunngiffimmi sukisaarsarneq, taakkulu sanaartukkanik pisariaqartitsisuunatik. Ingerlatsiviusut eqqaani nunatat 5 km-iusut sanaartorfiusussaannngitsutut taaneqarput, inuilaatullu misigisassaallutik.

Nunataq sukisaarsartarfik

Kangerlussuarmit aqqusineq sinerlugu nunataq sukisaarsarfittut immikkoortitaavoq. Ima paasillugu, nunatani aalajangersimasuni sukumiinerusumik pilersaarusiornikkut takornarianut najugaqavissunullu atortorissaarutunik pilersitsisoqarsinnaavoq. Masarsoqarfimmi, punkt 660 kiisalu Sermersuup saavata qanittuani, aqquserngup kujataatungaani takornariat unnuiffigisinnaasaannik illuaraqarfimmik pilersitsisoqarsinnaavoq, taamaalilluni ulloq unnuarlu Sermersuarmik kiisalu Sermersuup iigarneranik misigisaqarnissamik periarfissaqalissalluni.



Nunap assinga 9: Nunaannaq aamma nuna piukkunneqartoq pillugit Kommunip pilersaarusiorfigineqarneranut immikkoortortat

Sunnigiffimmi illuaqqanut kiisalu aasarsioartarfinnut immikkoortut.

Sunnigiffimmi illuaqqanut aasarsioartarfunnullu nunatat pingaarnertut sinerissap qanittuanit inissisimapput, taamaalillutik aasaanerani umiatsiamik orninneqariaannaanerullutik. Sumiiffiit ilai ukiukkut qamuteralaat atorlugit tikkineqarsinnaasarput. Maannakkut kvadratmeteri-mut ataatsimut illuaraq/aasarsioarfik ataasiinnaakkajuppoq, nunamillu ajoqutaanngitsuullutik nalinginnaasumik mikisunnguusarlutik.

Nunaqarfimmi siusinnerusukkut illut sisamat eriagisassatut toqqarneqarnikuupput, taakkuali illut ilaat allannortitserneqarnikuullutillu iluarsartuunneqarnikuupput, taamaalilluni eriagisassatut toqqagaasimanerisa naleqqassusaasa nalilersoqqinneqarnissaat pisariaqalerluni.

Teknikkikkut suliaqarnerit

Nunatap piukkunneqartup avatinnguani taseqarpoq imeqarfimmut imermik pilersuisumik. Itinneq-up eqqaani nunatami piukkussami siusinnerusukkut kuujusimasoq sapsuorneqarluni milikartinneqarnikuuvoq, taanna Eqalugaarniarfimmik (qallunaatut Blindelven-imik) taaguuteqarpoq

Nunatami piukkussami attaveqaatigiinneq

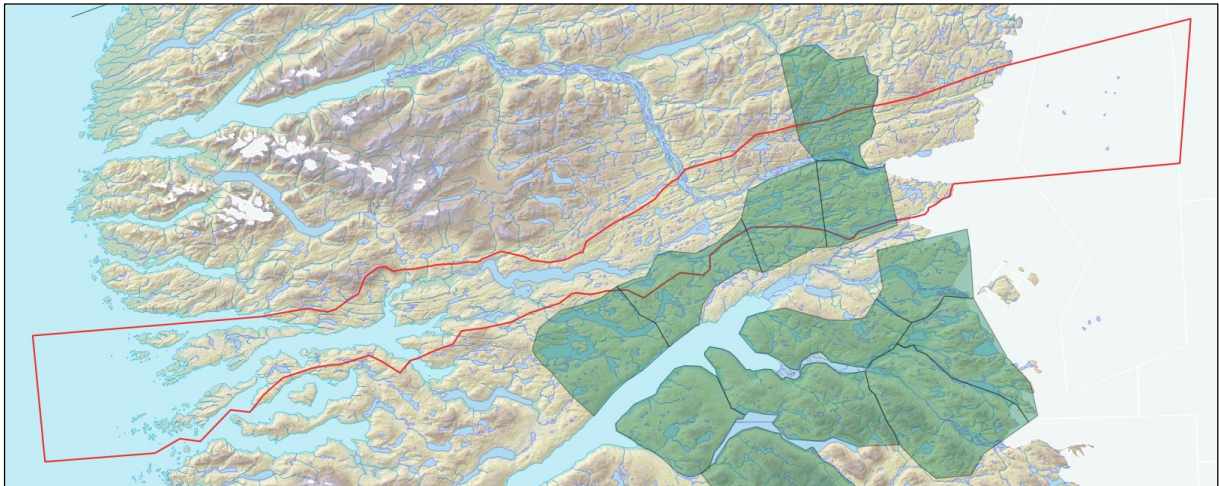
Sisimiuniit Kangerlussuarmut, Sarfannguanut ujaraaqqanik qallikkamik aqqusineramik ingerlavissaq kommunip pilersaarusiorfigineqarnerani nalunaaqqutseqqavoq, Tasersuaq-llu isuanit Aasivissuit Tasiata tungaanut ujaraaqqanik aqqusineramik attavilerneqarluni aammalu Eqalugaarniarfimmi sapsuioarfimmit Maligaq-p tungaanut aserfallatsaaliinissamut aqqummik attaveqarluni. Aqquserngit ujaraaqqanik qallikkat ilaat nunatap piukkussap iluani inissisimapput.

Takornariat nunaqavissunullu nunatanik pingaarutilinnut alakkaanissaminnik nunamillu misigisaqarnissaminnik kissateqartunut angallanneqarnissaanik periarfissanik qulakkeeriniarluni, sinerissani tatsinilu taleqqasarfissanik pilersitsinissaq pilersaarutigineqarpoq.

Tammajuitsussarsititsiniarluni piniartitsineq

Nunaannarmi nunatanut immikkut nassuiarneqanngitsunut piffissami sivisuumi tammajuitsussarsititsiniarluni piniartitsinissamut akuersissutinik tuniniaasoqarsinnaasarnikuuvoq. Aaqqiissut tamanna pitsaanerpaanngilaq, Kangerlussuarmut qanittumut nunatami ataatsimi tammajuitsussarsititsiniarlutik piniariartitsisartut unammillersinnaasarmata.

Tamanna tunngavigalugu Kangerlussuup eqqaani nunatanik aalajangersimasunik tammajuitsussarsititsiniarluni piniariartarfissanik akuersissutinik pilersitsinissaq pilersaarutaavoq. Nunatani taakkunani pingasut nunatami piukkunneqartumi inissisimapput. Nunatani taakkunani takornarissanik kiffartuussinissamut illuaqqanik pilersitsisoqarsinnaannginneranik aalajangersagaqarpoq, tupeqarfiillu kisimik atorneqarsinnaallutik. Piniarnissamut piffissarititaasut ukiakkut ukiukkullu killilersorneqarnikuupput.

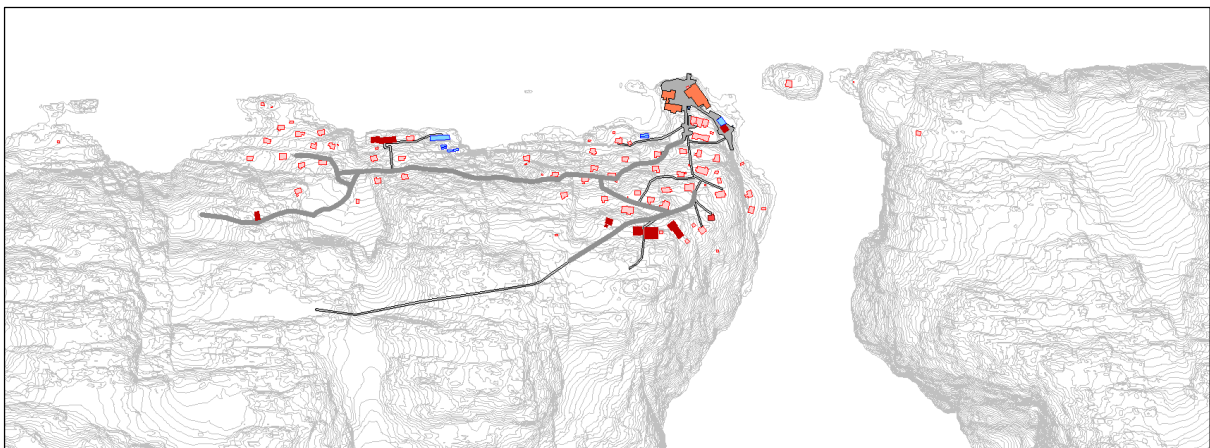


Nunap assinga 10: Tammajuitsussarsititsiniarluni piniariartitsisarneq pillugu Kommunip

Nunaqarfik Sarfannguit

Sarfannguit umiatsiamik taamaallaat tikiqqarsinnaavoq, ukiukkullu qamuterallannik tikiqqarsinnaasarluni. Kalaallit Nunaanni nunaqarfittulli allatut nunaqarfik inissisimavoq, nunap ilusaani avammut sammisumi inissisimalluni, illut suliffeqarfiillu assigiinngitsunik attaveqartitsisunik ujaraqqanik qallikkanik pisuinnaat aqquteqarluni/aqqusineeraqarluni, majuartarfeqarluni pisuinnaallu aqquteqarluni.

Nunaqarfimmi ineqarfissanut, aalisakkerivinnut nunatanik kiisalu pisiniarfimmut, atuarfimmut, oqaluffimmut katersortarfimmullu ataatsimoorussamik nunatanik, taamatullu teknikkikkut atortulersuutinut, soorlu innaallagissiorfimmut, imeqarfimmut ikuallaavimmullu nunatanik aalajangersaqqarpoq.



Nunap assinga 11: Sarfannguit

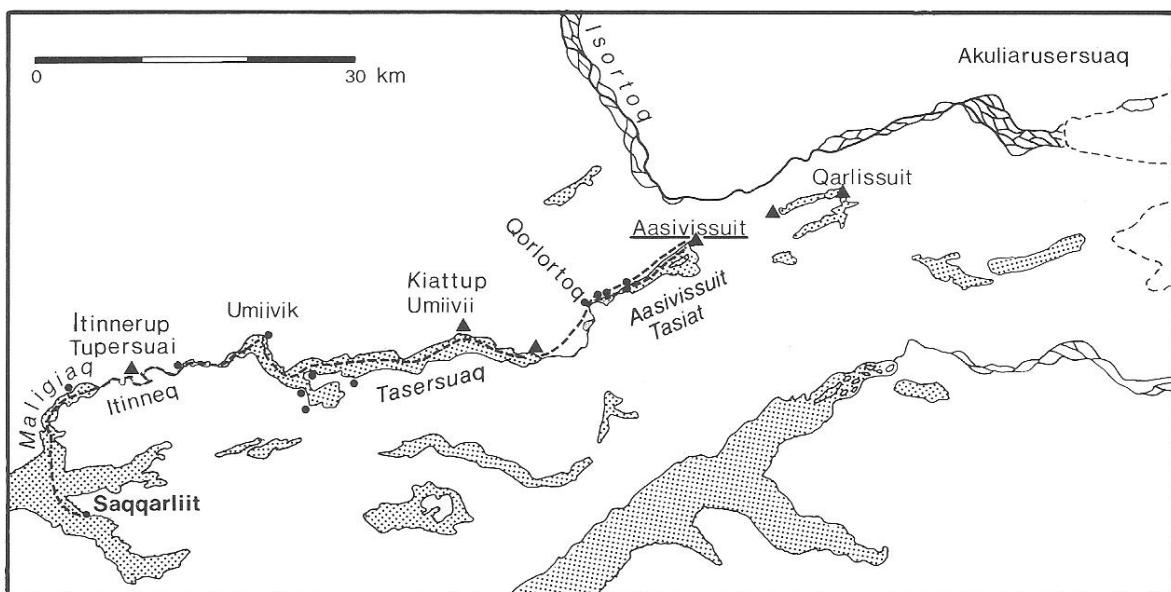
7. Nunatami naleqartitat

Nunatami piukkunneqartumi naleqartitat tullinnguuttutigut allaaserineqarput:

- Ukiut tuusintilikkaat nunasisarnerni itsarnisanik nassaanik nunap sunniivigeqatigiinnera.
- Sinerissami nunallu timaani Thulekulturimit kiisalu oqaluttuarisaanerup nalaani aasisarfiit paarilluakkat, nunap timaani ukiumut imaatigut angalasarnernik, ukiukkut sinerissami ukiivinnit aasakkut tuttunniarluni utimullu aqputigineqartartunik malinnaaviginnissinnaanermik periarfissiipput. Kulturikkut eriajisassat immikkuullarilluinnartumik saqqummiipput.
- Nunatami Saqqaq, Dorset kiisalu Thule kulturianit, naggataagullu Oqaluttuarisaanerup/Nunasiataanerup nalaani oqaluttuarisaanermi illukunik kulturikkullu eriajisassanik imaqarpoq, soorlutaaq ullumikkut suli nunatamik atuisoqarlunilu sanaartortoqartoq.
- Nunatami piniarnermik aalisarnemillu ingerlataqartunit najugarineqarluni, nunaqarfimmi Sarfannguani innuttaasut kulturikkut naleqqussakkanik atuillutik isumallutunik suli atuisarnerisigut: qanga piniarnikkut aalisarnikkullu ileqqut suli ingerlattarnerinut immikkuullarissumik uppersarneqarpoq.
- Nunami imaanilu miluumasunik kiisalu timmissanik aalisakkanillu piniagassaquarnera.

Qanganitsat eriajisassatut itsarnisanik nassaat matumuunakkut eqqissisimatitaallutillu illersugaapput – kulturikkut eriajisassat nalinganik ajorseriaataanngitsumik, qanganitsanik eriajisassat ataqatigiinnerisalu qanoq saqqummiunneqarsinnaanerat unammillernartuuvoq.

Pingaarnertut naleqartitanik illersuineri, nunamik illersuineq, piniagassanik illersuineq kiisalu nerisassaquarnerissaat pillugu illersuineq ilaapput



Nunap assinga 12: Nunami immikkoortortat attavii

Tabeli 2 - Pingaarnertut sumiiffiit						
Nunap aqqa	Nr.	Immikkoortoq	FM	NKAH	Allorniusaq tukimukartoq	Allorniusaq sanimukartoq
Aasivissuit	1	Nunap timaa	67V2-III-006	2845	51° 08.164'	67° 06.067'
Itinnerup tupersuai	2	Itinneq	66V1-00I-017	2618	52° 20.566'	66° 59.501'
Saqqarliit	3	Avalleq	66V1-00I-013	2609	52° 27.194'	66° 52.192'
Sarfannuguit	4	Sarfannuguaq	66V1-00I-023	2629	52° 51.626'	66° 53.830'
Arajutsisut	5	Maniitsorsuaq	66V1-0IV-042	285	53° 36.513'	66° 52.645'
Innap nuua	6	Sallersua	66V1-0IV-028	2703	53° 26.324'	66° 44.775'
Nipisat	7	Ilanngullugit				
		Saqqaq: aassisarfik Nunasiaq: quersuaq	66V1-0IV-035	307	53° 29.608'	66° 48.876'
		Ujaraannarnik sakkoqarallernerup nalaa Thule	66V1-0IV-090	324	53° 29.888'	66° 48.764'
		Thule: ilerriit	66V1-0IV-091	276	53° 30.000'	66° 48.656'
		Thule: iliveqarfik		5527	53° 30.073'	66° 48'859'
		Nunasiaq: naasorissaasup najugaqarfia Inuit: illu issunik sanaaq		5526	53° 30.708'	66° 48.780'
		Thule: ataatsimoorussami k illu		5534	53° 30.927'	66° 48.761'

Tabeli 2 - Pingaarnertut sumiiffiit

FM = ID eqqissimatitaasut allattorsimaffiani nutaanngitsuni (GFA); NKAH = ID eqqissimatitaasut allattorsimaffianni nutaajusuni (Nunniffiit)

Aasivissuit – Nipisat-ni piniarnermut kulturi pingaarnertut sumiiffinni arfiniliusuni illukutigut paarilluakkat kiisalu nutaanerusumik sanaartorneq ataasiusoq aqutigalugu uppersarneqarput. Kalaallit Nunaata oqaluttuarisaanera itsarsuarnisatigut oqaluttuarisaaneratigullu, pingaarnertut sumiiffinni arfineq-marluusuni pingaarnertut nunasiffiusimanerininik takussutissiivoq; Sarfannugani ullutsinni piniariaaseq pinaloriaaserlu qanganngortumut attuumassuteqarpoq.

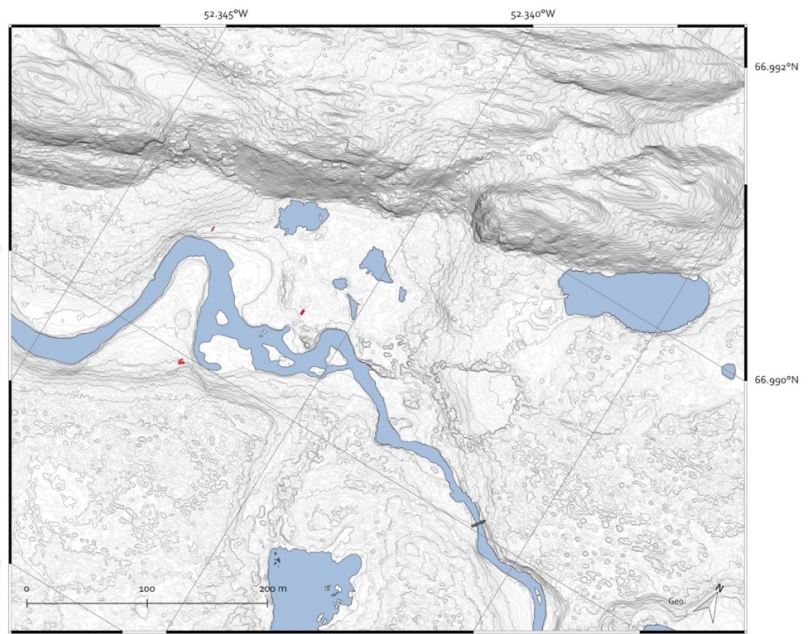
Nunatami ukiup ataatsip ingerlanerani ileqqut malillugit piniartutut aalisartutullu inuunerup ingerlasarnerannut, sumiiffiit piniarfiusatut aalisarfiusartullu pingaaruteqartunut takussutissiiivissatut toqqarneqarput: ukiuunerani sinerissami najugaqarfiit imaani miluumasunik piniarnernik sammiveqartut; kangerlunni upernaakkut aasakkullu aasisarfiit ammassannik supisunik kiisalu kuunni eqalunnik aalisarnermut sammiveqartut; nunap timaani aasakkut ukiakkullu aasisarfiit/ukiiviit aavartarnermut pingaaruteqarluartumut aallaaveqarput.

Kangianit kimmut pingaarnertut sumiiffinni ukiiviit/aassisarfiit pineqarput:

1) *Aasivissuit* nunap timaani qutsissumi narsaamanermi inissisimavoq, piniarnissamullu periarfissanik arlaqartunik imaqarluni, ilaatigut Kalaallit Nunaanni ungoorilluni piniarfiusinnaasoq 3,9 km-isut annertutigisoq, ukiullu tuusintilikkaat arlaqartut ingerlanerini nunasiffiusarneranik takussutissaqartoq. Nunasinerit ersarinnerpaasut tassaapput, Thulekulturi oqaluttuarisaanerlu 1400-kkut naalerneraniit 1900-kkut nalaanut.

2) *Itinnerup tupersuai* aasaanerani aassisarfiusimavoq nalinginnaasoq, toqqit inissisimaffikuinik, tupeqarfikut kiisalu killut allanut atanngitsut. Ukiuivik/aassisarfik sinerissamiit nunap timaata tungaanut aqutikup nalaani Itinneq-mi inissisimasoq, ukiup qanoq ilinera naapertorlugu angalanermut atatillugu, nunatap qanoq atorneqartarneranik takussutissiisoq. 1800-kkunni 1900-kkunnilu immikkoortumi atuisarnerup, maannakkut qanoq isikkoqarneranik kiisalu illukut amerlanerit takussutissiisuupput; kuisimangitsut ilerrisa nunatamik qangaanerusumik atuisoqartarsimaneranik takussutissiisuupput.

3) *Saqqarliit Ikertoop-p* kangisissuani nunaqarfiuvoq inuerunnikoq, oqaluffinnuaq illullu ataasiakkaat suli tassani inissisimasuullutik. 1859-imi nunaqarfik aalisarfittut pilersinneqarpoq, 1961-imilu qimanneqarluni. Nunaqarfitoqqami toqqavikuk, illukut kiisalu oqaluffik takuneqarsinnaapput, taakkulu saniatigut kuisimangitsut ilerri nunatamik qangaanerusumik atuisoqartarsimaneranik takussutissiisuupput.



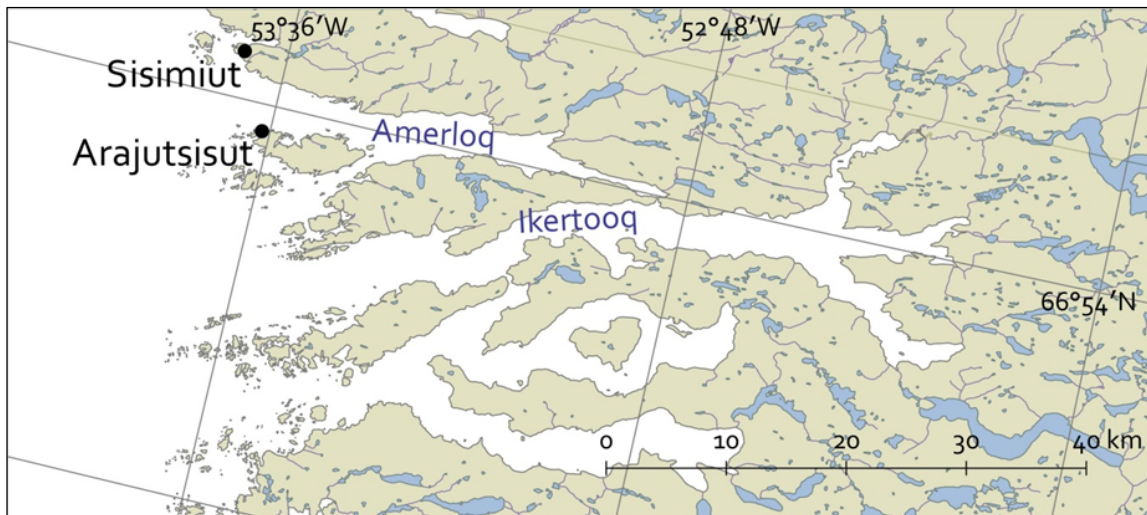
Nunap assinga 13: *Itinnerup Tupersuai*. Umiatsiat marluk, trillebørillu piniarnermut atorneqartartut aappalaartumik ilisinarsaateqarput.

4) *Sarfannguit Aasivissuit – Nipisat-* ni kisiartaalluni nunaqarfiuvoq suli inoqartoq. 1800-kkut qiteqqunnerani Sarfannguit aalisarfittut pilersinneqarpoq, ullorlu manna suli taamatut pingaaruteqarluni. Nunasiaanerup nalaani illut ataasiakkaat atorneqartut, suli atorneqarput. Talittarfimmi aalisakkerivik 1922-mi nutarsarneqartoq (1976-imi pisiniarfittut allannqortiterneqartoq) kiisalu 1908-mi oqaluffik atuarfiusartoq pineqarput.

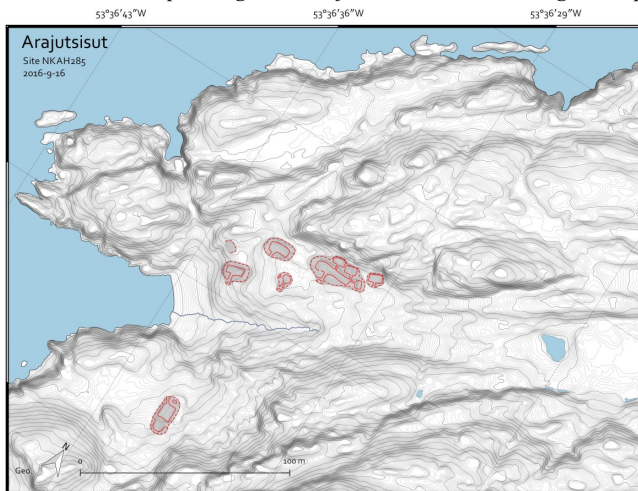


Nunap assinga 14: *Sarfannguit*

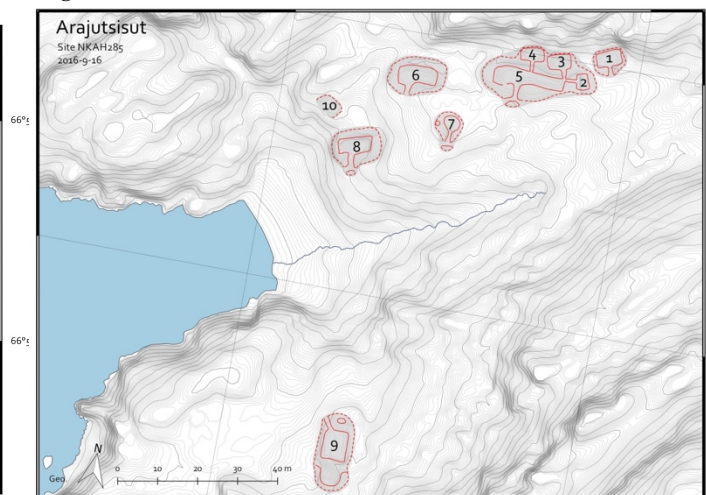
- 5) *Arajutsisut* Thulekulturip nalaani nunaqarfiuvoq, sanaartukkanik arlaqartunik imalik. Arajutsisut immikkuullarissuuvoq, ilaatigut illorujussuarnik arfineq-marlunnik, Thulekulturip oqaluttuarisaanerata nalaanit ukiuunerani najugaqarfinnik pingasunik issoqqaarissunik kiisalu Thulekulturip siusissuani ukiuunerani najugaqarfinnik takussutissaqartoq. *Aasivissuit – Nipisat*-ni sanaartukat immikkuullarinnarsaat nalinginnaasumik 1600-kkunni 1700-kkunnilu sinerissami sanaartugaasarsimapput.



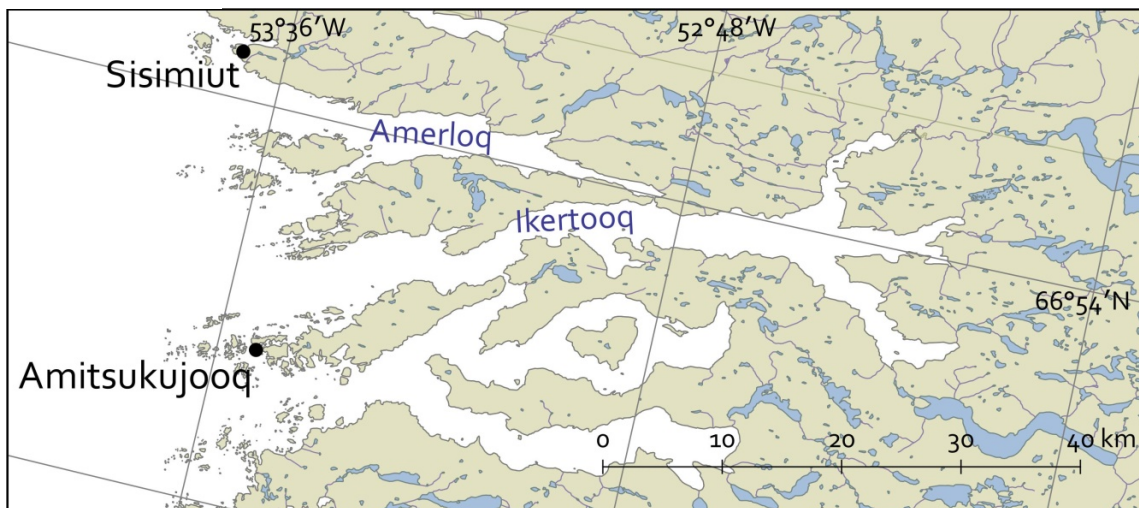
Nunap assinga 15: Arajutsisut ilusaa takutiillugu nunap assinga



Nunap assinga 16: Arajutsisut

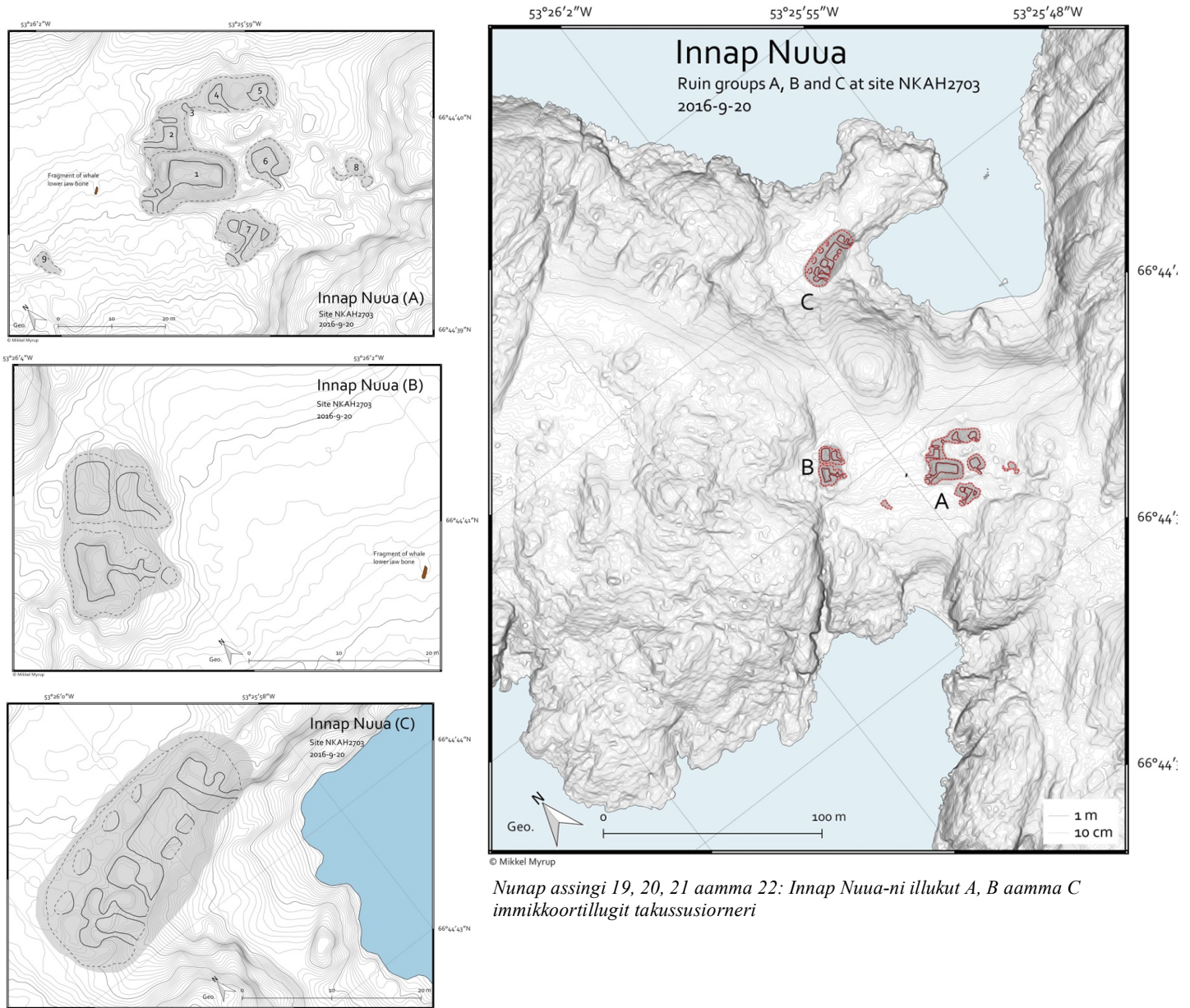


Nunap assinga 17: Illukat normulersorlugit Arajutsisut.



Nunap assinga 18: Sinerissap qanittuani Amitsukujooq aamma Innap Nuua.

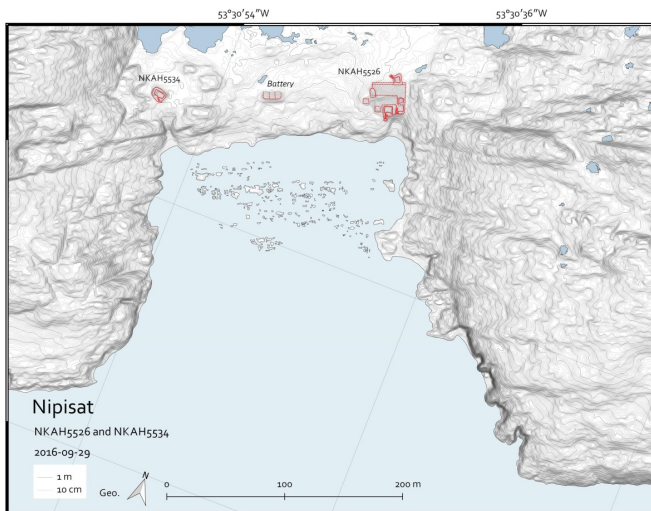
- 6) *Innap nuua* nunaqarfiuvoq annertoq arlaqartunik sanaartugaqartoq. Nunaqarfik Sallersua qeqertap avannaatungaani nuunnguami inissisimavoq. Najugaqarfimmi ilaatigut illorsuit pingasut paarilluakkat takuneqarsinnaapput, ataaseq 25 m-it sinnerlugit takissuseqarluni iluani iikkersuilluni arlaqartutigit immikkoortulerluni agguataagaasoq. Illuni pisoqaasut ammalortut akornanni illorsuaqarpoq paarilluagaq, Thulekulturip nalaani illuliat issoqqaarissut kiisalu sisamanik sinarsulik quungasunik ilaqqartoq.



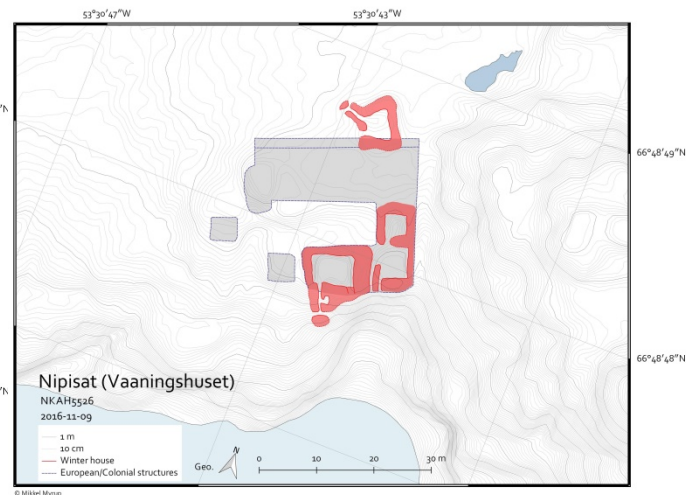
Nunap assingi 19, 20, 21 aamma 22: Innap Nuua-ni illukut A, B aamma C immikkoortillugit takussusiorneri

- 7) *Nipisat* nunaqarfiuvoq annertoq, piffissat assigiinnigitsut iluini sanaartorfusimasoq: Saqqaq-kultur, Nunasiaanerup nalaq Itsarlu Inuit. Kuisimannigitsut ilerrisa takutippaattaq, Nunasiaaneq sioqqullugu Thulekulturimit sanaartugaqarsinnaasoq. Nunasinerit pingaarnerpaartaraat Saqqaq-nunaqarfik, pissutsit pitsaasut patsisaallutik immikkuullarissunik, annertuunik kiisalu uumasut saarnginik sakkunillu Kalaallit Nunaata kitaq kulturit pisoqaanersaaneersunik assaasoqarsinnaalluni.

Saqqaq-nunaqarfiup qanittuani 1724-imi pilersinneqartunik nunasiaanernik (Nepisene) takussutissaqarpoq: 1) qeqertap kujataani-kangisissuani issunik ungaluliaqarpoq, 34 x 9,6 x 0,5 m.-inik annertussusilimmik, quersuarmik ungalusisumik. 2) kujataatungaani kangerliumanerup kangiutungaani sanaartugaq pingasunik uigukkap sinnikui takuneqarsinnaapput, illu taanna 1731-mi hollandimiunit aaffannianit ikuallanneqarluni nungutinneqarpoq. Tamatuma kingorna nunasiaanermi sanaartukkap qaavanut Inuit illunik issoqqaarissunik, issunik sanaanik nappaasoqarpoq, taamaalillunilu nunasiaanermi sanaartugaq takujuminaassisinneqarluni. 3) sanaartukkap taassuma toqqavianit kimmut 100 m.-it missaanik ungasissuseqarluni qamutilikup inissisimaffikua takuneqarsinnaavoq, qamutilik nunasiaanerup nalaani sanaartukkamut attuumassuteqarpoq.



Nunap assinga 23: Nipisani niuertoqarfiup 'Nepisene' ilusaa takutillugu nunap assinga.



Nunap assinga 24: Nipisani Inuit illugisimasaasa ilaat.

Aasivissuit – Nipisat kulturikkut nunaavoq immikkuullarissiq paarilluagaasorlu, ullutsinni angalaartunit alakkarterneqarsinnaasoq kiisalu itsarnisarsuamit itsarlu inuit pillugit piffissanillu aasisarfiusimasunik ilisimatusarfigineqarsinnaasut.

Aasivissuit – Nipisat-ni inuit nunasisimanerinit takussutissani ”nuna piniartut-katersisut sinnikuanik/ujaranngorasimasunik” imaqarpoq, nunami inuussutissarsiornerup kiisalu sinerissap qeqertarpaat kangerluullu ullutsinni atornerqarnerata qisunnik illulianik qalipaaticissunik ilaliinnarneqarsimalluni. Illut sanaartukkallu sinnikui ersarissut takutippaat, sanaartoriaatsit tassaasut Kalaalit Nunaanni nunat immallu issittut avannaarliini ilisimaneqarluartuusut, nunaqarfiilli/aasisarfiilli amerlassusaasa, tammatsaaliorsimanerisa kiisalu nunaqarfiit/aasisarfiit marluinnaat misissorluarneqarsimaneri patsisaallutik, *Aasivissuit – Nipisat* issittormiut piniariartarfiinik immikkuullarissumik takutitsisuuvoq.

7.1 Naleqartitat pingaarnertullu anguniakkat

Naleqartitat suussusersineqartut nunatamut piukkussamut attuumassuteqarput, tassungalu atatillugu anguniakkat attuumassuteqartut tulliuuttutigit eqitsisitigit saqqummiunneqarput.

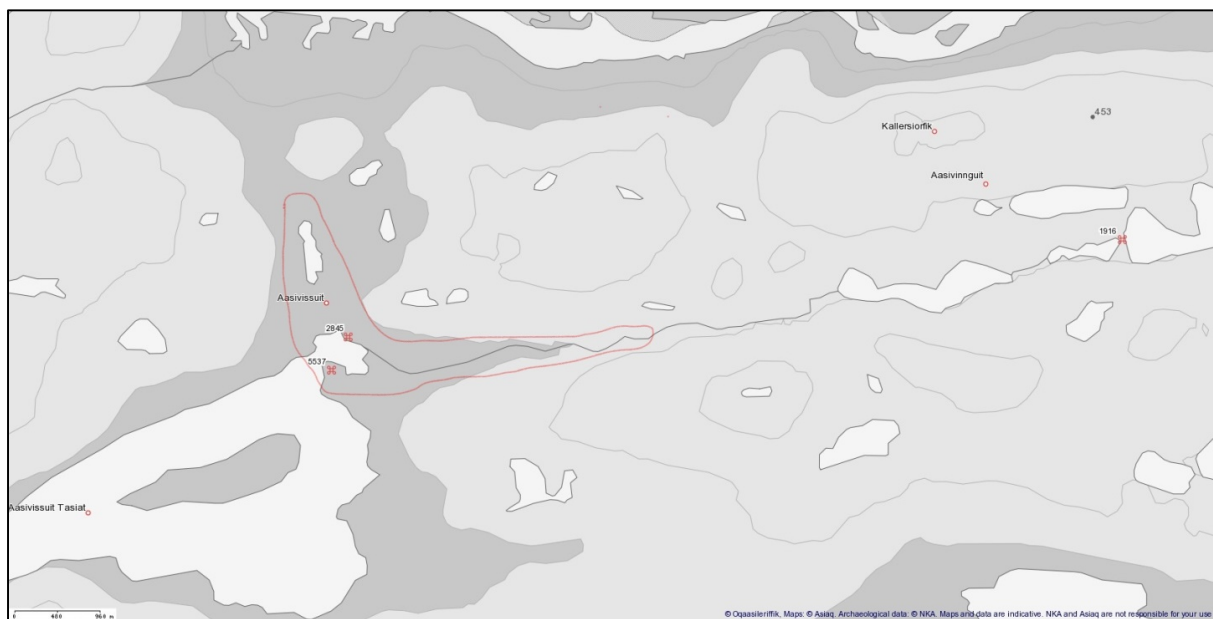
Tabeli 3 - Pingaartitat, pingaarnertullu anguniakkat			
Sammineqartut	"Aasivissuit – Nipisat" nunatamut piukkussamut atatillugu immikkoortut	OUV-p ilai	Anguniakkat
Nunap tungaatigut naleqartitat	"nuna annertooq" aasaanerani ukiuuneranilu Inuit piniarnermik sammisaqartarnerinik sinaakkusiivoq, sulilu sinaakkusiisuulluni	Nuna	Oqaluttuarisaanerni ullutsinnilu nuna sinaakkusiisutut Qanganitsat eriagisassat peerneqarsinnaanngitsut, sumiiffiillu inuitkulturianut nunamik atuinnermut immikkut oqaluttuassartaanik illersuinissaq immikkut sammineqarluni
Kulturikkut oqaluttuarisaanermi naleqartitat	Inuit nalaanni piffissanilu allani nunaqarfigisat. Ukiiviit aassisarfiillu nunatattut pingaarnertut: <ol style="list-style-type: none"> 1. Aasivissuit 2. Itinnerup tupersuai 3. Saqqarliit 4. Sarfannguit 5. Arajutsisut 6. Innap nuua 7. Nipisat (Eqitsip tulliani nunami sumiiffiit pingaartinneqartut inissisimameri takuuk. Ullutsinni qangalu nunaqarfiit Kangerlunni sunngiffimmi illuaraqartarnermi kulturi, aasaanerani aassisarfeqartarnerup ineriartornerivaa Sukisaarsaarnermi atuineq	Kulturikkut oqaluttuarisaaneq	nunatami kulturikkut oqaluttuarisaanermi naleqartitanik illersuineq ingerlatsitseqqiinerlu Tikeraanut najugaqavissunullu kulturikkut sinneruttunik ilisimasanik ingerlatitseqqiineq Illunik eriagisassanik qulakkeerineq asserfallatsaaliinerlu Nunaqarfinni kulturinimik piutitsinnarneq ineriartortitsinerlu Kangerlummi najugaqavissunut sunngiffimmi illuaraliornissamik periarfissaqartuarnissamik qulakkeerinnineq Piniarnissamut, aalisariarnissamut, nuniagiarnissamut kiisalu pisanik panertitsinissamut pujoornissamullu periarfissaq Nunatami takornarissat angallattarnerinut aaqqiineq, uninngasarfeqarnissamut, nerisaqarnissamut unnuisarfiisanillu periarfissiineq

<p>Uumasoaqassutsip naleqassusaa</p>	<p>Nunatami uumasut naasullu</p> <p>Uumasut assigiinngitsut piaqqiornissaminnut nerisassaqaarnissamik tunngavissaqaarnerat pingaaruteqaluinnartuuvoq, soorluttaaq ukiumut piniarnissamut imminut napatissinnaasumik amerliartorsimanissaat. Uumasut suussusai assigiinngitsut nunatami inissaqaarnerinik 2016-imi tunngaveqaarneranik ilisimaneqaarpoq</p>	<p>Piniagassat ersarissut</p>	<p>Piniapiluttarnerup naleqqussarneqaarnerata naapertuuttunngortinneqaarneranik tunngaveqaartitsinikkut, nunatami piukkunneqaartumi piviusorsiortumik misigisaqaartitsinissamik qulakkeerisoqassaaq, uumasunik misigisaqaarnerinik nunatami ilaammat.</p> <p>Tikeraat amerliartornerini silaannaallu allanngoriartornerani artukkiinnginnissamut atatillugu qulakkeerinissaq. Nunatami piukkunneqaartumi piniagassanik misigisaqaartitsinissamut periarfissanik qulakkeeriniarluni, naleqqussaaniikkut atuilluartumik piniarnermik tunngaviliineq</p>
<p>Aningaasaqaarnerinik naleqartitat</p>	<p>Aalisarnermik piniarnermillu inuussutissaqaarnermut atatillugu, piniarneq aalisarnerlu pingaarnertut sammisaqarfyllutik inuuniarnermut tunngaviupput, tamatumalu saniatigut kaalaallit ilaqutariinnut sunngiffimmi aamma annertuumik sammisaqarfiusuullutik.</p> <p>Takornariaqaarneq</p>	<p>Kulturikkut oqaluttuarisaanermik oqaluttuarneq.</p>	<p>Aalisarnerup piniarnerullu ineriartortinneqaartuarneranik kiisalu inuussutissarsiutissatut periarfissanik nutaanik qulakkeerinneq</p> <p>Kalaallit Nunaanni avataanilu Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut piukkussap ilisimalerneqaarnerinik siammarterineq</p> <p>Nunatap siunissami piutiinneqaarnerinik ingerlateqqinneqaarnerinik qulakkeeriniarluni, sumiiffimmik nunatami isertitaqaarnerup annertusarneqaarnerinik</p> <p>Atuilluartumik takornarialerinerinik qulakkeerinissaq, matumanilu nunatami takornarissat angallanneranik naleqqussaaneq</p>
<p>Ilisimatusarnerinik ilinniartitaanikkullu naleqartitat</p>	<p>Kulturikkut oqaluttuarisaanermi nunaqarfii/aasisarfii pingaarutillit</p> <p>Immikkuullarissumik inuuniarnermik atugassatitaasut</p>	<p>Kulturikkut oqaluttuarisaanermi naleqartitanik pitsanngorsaaneq</p>	<p>Naalagaaffimmik kiisalu nunat assigiinngitsut akornannut iluaqutaasussamik, nunatami ilisimatusarnerinik periarfissanik qulakkeerinneq</p> <p>Ilisimatusarnerup inernerinik sumiiffimmi inuiaqatigiinnut, tikeraanut allanullu</p>

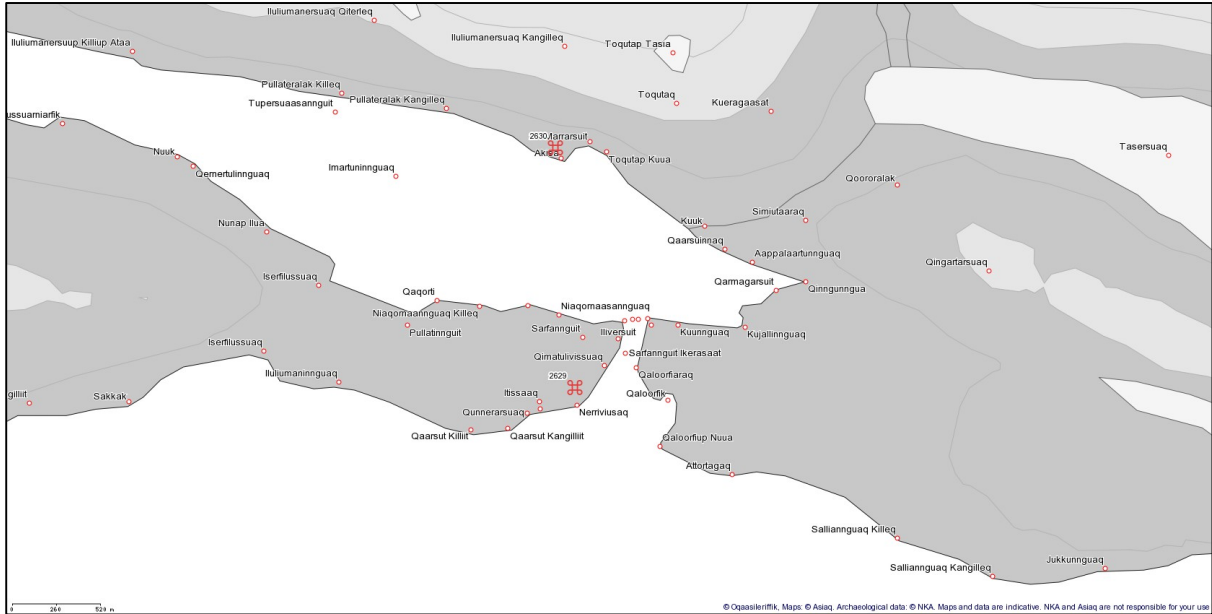
	Silaannaap allanngoriartornera		soqutigisaqartunut ingerlatitseqqiineq Nunatami silaannaap avatangiisillu allanngoriartornerinik nakkutilliinnermut paasissutissallu pillugit suleqatigiinneq.
Isumaginninnermut allatigut naleqartitat	Tulluusimaassuseq Sumiiffimmi nunatamik ineriartortitsineq Takornariaqarneq	Kulturikkut oqaluttuarisaaneq sulis atuuppoq	Atuisut tamarmik nunatamik immikkuullarissumillu naleqarneranik paasinnissinnaanerinik kiisalu nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut nunatamik piukkussamik innuttaasut tulluusimaanerinik periarfissanillu annertusaanissap qulakkeerneqarnissaa Nunatami takornarissat angallattarnerisa naleqqussarneqarneratigut, uninngasarfinnik, nerisassaqartitsinernik unnuisarfissanillu neqerooruteqarnissamik periarfissiisoqarsinnaavoq, taamaaliornikkullu sumiiffinni suliffissanik pilersitsiviusinnaalluni

Tabeli 3: Pingaartitat, pingaarnertullu anguniakkat

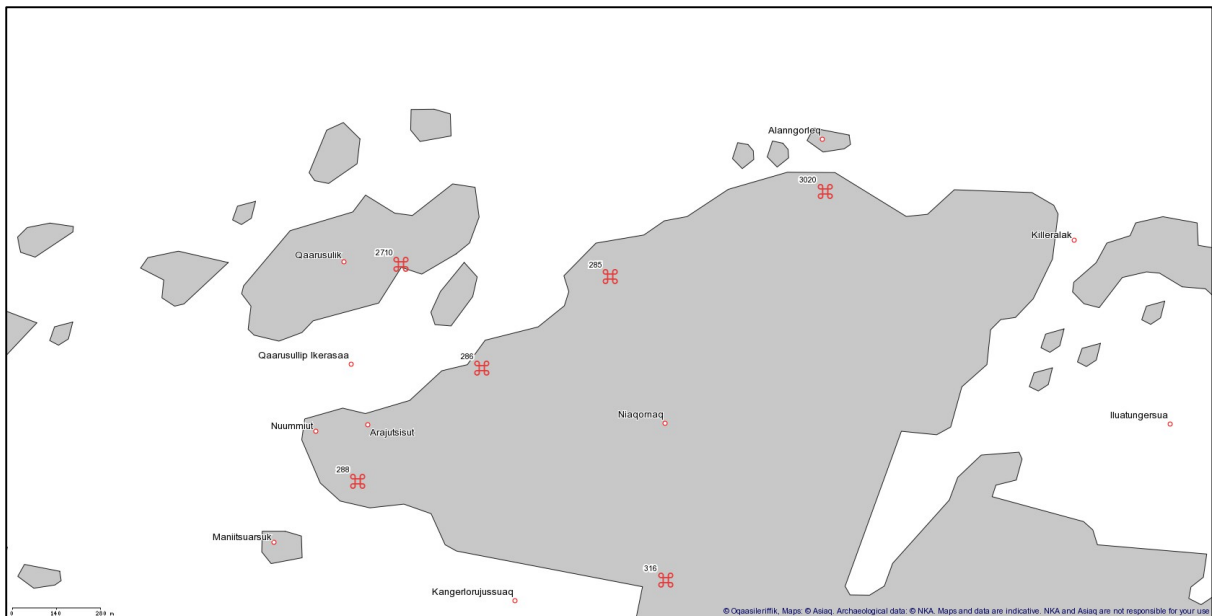
Tullinguuttuni sumiiffinni ataasiakkaani nassaarfiusut nalunaarsorneqarsimaneri takuneqarsinnaapput, 2016-imi septembarimi eqqissisimatitsinnermut normui ilanngullugit. Nunap aqqi ammalortumik nalunaqqutseqqapput.



Nunap assinga 25: Pingaarnertut sumiiffiit 1



Nunap assinga 28: Pingaarnertut sumiiffiit 4



Nunap assinga 29: Pingaarnertut sumiiffiit 5



Nunap assinga 30: Pingaarnertut sumiiffiit 6



Nunap assinga 31: Pingaarnertut sumiiffiit 7

8. Nunatami naleqartitanut atatillugu navianaatilinnut ingerlatsinissamullu iliuitsit

Kapitalimi nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut nunatamik qinnuteqaammut kingunipiloqartitsisinnaasunik pingaarnertut navianartorsiortitsisinnaasut (2016-imi januaarimi) naliliiffigineqarput. Matumani navianartorsiortitsisinnaasooq unammillernartutut paasineqassaaq, nunatamut kinguneqartitsereersoq imaluunniit kinguneqartitsisinnaasooq pineqarlutik.

Eqitsip siunertaraa navianaataasinnaasunik tamanik isiginnilersitsinissaq, taamatullu navianaataasinnaasunik akiuinissamut suliniuteqarnissaq.

Pingaarnertut navianaataasinnaasunik suussusiliineq, illuatungeriillu peqatigitinneqartut peqatigalugit suliniuteqarsimaneq ingerlanneqarnikuulluni.

Tabeli 4 - Suliniutinut tunngatillugu unammillernarsinnaasut takussutissartaa			
Sammissaq	Patsisaasooq/navianaat	Naleqartitanik tulliuttunik illersuinissaq pisariaqartitsisoq	Ingerlatsivigineqarnissaanut suliniut
1. Nuna	<p>Patsisaasooq: Annertuunik sanaartorneq</p> <p>Akornutaasinnaasut: Nunap ilusaanik allanngineq, taamaallunilu oqaluttuarisaanerup oqaluttuarinissaanut sinaakkutaasumik allanngineq</p>	Kulturikkut nuna	<p>Kommunip pilersaarusiortifigineqarnerani naleqqussaaneq, sanaartornermullu periusissamik naapertuutsitsineq</p> <p>Kiisalu VVM-imik nassuiaasiornissamut pinngortitamullu sunniuteqarsinnaaneritut naliliinermut aalajangersakkat</p>
2. Qanganitsat eriagisassat peeriaannaangitsut	<p>Patsisaasooq: Nunaqarfinnik ineriartortitsinermit kiisalu takornariaqarnermut attuumassuteqartunik ingerlatsinerit</p> <p>Akornutaasinnaasut: Qanganitsat eriagisassat assanneqareersut assanneqanngitsullu ajoquserneqarsinnaaneri Takornariat naleqqutinngitsumik pissusilersornermikkut qanganitsanik eriagisassanik nungullartitsinnaapput imaluunniit ajoqusiinnaapput.</p> <p>Patsisaasooq: Silaannaap</p>	Kulturikkut nuna qanganitsallu eriagisassat	<p>Eqqissisimatitaanermut inatsimmik ataavartumik paasititsiniaaneq il.il., nalunaaqutsersuinerit, unioqqutitsinermilu unnerluussineq</p> <p>Qanganitsat eriagisassat peeriaannaangitsunik paarsinissamut nalunaaqutsersuinissamullu iliussissatut pilersaarut.</p> <p>Kommunip pilersaarusiortifigineqarnerata misissuiffigineratigut 100 m-mik illersuinissamut ungasissusiliinermik pilersitsineq, taamaallunilu qanganitsanik eriagisassanik</p>

	<p>allanngoriartornera ilutigalugu nunap qeriuannartup peerussinnaanera</p> <p>Akornutaasinnaasut: Nunap neriuinera/Sinerissap neriuinera</p>		<p>naapertuutinningsunik sanaartukkanik il.il. pilersitsinissamik ingallassimaartitsinissaq.</p> <p>Takornariarneqarsinnaasunik toqqakkanik appakaannissamut aqqissuussineq</p> <p>Qanganitsanik eriagisassanik kiisalu qanganitsat eriagisassat eqqaani nunaminertanik nungullartitsernernik nakkutilliineq</p>
<p>3. Sanaartukkat eriagisassat allatigullu kulturikkut eriagisassat</p>	<p>Patsisaasoq: Illunuk immikkuullarissunik nutarterineq, ingutserineq allanngortiterinerlu</p> <p>Akornutaasinnaasut: Sanaartoriaatsimik imaluunniit kulturikkut oqaluttuarisaanermi naleqartitanik ajorseriartitsineq. Aserfallatsaaliinermi atortunik eqqunngitsunik atuineq</p> <p>Patsisaasoq: Silaannaap allanngoriartornera</p> <p>Akornutaasinnaasut: Silaannaap kissakkiartornerulererata/silaannaap allanngorarnerata, siallerajussinerata atortuutitik uumassusilinnik asiutitsinnaaneq, nunamik sisutitsinnaaneq qarsutsinnaanerlu illunuk aseruisinnaavoq</p>	<p>Sanaartornermi ileqqut sulinermilu periutsit</p> <p>Nunatami illuutit katillugit 120-t missaaniipput. Sunngiffimmi illuaqqat 60-it missaaniittut. Sarfanguani illut 50-it missaani kiisalu takornarianut oqqisarfinnut illuaqqat qulit missaaniittut.</p>	<p>Kommunip pilersaaruserfigineqarneranik naleqqussaaneq</p> <p>Aserfallatsaaliinissamut kiisalu sanaartoriaatsimut malittarisassanik piginnittumut paasissutissiineq</p> <p>Kommunimit nakkutiginninneq uparuaanerlu</p>
<p>4. Piniarneq aalisarnerlu</p>	<p>Patsisaasoq: Inuussutissarsiutigalugu sunngiffimmilu piniartunit piniapilunneq</p> <p>Akornutaasinnaasut: Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassanngortinneqartumi nunatami uumasunik</p>	<p>Nunami piniagassanik misigisaqarneq.</p>	<p>Inuiaqatigiinnit uumasunik nakkutilliineq tunngavigalugu, piniarfissatut piffissarititaasunut nunatallu naleqqussarneqarnerisigut, piniarnermut inatsimmik naleqqussaaneq.</p> <p>Sisimiut Kangerlusuullu akornanni aqqusinniornissamut, aqqusinermit toqqaannartumik piniartoqannginnissaq piumasqaataavoq.</p>

	<p>misigisaqarnissaq periarfissaajunnaarsinnaavoq</p>		
<p>5. Takornariaqarneq</p>	<p>Patsisaasoq: Unnuisarfinnik pilersitsineq</p> <p>Pisulluni takornariaqarneq ikumatitsinerlu</p> <p>Takornarianut illuaqqiorneq</p> <p>Oqquusimaarfissanik, perusuersartarfinnik kiisalu paasissutissiivinnik pilersitsineq</p> <p>Nunatami piukkussami qanganitsanilu eriaqisassat qanittuini nalinginnaasumik angallanneq</p> <p>Akornutaasinnaasut: Qanganitsanik eriaqisassanik ajoqusiineq</p> <p>Naasunik nungusaaneq</p>	<p>Kulturikkut nuna</p>	<p>Unnuiffissat pingaarnertut nunatap piukkussap avataani pilersinneqartassapput. Arctic Circle Trail-imi pisuinnaat aaqutaanni illuaqqanik pioreersunik annertusaanissamik pisariaqartitsisoqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.</p> <p>Pisuinnaat aaqutaannut, tulattarfiit kiisalu angallannermut malittarisassat.</p> <p>Nunatami sanaartukkat sapinngisamik nunamik takussunarsaataanginnissat pillugu pilersinneqassapput naapertuuttunngorsarneqarlutillu</p> <p>Takornarialerinerimik nakkutilliineq, naleqqussaansamut suliniutinik assigisaanillu annertusaanissamik pisariaqartitsisoqarsinnaaneranik ataavartumik nalilersuineq.</p> <p>Nunatami piukkunneqartumi takornarissat angallannerinik misissuineq, angallannissamullu pilersaarusiorneq</p>
<p>6. Aatsitassarsiorneq</p>	<p>Patsisaasoq: Nunatami aatsitassarsiorneq</p> <p>Nunatat eqqaanni misissuineq aatsitassarsiornerlu</p> <p>Akornutaasinnaasut: Nunatamik nunamillu misigisaqarnissamik ajoqusersuineq</p>	<p>Nunatami piukkunneqartumi kulturikkut nunamillu naleqartitanik takujuminaallisaneq</p>	<p>Nunatami piukkunneqartumi misissuinissamut akuersissutinik tunniussisoqartanginnissaanik, Namminersorlutik Oqartussat isumaqatigiiffineqarput.</p> <p>Nunatami piukkunneqartumut aqutsisoqatigiit, nunatani eqqaaniittuni aatsitassarsiornerup ineriartorneranik ataavartumik malinnaassapput, siunissamilu misissuinissamut akuersissutinik tunniussinissamut tusarniaanerni illuatungiliisuusassallutik</p>
<p>7. Inuussutissarsiutit allat</p>	<p>Patsisaasoq: Inuussutissarsiutinik allanik ineriartortitsinermi sanaartornerusinnaasut</p> <p>Akornutaasinnaasut: Nunatamik piukkussamik misigisaqarniarnermi ajoqusersuisinnaaneq</p>	<p>Nunatami piukkussami kulturikkut naleqartitanut atatillugu takujuminaallisaneq</p>	<p>Ileqqut malillugit atuinermit attuumassuteqanngitsunik nunatami piukkussami inuussutissarsiutinik pilersitsisoqarsinnaangilaq</p> <p>Aalisarnermik piniarnermillu inuussutissarsiornerup</p>

			<p>ingerlatiinnarnissaanut pisariaqartitsineq naapertorlugu taamaallaat, oqquiffissanik piniarnermullu illuaqqanik pilersitsisioqarsinnaassaaq</p> <p>Sanaartorniakkat allat nunatap piukkussap avataanut nunaminertanut imaluunniit Sarfannguanut innersuunneqartassapput</p>
<p>8. Eqqagassalerineq imermillu mingunnikumik suliaqarneq</p>	<p>Patsisaasoq: Eqqakkanik ajornartorsiut pioreersoq kiisalu takornarissat amerliartorneri ilutigalugit eqqagassat amerliartorneri</p> <p>Akornutaasinnaasut: Eqqagassat ersiinnartut kulturikkut nunamik takujuminaallisaataassapput</p> <p>Patsisaasoq: Nunatamut takornarissat il.il. orniguttartut amerliartorneri</p> <p>Akornutaasinnaasut: Kuunnik nunanillu imermik mingunnikumik mingutsitsineq</p>	<p>Kulturikkut nuna</p>	<p>Eqqagassalerinermik pilersaarut 2017-ip naannginnerani Qeqqata Kommunianut eqqagassalerinermik pilersaarummik, nunaannarmik ilaqartinneqartumik, piareersimasoqalissaaq.</p> <p>Torersaassinerit eqqagassalerinermillu ilitsersuinerit aallartisarneqassapput. Nunaqarfinni eqqagassalerinerit misissorneqassapput</p> <p>Nunatami piukkunneqartumi pilersaarusiorduakkamik sumiiffinni eqqaavinnik pilersuineq</p> <p>2020 naannginnerani Qeqqata Kommunianut tamarmut imeq mingunnikoq pillugu pilersaarut</p> <p>Perusuersartarfiit inissinneqartut atuilluatuunermik tunngaveqassapput, kuunnut nunamullu kuutsitsinertaqanngitsumik. Atuinerup annertussusaa apeqqutaalluni, naggorissaatinngortitsisartut imaluunniit katersuivillit perusuersaartarfiit pineqakkajupput.</p>
<p>9. Attaveqaaqatigiinneq</p>	<p>Patsisaasoq: Tikikkuminarnerata annertusinera, qamutlinik motoorilinnik angallannerit annertusinera</p> <p>Ukiuunerani Sisimiut Kangerlussuullu akornanni angallanneq</p>	<p>Qanganitsanik eriagisassanik sunniineq</p> <p>Kulturikkut nunamik ataatsimut</p>	<p>Aqqusinniornerni ingerlavissialiornernilu pilersitsinnginnermi, ingerlaffik itsarnisarsiuunit, inatsit atuuttoq naapertorlugu nakkutigineqassaaq</p> <p>Nunatami piukkunneqartumi/miillu aqquserngup inissinneqarnera</p>

	<p>Kangerlussuup Sisimiullu akornanni aqqusinniorneq, Sarfannguanut aqqusinniorneq ilanngunneqarsinnaavoq</p> <p>Pisuinnaat aqqutaanik nutaanik nalunaarsuineq</p> <p>Immikkut misigisassarfiorsissani niusarfiit/talinngasarfiit</p> <p>Akornutaasinnaasut: Nipiliorneq, mingutsitsineq nunatamullu sunniuteqarneq.</p> <p>Qamutit assakaasullit aqqutaat, nunami misikkarissumi ukiut arlaqartut qaangiunnerini aatsaat aaqqinneqarsinnaapput.</p> <p>Angallannerit annertusinerisa uumasut ingerlaarfigisartagaannut il.il. sunniisoqarsinnaavoq.</p> <p>Nunatami qulimiguulimmik angallassineq</p> <p>Angallatinik annerusunik minnerusunillu angallanneq</p>	<p>isiginninnermik ajoqusersuutaaneq</p>	<p>sapinngisamik ersaritsippallaartinneqassanngilaq</p> <p>Nunatami angallannikkut attaveqaaqatigiinneq ataavartumik ineriartortinneqassaaq, tamannalu oqartussat attuumassuteqartut "Nunatami siunnersuisoqatigiit" suleqatigineratigut, matumani aqqusernginik, pisuinnaat aqqutaannik, talittarfinnik, tininnermi majuartarfinnik puttasunillu ataavartumik pitsanngorsaaneq</p> <p>Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut nunatami angallannerup aqunneqarnissaanut, ingerlavissat avataatigut siunertaqanngitsumik angallattoqannginnissaanik qulakkeerinninnissaq ujartorneqarpoq. (Aqqusinnermit ingerlavissianiillu piniartoqaqqusaannginneq, nunatami qamutit motorillit atorneqarsinaasunik sumiissusiortilersuineq il.il.) Qanganitsat eriagisassat eqqaanni qulimiguullit miffissaannik nalunaaqutsersuineq. Drone-nut qulimiguulinnut kiisalu timmisartunut pukkitsunnguamik timmisartunut minnerpaamik timminermi atsissusiliineq.</p> <p>Kilisaatinik angallatinillu minnerusunik angallattoqarsinnaanissaa kiisalu nunatap piukkunneqartup avataani aatsitassanik piiasoqalissappat, nunatakkut saviminissamik assigisaanillu assartuilluni imaatigut angallassisoqarnissaa akuerineqarpoq.</p>
--	--	--	--

<p>10. Sukisaarsaarluni sammisaqartitsinerit</p>	<p>Patsisaasoq: Annertunerusumik sammisaqartitsilerneq</p> <p>Akornutaasinnaasut: Kulturikkut nunamik nungusaaneq</p> <p>Qanganitsanik nassunillu katersineq, illukunik kulturikkullu nunamik nungusaaneq</p> <p>Qamutunik motorilinnik kukkusumik atuineq.</p> <p>Patsisaasoq: Silami samisaqartitsinerit annertusineqarneri</p> <p>Pisulluni takornariarneq ikumatsinerlu</p> <p>Oqquffissanik, takornarianut sunngiffimmilu illuaqqanik pilersitsineq</p> <p>Akornutaasinnaasut: Qanganitsanik eriagisassanik ajoqusiineq</p> <p>Naasunik nungusaaneq</p> <p>lkuallattoqaratarsinnaanera nut naviartorsionerup annertusineqarnera</p> <p>Nunami misigisaqarnissamut suniineq</p>	<p>Kulturikkut nuna</p> <p>Qanganitsat eriagisassat kulturikkullu nuna</p>	<p>Piniarnermut aalisarnermullu kiisalu nunatami qamutit motoorillit atorlugit assartuinermit malittarisassanik atuutsitsineq</p> <p>Eqqissimatitsinermit inatsimmi malittarisassanik paasissutissiineq atuutsitsinerlu</p> <p>Nunatami qamutit motorillit atorlugit assartuinissamut malittarisassanik paasissutissiineq atuutsitsinerlu Qanganitsat eriagisassat eqqaani naleqqutinngitsumik tupertoqarnissaa ingalassimaarniarlugu, tuperfissanik nalunaaqutsersuineq</p> <p>Sumiiffiit misikkarissut avataatigut pisuinnaat aqqusiorneq nalunaaqutsersuinerlu, imaluunniit pisuinnaat aqqutaannik attassinnaasumik aaqqissuussineq takornarissat aqqutissarinngisamik ingerlaaqqunagit.</p> <p>Pinngortitami qanoq angalasoqarsinnaaneranik ilitsersuineq</p> <p>Nakkutillineq annertuumik sunniinermik takutitsippat, kommunip pilersaarusiordfigineqarneratigut sunngiffimmi illuaqqiorfigineqarsinnaasup naleqqussarneqarnera</p>
<p>11. Nunaqarfinnik ineriartortitsineq</p>	<p>Patsisaasoq: takornariaqarnikkut kiisalu aasarsiortarfinnik atuinermit tunngatillugu, nunaqarfinni najugaqarfittut annertunerusumik sammisaqartitsineq</p> <p>Sullissivinni nukittorsaaneramik ingerlatsivinnillu ineriartortitsineramik (nunaminertanik atuineq il.il.) pisariaqartitsineq</p>	<p>Kulturikkut nuna eriagisassallu</p> <p>Sarfannguani nunaqarfimmiuun ermi tamat isiginninneq</p>	<p>Nunatami piukkussami naleqqussaanerit pillugit ataavartumik paasissutissiineq</p> <p>Nunaqarfiup annertussusaata aaqqissuussaaneratalu atatiinnarninnaa aallaavigalugu, ineriartortitsinermit suliniutit kommunip pilersaarusiordfigineqarnerani pilersaarusiordermut inatsit naapertorlugu ingerlanneqassaaq.</p>

	Akornutaasinnaasut: Kulturikkut nunamut tunngatillugu ataatsimut isiginninneq		
12. Peqqinnissamut sillimaniarnermullu suliniutit	Patsisaasoq: Nunatami piukkunneqartumi takornariat amerlineratigut, katsorsaasinnaanerup/ikiuisi nnaanerup annertussusaanik kiisalu ajutoornermi upalungaarsimanermit nutarsaanissaq pisariaqartinneqalersinnaavoq Akornutaasinnaasut: Inuit ajoqusernissaannut avatangiisinillu sunniisinaanermut navianarnerata annertusisinaanera	Innuttaasut takornarissallu inuulluataarnerat peqqissusaallu Avatangiisinik illersuineq	Nunatani tikerartut annertusineratigut piginnaasat kiisalu upalungaarsimanissap nutaarterneqarsinnaanera, matumani satellittelefon-imiit oqarasuaatinut angallattakkanut nutarterineq Ajunaalerluni kalerrisaarinermi GPS naleqqanik ilaqartumik systemimik atuutitsilernissamik qulakkeerinninneq.
13. Ilisimatusarnikkut sammisaqartitsinerit	Patsisaasoq: Ilisimatusarnikkut il.il. sammisaqartitsinerinik annertusineq. Akornutaasinnaasut: Ataatsimut misigisaqarnissamik ajoqutaasinnaaneq	Kulturikkut nuna qanganitsanillu eriagisassat Nunaqarfimmiu nermi tamat isiginninneq	Nunatani pineqartuni ilisimatusarnermik sammisaqartitsinerini annertunerusumik paasisutissiinissamut kiisalu torersaanissamut nunallu isikkuatut utertillugu iluarsaassinissamut piumasaqaateqarnissaq pisariaqartinneqarpoq.

Tabeli 4: Suliniutinut tunngatillugu unammillernarsinnaasut takussutissartaa

Siuliani eqitsimmi navianaatitut ingerlatsivigineqarnissaanullu suliniutit taakkartorneqartut, tullinnguuttutigut itisilerneqassapput.

Tamatuma saniatigut kommuni 2020-mi atuilluartaunissamik pilersaarut aallaavigalugu, Qeqqata Kommunia suliaqartoq oqaatigineqassaaq. Atuilluartaunissamik suliniut teknikkikkut, nukissiuuteqarnikkut, imeqarfeqarnikkut, imermik mingunnikumik suliaqarnikkut eqqagassalerinikkullu il.il. ingerlanneqarpoq, soorluttaaq siuliinut tapiliullugu kulturit akornanni, isumaginninneq, ilinniartitaaneq inuussutissarsiorinikkullu ineriartortitsineq il.il. aamma ataatsimut isiginnissuseqartumik, suliat akimorlugit ilanngutsitsiniarnerit ingerlanneqartuut.

Atuilluartauneq ingerlatsivigineqarnissaanut pilersaarummut ilanngunniarneqarpoq, matumanilu sammisaqarfiit ingerlanneqalertussani.

8.1. Nuna

Kalaallit Nunaata qeqqani nuna sikoqanngitsoq kusanarluinnartoq, ukiut 4.500-ni Inuit piniarnerinut aalisarnerinullu sinaakkusiisuvoq. Taamaalilluni nunatami piukkunneqartumi najugaqavissut takornarissallu angalasarnerminni nunamik misigisartagaannik attassiinnarissaq pingaartinneqartorujussuuvuq.

Illuatungaaticigut nunatami uumassuseqartumi, Inuit piniartarnerisa aalisartarnerisalu kulturiata ineriartortinneqarnissaanut sinaakkutinik qulakkeerinninnissaq pingaarnertut anguniagaalluni, illuatungaaticigullu Inuit nunami sinerissamiit nunap timaanut angalasarnerinik – ukiuunerani ukiisarfimmit aasaanerani aasisarfinnut – ajoqusersorneqarpallaarani misigisaqarnissamik periarfissaqarniarluni, taamatullu kulturip attatiinnarneqarnissaanik sinaakkusiinissaq pingaartutut isigineqarpoq.

Illuatungaaticigullu ullutsinni inunnut taamatut misigisaqartitsiniarluni, tikikkuminartuunissaanik atoruminartuunissaanillu qulakkeerinninnissaq pisariaqarpoq, taamaaliornissamullu allatut ajornartumik arlaatigut takussutissaqalertariarpoq.



Takussutissiaq 18: Aasivissuit qulaanit isigalugu. Assiliisoq: Qeqqata Kommunia

Anguniakkat

- Nunaannarmi pinngortitatigut kulturikkullu naleqartitat illersorniarpagut
- Piniagassat atuilluartumik iluaqutigineqarnissaat sulissutigissavarput.

Periarfissat akornutaasinnaasullu

Nunaannarmi inuussutissarsiuutitigut periarfissanik atuinissamut anguniagaqarneq, Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut nunatamik piukkussinermit akerliuneranik oqaatigineqarsinnaagunaralarpoq. Atuinissap illersuinissallu ingiaqatigiisinneqarnissaat pilersaarummut ilaavoq. Atuisoqannginnermi nunatami naleqartitat pinngortitatigut, uumasoaqarnikkut aammalu qanganitsanik eriagisassatigut ilisimasanik siammarterinissaq qulakkeerineqarsinnaanngilaq, soorluttaaq illersuinissamut suliassamut innuttaasut pimoorussinerat annaaneqarsinnaasoq.

Eqqarsaatigilluakkamik nunatamik atuinermi, aasakkut ukiukkullu piniarnermik kulturimik nunamillu takornarniartitsinissamik immikkuullarissamik periarfissaqarpoq.

Ataqatigiissaarinikkut tamanna ingerlanneqarsinnaavoq, soorlu takornarissat piniartumik ilaqartinneqarnerisigut, taamaalillutik takornarissanut ulorianartorsiortitsisoqassanngitsaq piniartunullu allatigut isertitaqarnissaannut tunngavissamik nutaamik pilersitsisoqassasoq.

Malittarisassat

Ullumikkut nunaannarmik illersuiniarneq pinngortitamik illersuinerimi inatsisitigut, pilersaarusiordermi nunaminertamillu atuinermit inatsisitigut, naleqqussaanerit kommunip pilersaarusiorderfigineqarneratigut ingerlanneqartarlutik kiisalu nunaannarmi qamutininik motoorilinnik angallassissutinik atuinermit nalunaarutitigut, naleqqussaanerit kommunip nunaannarmi qamutininik motoorilinnik angallannissamut ileqqorisassaattigut ingerlanneqartarpoq.

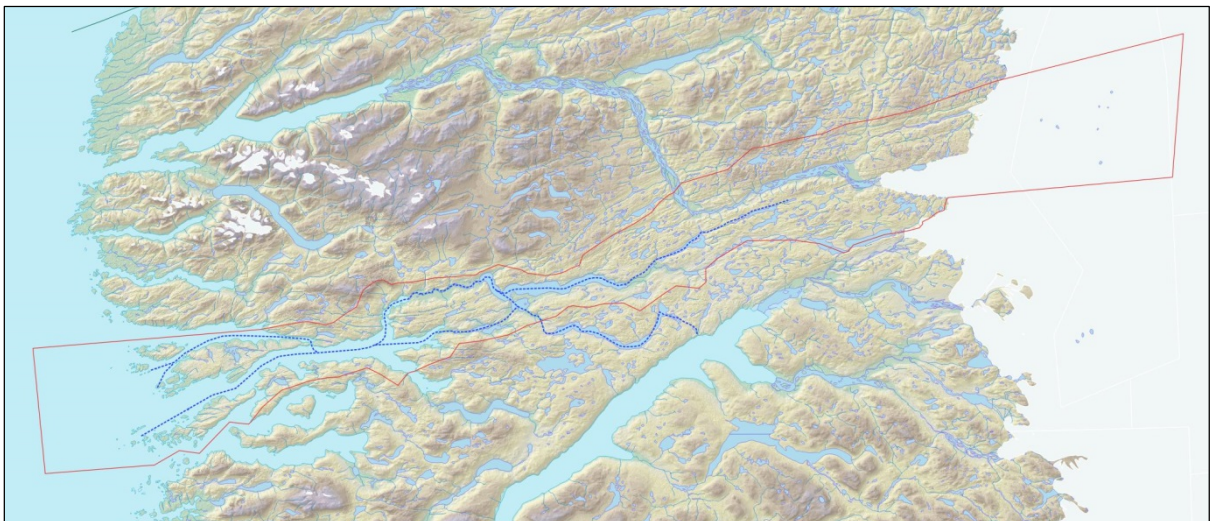


Takussutissiaq 19: Aasivissuarni asimioqarfik Assiliisoq: Qeqqata Kommunia

Malittarisassat killiffia

Kommunip pilersaarusiorderfigineqarnerini nunaannaq inuilaatut ilanngussaavoq, allanik taagutininik ilanngussisoqarsimangippat.

Nunataq piukkunneqartoq avammut, Sisimiut avannaatungaani Kangerluarsuk Ungallerimi inissisimasumi Sisimiut Imeqarfianut killeqarpoq, kuuk minnerusoq imeqarfiup tungaanut kuulersinneqarneratigut, Itinneq-mut kuukkunnaartillugu, nunatap piukkunneqartumut imeqarfik attuumassuteqarpoq.



Nunap assinga 32: Inuit angalaarfigisarsimasaat.

Siunissami suliniutissat

Ingerlatsivigineqarnissaanut pilersaarummut ilaalluni, siunissami nunamut atatillugu, taamatullu nunatap piukkunneqartup avataani nunatat ingerlatsivigineqarnissaannut pilersaarutininik naleqqussaanerit ingerlanneqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq.

Nunamik allatigut kulturikkut eriagisassanik ingerlatsisoqarnissaa eqqarsaatersuutigineqanngilaq, nunap annertussusaa sammisaqartitsinissamullu piukkunnaatilinnut atatillugu, pitsaanngitsumik sunniteqartoqarnissaanut navianaatit annikitsutut nalilerneqarmata. Qanorluunniit pisoqartillugu, nunatami piukkunneqartumi nunap pitsaanngitsumik sunnerneqarnissaa sammineqassaaq.

8.2 Qanganitsat eriagisassat imaaliinnarlugit peerneqarsinnaangitsut

Qanganitsat eriagisassat imaaliinnarlugit peerneqarsinnaangitsut pillugit nalinginnaasumik allaaserinninneq

Nunatami qanganitsat imaaliinnarlugit peerneqarsinnaangitsut nalinginnaasut 'najugaqarfii' -nut aammalu 'allat sanaartukka' -nut immikkoortinneqarsinnaapput.

Najugaqarfii tassaallutik

Issumik illuikkiat

Toqqit

Tupeqarfii

Siniffii

Kiisalu oqaluttuarisaanermi nunasiaanerup nalaani qarmat toqqaviillu sinnikui.

Allat sanaartukat tassaallutik

Ilerrit (ilivitoqqat ataatsimoortut, qattunilianik ilerrit, qaarusummi ilerrit, nunami ilerrit)

Neqinut toqqorsiviit

Killut

Inussuk

Inussuit (tuttunik ungooraluni piniarnermi atorpeqartartut)

Talut

Aammalu eqqakkat/attat

Naanngisat illorusaarfiillu



Takussutissiaq 20: Nipisat, kristumiut ilerri. Assiliisoq: Jens Fog Jensen

Issumik illuikkiat nalinginnaasuupput ilisarnarnerpaajullutillu. Ilusaa naapertorlugu aggornilersorneqartarput, ammalortumik, kløver-ip pilutaatut, sisamanik sinarsulik quungasoq aammalu issoqqaarissuq kiisalu illorujussuaq, ilaqtariit arlaqartut najugaqatigiiffisartagaat.

Ikkersorneri mamiligaanerisa tamarmik assigiissutigaa, ilaatigut ujaqqanik ilaartugaallutik. Illup qeqqa kiisalu isaariaq itersiugaq 'torsuuk' -mik taaneqartartoq umiamut atornikunik amernik issumillu qalialigaasarpoq, qissianik ilaannikkullu arferit saarnginik najummisoqartarlutik.

Issumik illuikkiat assigiinngisitaarlutik iluseqartarput. Ammalortumik ilusilikkat pisoqaanerit amerlanertigut ilisariuminaattarmata, nakkaannikut annerusumik minnerusumilluunniit illup qeqqata itersanngorneratigut taamaallat takuneqarsinnaapajaartarmat. Issumik illuikkiat sisamanik sinarsulik quungasut nutaajunerusut kiisalu illorsuit amerlanertigut iigaat torsuullu nassuiarluarneqarlutik miiterisut portussuseqartarput. 1800-kkunni illut nutaanerumaartut qisummit sanaajupput, issunik ujaqqanillu illersornissamat ungalusaallutik. Toqqit nunap timaani inissisimapput, soorlulu taagutaatigut paasineqarsinnaasoq, issumik qammagaallutik tupiupput. Toqqit issunik ujaqqanillu ikkersugaapput, tupingasumillu qalialigaallutik. Tupeqarfii 2 miiterimit 4 miiteri angullugu diameterusarput, ujaqqanik tupip sinaanik tunngatitsisuligaasut, aasisarfillu qimanneqaraangami ujaqqat inigisaanit unitsiinnarlugit qimanneqartarlutik.

Siniffiit nunap timaani nassaarineqakkajunnerusut, ujaqqanik sinaakkusigaallutik 2 x 1 miiterit missaanik angitigalutik ammaloqiusaasarput, piniartut taamaalillutik immaqa amermik atortorissaaruteqaannarlutik piffissami sivikitsumi unnuisarfigisarlugu.

Oqaluttuarisaanermi sanaartukkat sinnikui toqqavikutut, ilaatigullu issumik ikkat, qisunnik illuliat silataatigut oqorsaataasimasut. Nunatami piukkussami oqaluttuarisaanikkut sanaartukkat ersarinnerpaat tassaapput Nipinise (ullumikkut: Nipisat), 1724-mi Hans Egede-p Nuup avannaatungaani siullerpaami nunasiamik pilersitseqqaarfia.



Takussutissiaq 21: Nipisat, quersuup iluatungaa. Assiliisoq: Claus Andreassen

Oqaluttuarisaanermi sanaartugaqarfinnik nunatanik marlunnik peqarpoq.

Malunnaateqarnerpaalluni Nipisat-p kangiatungaani Agguarfik qisummik iigaai avaqqullugit illersornissamut ungalusaq ersarilluinnartoq. Najugaqarfik kimmut 800 miiterit missaanik ungasitsigisumi inissisimasoq malunnanginneruvoq, tassani ikkat ingerlavia iluarsartuunneqarnikuunngimat, Inuit-llu sanaartorfikup qaavanut issunik illuikkianik marlunnik sanaartornikuusimallutik.

Ilerrit ujaqqanik qammagaallutik ammalortuusarput imaluunniit amitsukujuujusarlutik, ilaatigut ujaqqanik ilerrup inaatur isikkoqarsinnaasarlutik. Ataasiakkaatut ilaatigullu eqimattakkaatut imaluunniit iliveqarfeeqqatut nassaassaasarput, kingulleq nunaqarfiunerusut ungasinngisaani takussaanagerarluni.

Neqinut toqqorsiviit ujaqqanik sanaajupput, siusinnerusukkut pilianik toqqorsivittut atorpeqartartut. Toqqorsiviit ilaaneriarluni ilerrinut paarlaanneqartarput. Amerlanertigut qatsissuni silaanarissuni imaluunniit nunaqarfiit ungasinngisaanni quassugami inissisimasarput, soorluttaaq ilerrit aamma inissisimasarfigisaraat.

Killut assigiinngitsut naammattoorneqartarput, nalinginnaasorli suli atorpeqartartoq tassaavoq, ujarak saattukujuoq ujaqqanik marlunnik pingasunilluunniit ikorfarfilik, taamaalilluni ujaqqap saattukujuup ataatungaani ikumatitsisoqarsinnaalluni. Saqqaqkulturimi nunaqarfinni pisoqaanerusuni ujaqqanik killut ammaloqiusaat imaluunniit boksitut ilusilinneq nassaassaqarpoq, killullu taakku ujaqqanik igaffiusartunik imaqtarsinnaallutik. Killut boksitut ilusillit ilaatigut tupersimaarfiit iluini sanaajusinnaapput, Saqqaqkulturimi tupip pequsersornerani qeqqani ujaqqanik sanaajusinnaasarluni. Nunatami ullumikkut tamakku takussaangillat, nunalli neriuinerani ilaatigooriarlutik saqqummertarlutik.

Inussuit assigiinngitsunik iluseqartarput, ujaqqat marluk arlaqartulluunniit qaleriiaagaallutik. Pisulluni imaluunniit qimussinik angalanermut Inussuit ilaat naleqqatut atorpeqartarput, ilaat annertunerusumik piniarnermi atorpeqartarlutik, soorlu Aasivissuit-ni aasisarfimmi inussuit narlusuumik inississorneqartartut, tuttunik qimaasitsinermut imaluunniit piniartunit aalajangersimasumik sumiiffiannut ingerlatitsisut atorpeqartarlutik.

Talut pukkitsunnguupput, amerlanertigullu ujaqqanik ammalortup affaatut ilusilersugaasarlutik, talullu nunami ataasiakkaatut imaluunniit Aasivissuit-ni aasisarfimmi annertuumik piniarnermi arlalinngorlugit atorneqartartuullutik.

Eqqakkat/attat najukkat saanni eqqaaniluunniit katersugaasarput. Eqqakkat/attalluunniit. Ilaatigut saanikut ataatsimoortitaasinnaapput, taamatullu eqqakkat allat nunap iluaniilernikut. Sumiiffiinni allani saarngit arlaqartut ataatsimooqqasut assaanermi nassaarineqartarput, soorlu Aasivissuit aasisarfimmi tuttuup saarngi arlaqangaatsiartartut. Sinerissap qanittuani nunaqarfiusuni immap uumasuisa saarngi annertunerusarput.



Takussutissiaq 22: Tasersuup eqqaani inussuk Assiliisoq: Olafur Olaffson

Naanngisat naanngisarfiittut narlusuutut, amerlanertigut ujaqqat angisuut qaavini sananeqartarput, nalinginnaasumilli ujaraaqqat qaaniikkajuttuullutik. Unammisut nissumi illuinnaa atorlugu ujaqqamiit ujaqqamut pisseqattaartarput. Aasivissuit aasisarfiata eqqaani, nunatap piukkunneqartumi naanngisat 24 m.-isut takitigisut ilisimaneqarput.

Nunatami illorusaarfiit ilisimaneqanngillat, taamaattorli aasisarfiit/ukiiviit eqqaanni nassaassaasinnaasarlutik. Ujaqqat assak eqillugutulli angitigisut atorlugit, ukiiviup imaluunniit toqqit toqqaviasut ilusilersorlugit, 1 miiterimit 2 miiteri angullugu annertutigisunik ilusilersugaasarput. Illorusaarfillu ilaat qaannatut umiatulluunniit iluseqartarput.

Anguniakkat

- Nunatap kulturikkut eriagisassai nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassanngortinnissaa qulakkeerniarparput.
- Qanganitsat eriagisassat imaaliinnarlugit peerneqarsinnaanngitsut piujuartinneqarnissaat qulakkeerniarparput, taamaalillutik Inuit kulturiannik oqaluttuarisaanermut peqataatinneqarniassammata

- Qanganitsat eriagisassat toqqakkat paaralugillu ersarissarniarpavut, tamatumalu saniatigut qanganitsanut eriagisassanut alakkarerisinnaaneq aaqqissuullugulu aqutariniarparput
- Qanganitsanik eriagisassanut ataasiakkaanut takornarissat najugaqavissullu ilisimasaqalersinniarlugit, oqaluttuarisaaneq ingerlateqqinniarpavut.

Periarfissat navianaatillu

Iliuusissatut pilersaarutit ingerlatsivigineqarneratalu anguniagaraa, nunatami sammisaqartitsinikkut atuinissamik kissaateqarnerup kiisalu eriagisassanik eqqarsaateqarneq pillugu suleqatigiinnissaq. Pisuni ataasiakkaani mianersuaalliornikkut ilisimasaqannginnikkullu, sunngiffimmi illuaqqamik assigisaanilluunniit pilersitsinissamut atatillugu illukunut ungasissusissamut piumasaqaammik naammassinninngitsoortoqartarpoq, taamaalillunilu qanganitsanik eriagisassanik ajoqusiisoqarsinnaalluni. Kulturikkut eriagisassat qanorluunniit ittuugaluarunik, tamanna unioqutitsineruvoq. Tamanna pinngitsoortinniarlugu, pisoqqanut oqartussaasup kommuniillu ingerlatsiviata suleqatigiinnerisigut, kulturikkut eriagisassanik tamanik nalunaarsuinikkut nunamik nakkutilliineq ingerlanneqassaaq. Kulturikkut eriagisassat navianartorsiorsinnaasut nalunaaqutsersornerisigut qulakkeerisoqarsinnaavoq.

Qanganitsanut eriagisassanut imaaliallaannaq peerneqarsinnaanngitsunut malittarisassat

Qanganitsat eriagisassat pillugit inatsit naapertorlugu, qanganitsat eriagisassat imaaliallaannaq peerneqarsinnaanngitsut eqqissisimatitaapput.

Inuiaqatigiinnut pingaaruteqartumik sanaartornissamut qanganitsat eriagisassat eqqissisimatitit ajoqutaatillugit, eqqissisimatitaanerup atorunnaarsinneqarnissaanut eqqissisimatitaaneramik inatsit periarfissiivoq. Eqqissisimatitaaneramik atorunnaarsitsinissamut qinnuteqaat Nunatta Katersugaasivianut Allagaateqarfianullu nassiunneqassaaq. Aalajangiisoqannginnermi eriagisassap piutiinnarneqarnissaanut qanoq issusaa, assingusumik allamik peqartoqarneranik kiisalu kulturikkut eriagisassamut tunngatillugu akuersissutigineqarnissaanut akuersissutigineqannginnissaanullu katersugaasiviup eqqarsaatersorluarnissaanut ilaatigut ilaapput. Heritage Impact Assesment suliarineqassaaq, sanaartugassap allamut inissinneqarnissaanut periarfissanik misissuineq. Eqqissisimatitaanerup atorunnaarsinneqarnissaanut atatillugu, erseqqarilluinnartumik uppersaatinik piumasaqaateqartuaannarpoq, ilaatigullu qanganitsat eriagisassanut eqqissisimatitsinerup atorunnaarsinneqannginnerani tamakkiisumik assaasoqarsimanissaa piumasarisinnaasarlugu.

Malittarisassat killiffia

Nuna pisimasuinnik tunngavissaqarpoq, itsarnisarsiornermi nassaassarsiornikkut suliniuteqarnermi annertunerusumik akornusersorneqanngitsuummat. Ukiuni kingullerni itsarnisarsiut misissuiartiornerisa takutippaat, ukiuni hunnorujuni itsarnisarsiornikkut sammisaqartoqartaraluartoq, ulloq manna tikillugu suli nutaanik nassaasaqartarpoq. Tamatuma saniatigut kulturikkut oqaluttuarisaanerup paasissutissartaanik qulakkeerutaasunik, itsarnisarsiornikkut teknikit nutaat ineriartortinneqartarput, tamatumalu kingunerisaanik kulturikkut eriagisassat eqqaanilu nunatap naleqassusaa annertusineqarluni.

Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut nunatami kulturikkut eriagisassanik nalunaarsuinermit killiffia tassaavoq, annertussusaanik nalinginnaasumik ilisimasaqartoqartoq, taamaattorli sineriak sinerlugu nunasinerit annikitsortai ilisimaneqaratik, kisiannili nunap timaani nunatat ilai pitsaanngitsumik nalunaarsorneqarsimallutik. Thulekulturip nalaanit illukunit assatanit nalinginaasumik amigaateqartoqarpoq, soorluttaaq ujaraannarnik sakkoqarnerup nalaanit nunasinerit saqqumivallaanngitsuusut nalornissutigineqanngitsooq, ilaatigut nassaariuminaattupilussuummata aammalu nunatat ilaanni kingusinnerusukkut nunasinerit ataaniissinnaammata – taamaalillutillu illersugaallutik.

Nunatami qallunaatsiaaqaqtarsimaneranik piffissap ilaani uppersaatinik nassaartoqarnissaa neriuutigineqarportaaq, qallunaatsiat nalaani oqaluttuani Greipar eqqaaneqartarmat. Tamatuma saniatigut europamiut aaffanniat niuffanniallu 1600-1700-kkut nalaanni sinersorlutik angalaartunit takussutissanik amerlanerusunik nassaartoqarsinnaasuuppat soqutiginassagaluarpoq.

Siunissami suliniutissat (Immikkut suliniutit)

Nunatami piukkunneqartumi itsarnisarsiornerit siunissami annertusitinneqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq, taamaalillunilu Inuit ukiuni tuusintilikkaani nunamik atuisarnerinik annertunerusumik ilisimasaqalernermik qulakkeerissalluni. Itsarnisarsiornerit qanganngortunik nalitsinni qaninnernik imaqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq, matumani assersuutigalugu nunaqarfikuni itsarnisarsiornerikkut allatigullu kulturikkut oqaluttuarisaanikkut katersinikkut uppersaasiornikkullu.

Tamatuma saniatigut ilisimatusarnikkut assaanissat ilaat aallartisarneqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq, taamaalillutik najugaqavissut immaqalu takornarissat suliniutinut attuumassuteqartilernerisigut, nunatap oqaluttuarisaaneranik piginnittutut misigisimanerat annertusinneqassalluni, taamatullu kulturikkut oqariartaatsinik kiisalu eriagisassat nalinginik ilisimasaqarnerulersinneqarlutik.

Takornarissat amerliartornerini qanganitsanut eriagisassanut nungusaataasinnaavoq. Pitsaanerpaamik takornarissanik angalatitsisarnissaq eqqarsaatigalugu, Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu suleqatigalugit suliniummik aqutsisoq nalinginnaasumik malittarisassanik kiisalu qanganitsanut eriagisassanut toqqarneqartunut immikkut malittarisassanik suliaqassaaq. Nunatami piukkunneqartumi angalatitsisartut allagartaqartarnissaannut ilaatigut malittarisassat tunngaviliissapput.

8.3 Illut eriagisassat kulturikkullu eriagisassat allat

Illut nutaangitsut illutut allatuulli atortut sulluunniit atorlugit allannngortinneqarsinnaanngillat. Qanga sanaartoriaatsimik suleriaatsimillu takussusiisuupput. Taamaattumik illup sanaartorneqarneraniit paasissutissat tamaasa piginnarnissaat pingaaruteqarpoq. Assiliinerit nalunaarsuinerillu uppersaatait pingaaruteqarput, taamatullu siunissami ilisimatusarnissamut piutitsiinnarnissamullu immikkuullarissumik ilisimasaqarnissamut atugassaallutik tunngavissatullu pinngitsoorneqarsinnaanatik.

Nunatami piukkunneqartumi eqqissisimatitanik illoqanngilaq, Sarfannguanilu B 90 pisiniarfik, B-94 quersuaq (paassaasivik), B-99 ilaqutariinnut ataatsinut illu kiisalu B-127 oqaluffik atuarfiusartoq eriagisassatut toqqarneqarnikuupput. Misissuinerit tunngavigalugit illut sulii eriagisassaanersut nalilersuisoqaqqittussaavoq. Qanorluunniit pisoqaraluarpat, Sarfannguanit sanaartornerit immikkut isikkuisa attatiinnarneqarnissaannut kiisalu sanaartornerup oqaluttuarisaaneranut ataatsimut assigiiamik naleqarluartutullu piutiinnarnissaannut, ataqatigiissumik immikkuullarissunillu isiginnissinnaaneq pingaaruteqarpoq.

Anguniakkat

- Sanaartukkani toqqakkani periutsit, sanaartoriaatsit, atortut il.il. siusinnerusukkut sanaartoriaatsinik ileqqunillu takussutissiissutitut uppersaarnissaat taperserniarpagut.
- Nunaqarfinni sanaartukkat immikkuullarissuunerisa piutiinnarnissaat, taamatullu naapertuuttumik atuilluartumillu ineriartornissaat taperserniarpagut.

Periarfissat akornutaasinnaasullu

Sarfannguanut tikeraat amerlinissaanik naatsorsuuteqarnermi, sumiiffimmi niuernissamut unnuinissamullu periarfissat amerlineratigut pitsaasumik sullissinissaq qulakkeerneqassaaq.

Tikeraat amerlineritigut tullinnguuttut kingunerissavai:

- Nunaqarfimmik sanaartukkanullu nungullartitsineq
- Serlersaanissamut imaluunniit ikuallattoqarnissamut assigisaanulluunniit navianartorsiornerulerneq.
- Nunaqarfimmi innuttaasut kulturikkut ulluinnarnilu inuunerinik allangortitsineq

Tamatumalu saniatigut sanaartukkanik kulturioersumut artukkiisumik nutarterinissamik, nutaanillu ingerlatsinertalinnik alliliinernik kissaateqarneq.

Sanaartukkatigut kulturimik malittarisassiorneq

Illut eqqissimatitat pineqaratik, eriagisassat pineqarmata, malittarisassiorneq kommunimit suliaasaavoq. Taamaattumik kommunip pilersaarusiortifigineqarnerani illut eriagisassat aalajangersaaffigineqartarput, kommunip pilersaarusiortifigineqarnerani aalajangersakkani pingaarnerni illut normuisigut nalunaarsorlugit eriagisassatut toqqarneqartarput. B-90 pisiniarfik, B-94 quersuaq (paassaasivik), B-99 ilaqutariinnut ataatsinut illu kiisalu B-127 oqaluffik atuarfiusartoq.



Takussutissiaq 23: Nunaqarfikoq Saqqarliit. Assiliisoq: Johannes Müller

Malittarisassanut killiffik

Maannakkut Sarfannguanut taamaallaat kommunip pilersaarusiortifigineqarneranut aalajangersakkani pingaarnernik suliaqartoqarnikuuvoq, taannalu nunaqarfiup ineriartorneranut pingaarnertut malittarisassatut atorluni.

Siunissami suliniutissat (Immikkut suliniutit)

Nunaqarfimmi malunnaatilimmik ineriartorneq annertusissagaluarpat, kommunip pilersaarusiortifigineqarnerani aalajangersakkanik sukumiinerusutigut malittarisassiornissaq naapertuunnerusaaq. Taamaalilluni sanaartukkap ilusereriigaanik suliaqartoqartillugu, sammisaqartitsinernik annertusaasinnaanissamik periarfissiisoqarsinnaalluni. Assersuutigalugu pioreersumut nutaanik inissianik allissutissanillu pilersitsinissamik periarfissiisoqarsinnaalluni. Tikeraat nunaqarfimmut pisariinnerusumik appakaassinnaaneranut talittarfimmi aalisakkeriviup allilerneqarnissaanut, atuarfiup eqqaani minihal-imik kiisalu nunavimmut ikaartarfimmik sarfalik ikaarlugu pilersitsinermut.

Malittarisassamut kiisalu Saqqarliit-ni illuutinik illersuinissamut siunissamilu atuisinnaanermut isummertoqassaaq. Naliliineq Sisimiuni Kangerlussuarmilu katersugaasiviit kiisalu Qeqqata Kommunia, Nunatta Katersugaasivia ilaatinneqarsinnaalluni, peqatigalugu ingerlanneqassaaq.

8.4 Piniarneq Aalisarnerlu.

Nunataq piukkussami nunaminertani immikkoortinneqartuni piniarneq aalisarnerlu pingaarnertut inuussutissarsiutigineqarput. Nunatami inuussutissarsiutigalugu kiisalu sunngiffimmi piniarneq, ukiuni 4.500-ni ileqqut ingerlateqqillugit ingerlanneqarput, piniariaatsit ineriartortillugit teknologit nutaat atorineqartarlutik.

Oqaluttuarisaanermi uumasut nerineqarsinnaasut tamarmik piniagassatut isigineqartarput, ullutsinni pingaarnertut piniagassaasartut tulliuuttutigit taakkartorneqarput:

1994 – 2015-imut piniarnerup nassuiarneqarnerani uumasut piniarneqartartut takuneqarsinnaapput, Qeqqata Kommuniiani uumasut tulliuuttut pisarineqarsimasutut nalunaarutigineqarsimallutik:

Nunamiutat

Nanoq, Umimmak, Ukaleq,
Terianniaq Tuttulu,

Imarmiut

Allattooq, Anarnaq, Tikaagulliusaaq,
Niisarnaq, Aaveq, Qilalugaq qaqortaq,
Aarluarsuk, Natsersuaq, Niisa, Qilalugaq
qernertaq, Natseq, Ussuk, Tikaagullik,
Aataaq, Aarluk kiisalu Qasigiaq.



Takussutissiaq 24: Umimmaat. Assiliisoq: Arctic Business Circle

Timmissat

Nerleq, Nerlernaq, Canadap nerlera, Miteq, Qeerlutooq, Naajarujussuaq, Alleq, Naajaannaq, Tuullik,
Qingalik/Sioraki, Nerleq siggukitsoq, Appa, Qaqulluk, Tulugaq, Taateraag, Aqisseq, Oqaatsoq,
Naajarluk, Appaliarsuk kiisalu Serfaq.

Manniit

Naajarujussuaq, Qaqulluk, Naajarluk kiisalu Appaliarsuk.

Piniagassat saniatigut aalisakkanik qalerualinnillu assigiinngitsunik
aamma pisaqartoqartarpoq

Aalisakkat

Amassaat, Saarullik, Qaleralik, Nataarnaq, Qeeraq, Kapisilik,
Suluppaagaq, Eqaluk (majorsimanngitsoq) kiisalu eqaluk.

Qaleruallit

Assagiarsuit, Raajat, Kissavaasat kiisalu Uillut,



Takussutissiaq 25: Eqaluit.
Assiliisoq: Visit Greenland

Periarfissat

Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut piukkussinermi piniarnermut aalisarnermullu kulturip ingerlatiinnarneqarnissaanut periarfissaqartuarnissaq sammineqassaaq, tamatumalu saniatigut kulturikkut kingornussassat illersorneqarneratigit nunatami ineriartortitsiuarmissamik periarfissaqarluassalluni. Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut piukkussinermi nunatamut

annertuumik kivitseqataassaaq, nunarsuarmiunit nersorneqarluni taamatullu nunaqavissunit ilisimaneqarlualernertigut, ilaatigullu assigiinngitsutigut inuussutissarsiuutinik takornarialerinerup annertusineratigut periarfissanik pilersitsissalluni (unnuisarfiit, angallassineq, nerisaqartitsineq, sanalukkat il.il.). Tamatumani aamma ilisimatusarnikkut misissuinerit allatigullu suliaqartitsinerit annertusissallutik.

Piniarnerup aalisarnerullu sammineqarneratigut, piniagassat assigiinngitsut atorlugit nutaanik nerisassiornermik periarfissiineq isiginiarneqarsinnaavoq, taamaalillunilu nunap, pinngortitap uumasunillu takornariat misigisaqarnerinut tapertaliuullugu, nutaamik nerisassanik misiliinermikkut misigisaqartitsissalluni.

Akornutaasinnaasut

Tullinnuuttut patsisaallutik piniagassat amerlassusiisa ikiliartorsinnaanerat:

- Piniagassanik aalajangersimasunik piniapilunneq
- Piniagassat akornanni nappaatit.
- Silaannaap allanngoriartornerani nerisassaqarniarnermut tunngaviusinnaasunik allanngortoqarneq.
- Piniarfiup nalaani takornarissat amerlavallaanerat.

Takornarissat piniarnerillu akornanni aaqqiagiinnginneq, assersuutigalugu piniarfiup nalaani takornarissat amerlavallaanerini.

Nunataq piukkunnartoq aqqusaarlugu pinngortitatigut aqqusineq, ukioq kaajallallugu inuit angallassinnaanerinik periarfissiissaaq, taamatullu nunap timaaliarsinnaanermik pisariillisaassalluni.



Takussutissiaq 26: Ukaleq. Assiliisoq: Qeqqata Kommunia

Anguniakkat

- Atuilluartumik aalisarnermik piniarnermillu inuussutissarsiuuteqarnissamik tapersersuiniarpugut
- Sunngiffimmi aalisarnerup piniarnerullu ingerlattuarneqarsinnaaneranut periarfissaqartuarnissaanik qulakkeerinninniarpugut.
- Piniakkanik atuilluartumik atuisoqarnissaanut tapersersuiniarpugut
- Pinngortitami aqqusinnermik pilersitsinikkut piniapiluttoqalernissaa pinngitsoortinniarpugut
- Piniarnerup takornarissallu akornanni aaqqiagiinngitsoqaratarnissaa pinngitsoortinniarpugut.

Piniarnermut aalisarnermullu malittarisassiorneq

Oqimaaqatigiissumik piniartoqarnissaanik qulakkeerinninnissaaq Kalaallit Nunaanni sammineqarpoq, taamaattumillu uumasunik nungoratarsinnaasunik imaluunniit nungoratarsinnaanngorsinnaasunik ataavartumik nakkutiginninnermik ingerlatitsisoqarpoq.

Kalaallit Nunaanni piniarneq aalisarnerlu inuussutissarsiuutaapput pingaarnerusut, uumasooqatigiinnullu ataasiakkaanut inatsisitigut suli malittarisassioqartarluni – ilaatigut piniarfiusussatut aalisarfiusussatullu piffissaliinikkut, taamatullu uumasooqatigiinnut ataasiakkaanut pisassiissusiliinikkut.

Pinngortitaleriffimmit ataavartumik nakkutiginninnerup saniatigut, aalisartut piniartullu inuussutissarsiorinikkut sunngiffimmilu pisaminnik, Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoqarfimmut nalunaarutiginnittassapput.

Siunissami suliniutissat

Aalisarnerup piniarnerullu siunissami malittarisassiornerata siunertaraa, nunatami piukkussami aalisarnermut piniarnermullu attuumassuteqartumut uumasunik kulturimillu misigisaqarsinnaaneq pingaaruteqassasoq. Ilaatigut piniapiluttarnerit naleqqussarneqarneratigut qulakkeerneqarsinnaalluni, taamaalilluni ukioq kaajallallugu nunatami uumasunik misigisaqartoqarsinnaalluni, taamatullu eqalunniarnissamat il.il. ornigussinnaanermik qulakkeerissalluni.

Namminersorlutik Oqartussat kiisalu Qeqqata Kommunian, nunatami Sisimiut-niit Kangerlussuaq-mut aqqusinermit nutaamit toqqaannartumik piniartoqarsinnaassanngitsoq isumaqatigiissutigineqarpoq. Inatsisitigut tigussaasumik suliniutinik Namminersorlutik Oqartussat suliaqarlutik aallarereerput. Siunissami smartphone-t assigisaallu atorlugit aalisartut piniartullu pisaminnik nalunaarutiginnittarnerinik pisariillisaalluni periarfissiinissaq eqqarsaataavoq. Piniartut pisariinnerusumik pisaminnik nalunaarutiginnissinnaalernerisa kingunerisaanik, tamakkiinnerusumik nalunaarutiginnissinnaalernissaat aallaaviuvoq.

8.5 Takornariaqarneq

Kalaallit Nunaata qeqqani, Kangerlussuaq Mittarfeqarfik tunuliaqutaralugu, 60-ikkunnili annertuumik takornariaqartarpoq. Ilaatigut Kangerlussuarmi Sisimiunilu timmisartorlutik takornariat tikittarput, ilaatigullu umiarsuarnut takornariartaatinut ilaallutik Kalaallit Nunaannut tikittarput.

Takornariaqarnerup ineriartortinneqarnissaani atuilluartumik takornariaqartitsinissamik annertusaanerussaaq, Kalaallit Nunaanni aalisarneq aatsitassarsiornerlu assigalugit pingaarnertut inuussutissarsiutitut takornariaqarnerup ineriartortinneqarnerani aningaasaqarnermut pingaassusaata kisimi pineqannginnissaa Qeqqata kommunianut pingaaruteqarpoq. Takornariaqarnerup atuilluartumik tunngaveqartumik ingerlanneqarnissaa aamma sammineqarpoq, tassani takornariaqarneq avatangiisitigut pitsaanngitsumik sunniuteqannginnissaa pingaartinneqarluni, ineriartortitsinerlu kalaallinik suliffissaqartitsinariernermik kiisalu najugaqavissunik ilinniartitsinissamik qulakkeerinninnissamik tapersersuisumik ingerlanneqassalluni, atuilluartuunissakkut ineriartortitsisumik tapertaasussamik.

Periutsit marluk atorlugit Kalaallit Nunaannut takornarissat tikittarput, timmisartumik, pingaarnertut Kangerlussuartigut kiisalu umiarsuartigut takornariartaatitigut, ilaatigut umiarsuarmi takornariartaatsimi ilaasunik sulisunillu paarlaatsitsinermut atatillugu Kangerlussuaq Mittarfik aqqusaarneqartarpoq.

2015-imi Qeqqata Kommunianut timmisartumik tikittut 23.804-nik amerlassusillit nalunaarsorneqarput – umiarsuarmik takornariataamma ilaasut 8.603-t, Qeqqata Kommuniani takornarissat unnuisut 32.146-t. Amerlanerit Kangerlussuarmi Sisimiunilu. Ukiuni kingullerni takornarissat tikittartut amerliartuinnarput, ukiumut 5 procentimiit 10 procentimut.

Takornarissanut sammisaqartitsinerit

Destination Arctic Circle (Qeqqata Kommunian) ukiup ingerlanerani sammisassanik naleqquttunik assigiinngitsunik neqerooruteqartarpoq. Sinerissap Sermersuullu akornanni nunataq atorneqartarpoq, ullumikkulli attaveqatigiinnerup amigaataanera patsisaalluni killilimmik atorneqartarluni.

Aasaanerani sammisaqartitsinerit amerlanerusut sinerissami kiisalu Sermersuup tungaani ingerlanneqartarput.

Ukiuunerani nunap timaani ingerlanneqartarlutik, ilaatigut Kangerlussuup Sisimiullu akornanni takornariartitsisartut qimussimik angallassinernik, qamuterallannik angallassinernik, piniartitsinernik, sisorartitsinernik kiisalu assakaasukkaanik sikkilertitsinernik (2016-imi nutaatut neqeroorut) neqerooruteqartarlutik.

Nunatap piukkussap iluani ukioq kaajallallugu assigiinngitsunik ullumikkut sammisaqartitsinernik ingerlatsisoqartarpoq, Kangerlussuarmi Sisimiunilu suliffeqarfinit assigiinngitsunit ingerlanneqartunit.

Angalalluni misigisassarsiorneq

Takornarissat angallassisulerlutik Sisimiuniit angallammik nunaqarfimmut inuerunnikumut Assaqaqtaq-mut takornariarsinnaapput. Aamma nunaqarfimmut Sarfannguit-nut angallassisinnaanernik neqeroortoqartarpoq. Ukioq kaajallallugu Sisimiuni kiisalu eqqaani angalalluni misigisassarsiorsinnaanernut arlaqartunut takornarissat toqqagassaqartarput, nunatami ukiut 4.500-ni inuit uumaniarnerinik takornarissat paasisaqarluarsinnaallutik.

Ukiuunerani takornarissat eqimattakkaarlutik qamuterallaat bussit atorlugit Sisimiut kangiatungaani nunataata timaani, ilaatigut unnukkut arsarnernik misigisaqarsinnaapput. Ukiuuneranittaaq qimussimik imaluunniit qamuterallannik ullukku sivikitsumik angalanernik kiisalu illuaqqami unnuinertalinnik neqerooruteqartoqartarpoq.

Kangerlussuarmi ukioq kaajallallugu angallassinernit assigiinngitsut ingerlanneqartarput. Russel Glacier-imut Pkt. 660-imullu kiisalu Sermersuarmi unnuisinnaanernik periarfissalimmik bussinik angallassisooqarluni (10.000-it miss. tikeraat), qeriuannartup masarsuani misigisassarsiornerinik, nunaqarfimmi angalaanernik kiisalu Kangerlussuup eqqaaniittuani pisulluni angalaanernik neqerooruteqarpoq. Aasaanerani nunataq qulaallugu timmisartorluni misigisassarsiornerinik, tatsini qanittuni qajartornissamik, sivisunerusumik pisulluni misigisassarsiornerinik imaluunniit Sermersuup tungaanut sikkilernissamik takornarissat toqqaasinnaapput.

Atortunik takornarissanut attartortitsineq

Sisimiuni ukiukku takornarissat qamuterallannik attartorsinnaapput. Aasaanerani mountainbike-nik assakaasukkaanik sikkilinnilu (nioqqut nutaaq) attartorsinnaallutik.

Aasaanerani takornarissat Kangerlussuarmi mountainbike-nik attartorsinnaapput.

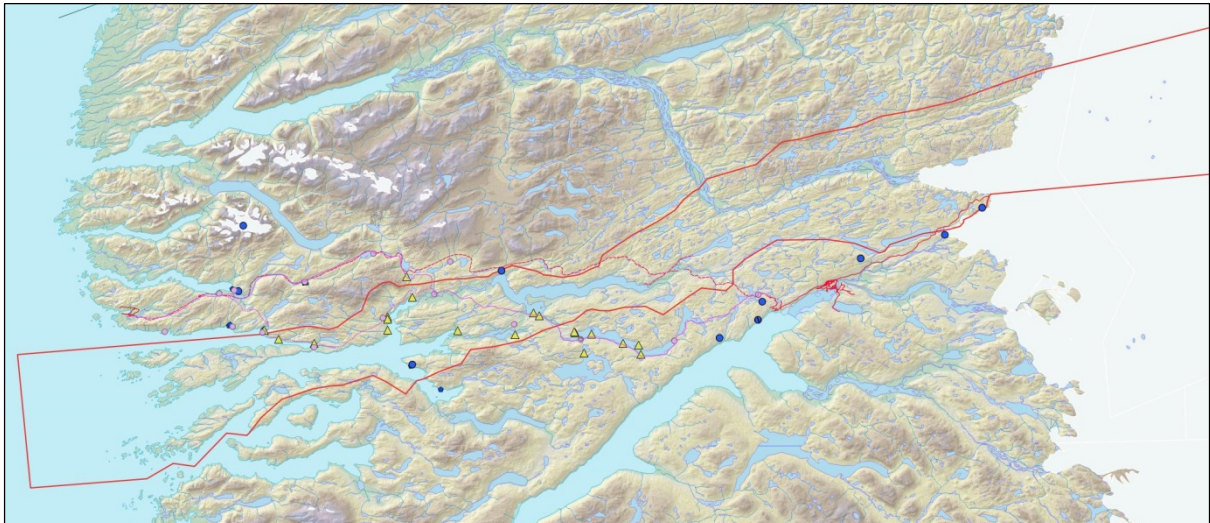
Destination Arctic Circle-mi pisulluni angalaarneq

Sumiiffimmi takornarissat pisullutik angalaartarnerat annertusigaluttuinartuuvooq, Kalaallit Nunaanni pisulluni angalaanerni Arctic Circle Trail atornerpaajulluni. Kangerlussuup Sisimiullu akornanni qaasuitsup killeqarfia sinerlugu pisuinaat aqqaat takinerpaaq nalunaarsorneqarsimasorlu 160 km-isut takitigaaq. Pisullutik angalasut ulluni arfineq-pingasuni imaluunniit qulingiluani ingerlaartarput. Aqqut sinerlugu Qeqqata kommunia illuaqqanik qulingiluanik inissiikuuvooq, taakkulu ullumikkut akeqanngitsumik takornarissanit atornerpaajulluni.

Sisimiuni Kangerlussuarmilu ullormut sivikitsumik kiisalu tupermi unnuisinnaallutik sivisunerusumik pisulluni angallannernik neqerooruteqartoqartarpoq.

Umimmannik tutunillu tammajutsussarsiniarluni piniarneq

Kangerlussuup nunataani umimmannik tutunillu tammajutsussarsititsiniarluni piniarneq neqeroorutigineqartarpoq, tassani takornarialerisut akuersissutillit piniartitsinernik tuniniaasinnaatitaallutik. Tammajutsussarsititsiniarluni piniarnermi tiggannik nassugissunik pisaqarniartarnissamik sammiveqarpoq. Piniartitsisarneq pannernik amerlavallaartunik ikilisaaqataavooq. Tassani uumasunik nungutsaaliuineq kiisalu atuilluartumik piniagassanik atuineq pineqarluni, uumasulla taakku nerisassatut killilimmik naleqartuullutik. Takornariaqartitsisarneq pitsannorsaaaviginiarlugu, tammajutsussarsititsiniarluni piniartitsisarnermut nunatanut akuersissutinik neqerooruteqartoqarpoq, taamaalilluni takornariartitsisoq ataaseq nunatami aalajangersimasumi kisermaassilluni tammajutsussarsititsiniarluni piniartitsinernik neqerooruteqarsinnaalerluni. Nunatani taakkunani pingasut nunatami piukkussami tamakkiisumik imaluunniit ilaannakortumik inissisimapput.



Nunap assinga 33: Arctic Circle Trail sinerlugu takornarissanut illuaqat tupersimaartarfiillu

Periarfissat akornutaasinnaasullu

Ukiuni kingullerni arlaqartuni sumiiffimmi takornariaqarnej kiisalu misigisassarsiornermi aningaasaqarnej pillugu ineriartorneq pijuartuusimavoq. Kangerlussuup Sisimiullu akornanni nunataq piukkunnartutigut ineriartorneq annertuumik nukittorsarneqassaaq.

Takornarissat nunatamut ornigunnissaminnut piukkunnerulersinniarlugit, anguneqarsinnaanera paasisutissiinerlu ineriartortinneqassaaq.

Nunatami piukkunneqartumi Sarfannguit kisiartaalluni najugaqarfivoq, neriniartarfeqanngitsoq, unnuisarfitualik kommunilu sullissivilik.

Takornarissanut atortorissaarutit, soorlu unnuisarfiit, neriniartarfiit takornariaqarnikkullu sammisaqartitsinerit allat, nunatami piukkunneqartumi inissinneqarsinnaanngitsut, nunatani eqqaaniittuni eqaatsumik inissinneqarsinnaapput imaluunniit taamatut sammisaqartoqarnissaanut pilersaarusiornikkut tunngavilerneqarsinnaallutik.

Nunatamut nunatamilu appakaassinnaanermut ullumikkut pissutsit taamaatsillugit, takornarissanik angallassisinnaanermut killiliisuupput. Nunatamut ullumikkut angallannerit pisunnikkut, sikkilernikkut imaluunniit aasaanerani umiatsiamik sisoraatinillu kiisalu ukiuunerani qimussinik imaluunniit qamuterallannik ingerlanneqartarput.

Pinngortitami aqqusineqarnikkut nunatami immikkoortunut pingaartinneqartutut toqqakkanut pitsaanagerusumik appakaannissamik periarfissaqalernikkut kiisalu Nipisat qeqertaanut pitsaanagerusumik appakaaffissaqarnikkut, Sisimiuniit Kangerlussuarmiillu nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut nunatap najugaqavissunit takornarissaniillu amerlanerusunit alakkarneqarnissaanik periarfissiissaaq.

Nunatami takornariaqarnerup annertusineqarneratigut, nunatanut aalajangersimasunut appakaassinnaanermut malittarisaqalernissamik pisariaqartitsilissaaq, assersuutigalugu piniarnerup nalaani. Nunatani immikkoortunut pingaarnernut appakaaffissatut aqquserngit pisuinnaallu aqquaat nunap assingani erseqqissarneqarsimassapput. Tamatumalu saniatigut qanganitsat eriasissat nalunaaqutsersimassallutik, nunami takujuminaassinnaanerat patsisaalluni annertuumik angallavigineqarnissaat ingalassimaarneqalissalluni.

Taamatullu takornariaqarnerup annertusineqarnerani angallanneq annertusisussaassaaq (nipiliornikkut mingutsitsinikkullu) kiisalu nunatani eqqagassat suliassanngortut annertusisussaassallutik. Tamakku navianaataasinnaasut ingerlatsivigineqarnissaanut suliniummot ilanngunneqassapput.

Anguniakkat

- Nunatami piukkunneqartumi takornariaqarnerup atuilluartumik ineriartortinneqarnissaa tapersersorniarpaput.
- Tikeraarfissatut anguniakkanik nutaanik ineriartortitsinissaq, anguniakkallu taakku atuilluartumik tunngaveqartumik atorneqarnissaat tapersersorniarpaput
- Takornarialerisunik suleqateqarnissaq, takornariaqarnerup ineriartortinneqarnissaanut kiisalu nunatap piukkussap illersorneqarnissaanut peqataaniassammata.
- Angallassisunik ilinniartitsinissamut tapersersuiniarpugut, nunatap piukkussap illersorneqarnissaanut peqataaniassammata.

Takornarialerinermi malittarisassat

Ornigarneqarsinnaasunik malittarisassiornikkut kiisalu takornarissat sunniuteqarfigisinnaangisaannut nunatanut angallassinikkut imaluunniit qanganitsanik eriajisassanik, pinngortitanik uumasunillu killilimmik sunniuteqarfigisinnaasaannut angallassinikkut, takornarissat tikerartut amerlassusiinik naleqqussaasoqarsinnaavoq. Takornarissat angallanneqartut imaluunniit qamutinik motoorilinnik atuillutik namminneq angallattut aqqusinikkut/ingerlavissiakkut angallattassapput. Qamuterallannik angallanneq taamaallaat ukiuunerani ingerlavissiakkut pisinnaavoq. Takornarissat pisuinnaat angalaartut, pingaarnertut Arctic Circle Trail malillugu ingerlasassapput, nunamilu piukkussami sapinngisamik angallassisulerluni angallavigineqartassalluni, tassani takornarissat angallanneqarlutillu oqaluttuarisaanermik oqaluttuarfigineqartassallutik, tamatumalu saniatigut aqutissat naapertuuttut atorneqartarnissaanik angallassisut isumaginnittassallutik. Angallassisulerlugit angalaartitsinerit najugaqavissunik suliffissaqartitsinerinik qulakkeerisuupput, illuatungaatigullu angallassineq naapertuuttumik ingerlanneqarluni.

Malittarisassanut killiffik (suliniutit atuutilersinneqareersut)

Qanganitsat eriajisassanik eqqissisimatitsinissamut aalajangersaanikkut kiisalu pinngortitami nunatanilu sanaartorfiusuni uninnganissamut angallannissamullu nalinginnaasunik malittarisassatigut, takornarissat pissusilersornerinut malittarisassaqqarpoq.

Tammajuitsussarsititsiniarluni piniartitsinissamut kiisalu eqalunniarnissamut takornarialerinnikkut akuerissisutitik maannakkut neqerooruteqqarpoq. Matumani tammajuitsussarsititsiniarluni piniarfissatut akuersissuteqqarfiit ilaat kisimik nunatamut piukkussamut attuumassuteqqarput. Tuttut piaqqiorfiinut kiisalu Masarsoqqarfik nerleqqarfiusumut tamanut appakaaffiusinnaanera piffissami aprilip 15-ianiit juulip 15-ianut killeqqarpoq.

Siunissami suliniutissat (Immikkut suliniutit)

Takornariaqarnermut periusissamik Qeqqata Kommunianit suliaqartoqarnissaq ukiuni tulliuuttuni ingerlanneqassasoq naatsorsuutigineqqarpoq, periusissaq immikkoortumi pilersaarutitut suliarineqassaaq, taannalu kommunimi takornariaqarnermik tamanik isiginnilersitsissalluni, taamatullu suut takornariaqarnerup iluani anguniagaqartumik inuussutissarsiutitigut suliniutinik sammisaqartitsinerinik takornarialerisunillu ingerlatsisoqarneranik, taamaalillunilu atuilluartumik takornarialerilluni inuussutissarsiorerup sinaakkutaanik pitsanngorsaaneq takussutissiissalluni.

Ineriartortitsinerimut atatillugu atuilluartumik aqqiissutinik qulakkeerinninnissamik suliniut ilaatigut kommunip pilersarusiorfigineqarneratigut atuutilersinneqarsinnaassaaq, tassani eqqagassalerinerimut imermillu mingunnikkumik isumaginninnissamut kiisalu nukissiuutinik ataavartunik sipaarutilinnillu atuinissamut teknikkikkut piumasqaateqqarsinnaalluni.

Takornarissat amerlassusiisa, pingaarnertullu sumiiffiit nungusarnerisa nakkutigineqarneratigut, nunatani ataasiakkaanut naleqqussakkanik malittarisassiortarnissamut ataavartumik isummertoqartarsinnaassaaq.

Nunatamut piukkussamut takornarissat tullinnguuttutigit suli ornigussinnaasassapput:

Pisullutik, sikkilerlutik, biilnik, ATV-nik, bussinik, qimussinik imaluunniit qamuterallannik, umiatsiamik qulimiguulimmillu.

Imaluunniit ataqatigiissitsinikkut, tassa qulimiguulik imaluunniit pisuinnarluni sunut tamanut kisimi ingerlasinnaasoqarsinnaammat, timmisartortarnermut killilersuisoqanngippat.

8.6 Aatsitassarsiorneq

Kalaallit Nunaanni nuna aatsitassanik akisuunik assigiinngitsunik peqarpoq, tamakkulu paaanissamut tunngaviliinissamut annertuumik sammisaqartitsillutik. Kalaallit Nunaata aningaasaqarnikkut napatitsissutissaatut pingasuusunut aatsitassat ilaatinneqarput, soorluttaaq takornariaqarneq aalisarnerlu taamatut isigineqartut. Taamaattumillu periarfissanut taakkununga misissuinissamut annertuumik sammisaqartoqarluni.

Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut piukkussap iluani misissuinissamut imaluunniit paaanissamut akuersissutinik tunniussisoqarnikuunngilaq, Aatsitassanullu Naalackersuisoqarfimmut isumaqatigiissut naapertorlugu, siunissami misissuinissamut akuersissutinik tunniussisoqassanngilaq, nunatap piukkussap pinngortitatut kulturikkullu illersorneqarnissaata piutiinneqarnissaanut, taamatullu misigisaqarnissamut naleqartitanut akerliusutut nalilerneqarmat.

Periarfissat akornutaasinnaasullu

Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut nunatap iluani aatsitassanik paaavimmik ingerlatsinissaq periarfissatut isigineqanngilaq. Nunatap killilersorneqarneratigut, nunatap avataani paaaffeqaratarsinnaaneq nunatamit takuneqarsinnaanaviannngilaq, soorluttaaq mingutsitsinermik kinguneqarnaviarani.

Anguniakkat

- Nunatami piukkussami aatsitassanik paaavimmik pilersitsisoqannginnissaa qulakkeerniarparput.
- Nunatap avataani nunatani aatsitassanik sammisaqartitsiviit nunatami piukkussami misigisaqartitsinermut sunniuteqannginnissaa sulissutigissavarput.

Aatsitassanik paaavinnut malittarisassat

Kalaallit Nunaanni aatsitassanik paaavinnut malittarisassat Aatsitassaqarnermut inatsisitigut ingerlanneqarput ("Aatsitassat pillugit ingerlatallu tamatumunnga pingaarutillit pillugit inatsisartut inatsisaat nr. 7, 7. december 2009-imeersoq" kiisalu samt "Inatsisartut inatsisaata nr. 7 allannguuteqartinneqarnissaa pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 16, 3. juni 2015-imeersoq" – ilanngussatut ilanngunneqartut)). Inatsit pingaarnertut sammisaqartitsinernik marlunnik imaqarpoq: misissuineq paaanerlu. Paaanissamut akuersissummik pissarsiniarnermi misissuisoqareersimassaaq, tamannalu Aatsitassanut Naalackersuisoqarfimmit aamma akuerissuteqaqqaassalluni.



Nunap assinga 34: Aatsitassarsiorfissatut akuersissuteqarfii.

Malittarisassat killiffia (suliniutit atuutilersinneqareersut)

Nunatap piukkussap ilaani siusinnerusukkut misissuinissamut akuersissutinik tunniussisoqarnikuuvoq, soorlutaaq nunatap piukkussap kujataatunginnguani misissuinissamut akuersissuteqartoq.

Piiaanissamut akuersissut tunniunneqarnikoq qaninnerpaaq tassaavoq, Kangerlussuup kangerluani Anorthorsit-imik Qaqortorsuarmi piiaanissamut akuersissut, taannalu nunatap piukkussap kujataatungaani killeqarfiata 30 km-imik ungasissusilimmik inissisimasoq. Piiaavissaq qaqqap kujataatungaani inissisimammat, nunatamit piukkussamit takuneqarsinnaanaviannngilaq.

Nunatap piukkussap iluatungaani misissuinissamut akuersissutinik tunniussisoqannginnissaanik, Namminersorlutik Oqartussat Qeqqata Kommuniatalu akunnerminni isumaqatigiissutiginiuuat. Nunatani eqqaani aatsitassanik misissuinernut atatillugu, nunataq piukkussaq qulaallugu timmisartuussinissamut, kangerlutsigut umiatsianik angallassinissamut kiisalu Sisimiut Kangerlusuullu akornanni aqqusinikkut angallassinissamut suli periarfissaassaaq. Siunissami aatsitassarsiorfissat aamma taamatut assartuinissaminnut periarfissaqassapput, tamanna inatsisitigut pisussaaffiusuni VVM nassuiaammi innersuussutigineqarsimappat.

Siunissami suliniutissat (Immikkut suliniutit)

Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut nunatamut aqutsisoqatigiit, nunatat eqqaamiuini aatsitassarsiornerup ineriartorneranik malinnaassapput, misissuinissamullu akuersissutaasinnaasunut tusarniaanermut peqataatinneqassallutik, taamaalillutik siunissami Qeqqata Kommuniani kiisalu nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut nunatami piukkunneqartumi aatsitassarsiornerinik ingerlatsinerit akornguteqanngivissumik ingerlasarnissaat sulissutigineqassalluni.

8.7 Inuussutissarsiornerit sinneri

Piniagassat pitsaanerpaamik atorneqarnissaat nalinginnaasumik sammineqarpoq. Ilaatigut kalaaliminernik nioqutissiornermi, pingaarnertut nunatsinni tunisassiassatut. Taamatullu nunanut assigiinngitsunut sammisunik nioqutissanik ineriartortitsinikkut. Uani Kangerlussuarmi neqileriffik piniarfiup nalaani uumasunik tigooraasartoq eqqaaneqassaaq.

Nunatami piukkussami qeqqussanik nioqutissiorfimmik pilersitsinissamut suliniuteqartoqarpoq, qeqqussat tuniniarneqannginnerini katersorneqarlutik, panertinneqarlutik naggataagullu

poortorneqarlutik. Kangerlussuarmi, Sarfannguani Sisimiunilu sanalunnernik assassukkanillu ingerlatsisoqarpoq, nioqqutissiallu amerlanertigut takornarissanut tuniniarneqartarlutik. Assassukkani umimmaap qiviui, nassui, tutut nassui, puisip amii atortussiassallu assingusut allarpassuit atorqeartarput.

Periarfissat akornutaasinnaasullu

Sarfannguani annikinnerusumik nioqqutissiornissamut ineriartortitsinissamut periarfissaqarpoq. Aalisarnermut piniarnermullu atatillugu nioqqutissiornissamik aallartisaanissamut periarfissaq maannakut pitsaanersaavoq. Sumiiffimmi inuussutissanik assigiinngitsunik nioqqutissiornerusinnaavoq. Soorluttaaq takornarissanut allanullu tikeraanut tuniniarneqarsinnaasunik sanalukkanik assassukkanillu nioqqutissiorqarsinnaasoq.

Anguniakkat

- Nunaannarmi sukisaarsarfittut inuutissarsiornikkullu atuinerup atuilluartuunissaa, taamaalillunilu Qeqqata Kommuniiani anguniakkanut naapertuutlernissaa sulissutigissavarput.
- Piniagassat atuilluartumik atorqearnissaat kiisalu tutut umimmaallu piaqqiorfiinik illersuinissaq aalluniarparput.
- Inuussutissat atuilluartumik ineriartortinneqarnissaat tapersersorniarpaput, tamannalu kalaaliminernik naminneq pilersuinissamut atuinissamullu kiisalu nunanut assigiinngitsunut nioqqutinik nutaanik ineriartortitsinikkut suliniutinik siuarsaataasunik tapersersuinikkut ingerlanneqassaaq.

Malittarisassat killiffia (suliniutit atuutilersinneqareersut)

Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut nunatami inuutissarsiutit nutaap inissinneqarnissaa aatsaat, kommunip pilersaarusiorfigineqarnerani pilersaarusiornikkut tunngaviliinikkut periarfissinneqaruni pisinnaavoq. Kommunip pilersaarusiorfigineqarnerani nunatami maannakut nutaanik suliffeqarfinnik pilersitsisoqarsinnaanngilaq, illersorneqarnissaat pillugu sanaartorfigeqqusaanngimmata. Nunatap piukkussap ilaani nutaanik sanaartorniarnermi, nunatami kulturikkut pinngortitatigullu naleqassutsimik ajornerulersitsinngitsumik aatsaat pisinnaavoq.

Siunissami suliniutissat (Immikkut suliniutit)

Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut nunatami piukkussami suliffeqarfinnik nutaanik pilersitsiniarnermi, tamakku siunissami kommunip pilersaarusiorfigineqarnerata nutaanngorsarneqarnissaanut atatillugu qaqinneqassapput. Nioqqutissiornissamut assigisaanullu suliffeqarfiit nutaat Sarfannguanut imaluunniit nunatap piukkunneqartup avataanut inissinneqassapput.

Takornarissat amerliartorneri ilutigalugit assassukkanik nioqqutisiornerup annertusiartortinneqarnissaanut suliniuteqarnissaq periarfissatsialaavoq. Tamatumalu saniatigut inuussutissanik aalajangersimasunik immikkuullarissunik nioqqusiornissamik periarfissiisoqarluni, taamatullu unnuisarfiit annertusineqarnissaanik periarfissiilluni.

8.8 Eqqagassat, perusersartarfiit imerlu mingunnikoq il.il.

Eqqagassalerinermut pilersaarut suliarineqarleruttortoq naapertorlugu, nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut nunatami piukkussami, Qeqqata Kommuniiani Sisimiuni Teknikkimut Avatangiisinullu immikkoortortaq eqqagassalerinermut akisussaasuvoq.

Sarfannguanullu atatillugu eqqagassat ikuallaaveeqqami ikuallanneqartarput, sinneruttullu nunatamut siunertamut immikkoortitamut inissinneqartarlutik. Eqqagassat ulorianartut saviminikullu Sisimiunut umiarsuakkut assartorneqartarput.

Nunaannarmit eqqagassanik katersinissamik Qeqqata Kommunian isumaginnittarpoq – nunatap piukkussap iluani avataanilu – tamannalu ukiumut arlaleriarluni ingerlanneqartarluni. Eqqagassat issunngortinneqarsinnaasut imaluunniit sumiiffimmi ikuallanneqarsinnaasut sumiiffimmi isumagineqartarput. Eqqagassat ulorianartut saviminikullu kommunip tigooraavianut tunniunneqartarput. Tamanna assersuutigalugu eqqagassat poortorneqarnerisigut, ukiukkullu qamuterallannik imaluunniit umiatsiamik Sisimiunut assartorneqartarlutik.

Misiliutitut perusersartarfiit issunngortitsisartut marluk, nunaannarmi innaallagiaqanngitsumi imeqanngitsumilu inissinneqarput, nunatami angallaffigineqarnerusumi perusersartarfiit siaruartinneqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq.

Nunatani angallaffiunnginnerusumi perusersartarfiit allaanerit atorineqarneqassapput.

Periarfissat akornutaasinnaasullu

Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut nunatamik piukkussinermi, nunatamik kivitsinermik kiisalu nunarsuarmioqatinit akuersinikkut, nunaqavissut nunatami naleqartitanik paasinninnermik, taamatullu nunatap qanoq pitsaannerusumik eqqiluisaartinneqarnissaanik eqqagassalerinerullu ingerlanneqarnissaanik aallussinermik kinguneqassaaq.

Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut piukkussinermi takornarissat tikittartut amerliartornissaat naatsorsuutigineqassaaq, taamatullu nunatami eqqagassat isumagineqartussat amerlinerinik aamma kinguneqassalluni.

Anguniakkat

Qeqqata Kommunian atuilluartuunissaminik kissaateqarpoq. Taamaattumillu eqqagassalerinermik imermillu mingunnikumik isumaginninnermik immikkut aallutaqarluni.

- Nunatami piukkunneqartumi eqqagassanik katersisarnerup pioreersup ineriartortinnissaa pitsanngorsarnissaalu sulissutigiuaassavagut
- Innuttaasut suleqatigalugit, eqqagassat immikkoortiterneqarnerisigut atoqqittarnerisigullu annikillisarneqarnissaat qulakkeerniarparput.
- Pingaarnertut sumiiffinni perusersartarfinnik ikkussuinissaq sulissutiginiarparput, taamalilluta imermik mingunnikumik atuilluarnikkut ineriartortitsinikkut, perusersartarfinnit igitassat kiisalu imermik mingunnikumik aniatitsinermik killiliissaagut.

Qeqqata Kommunian eqqagassalerinermut pilersaarummi nutaami, nunatami piukkussami, Sarfannguanilu, eqqagassalerineq pillugu annerusumik sammineqassaaq.

Malittarisassat killiffia (suliniutit atuutilersinneqareersut)

Eqqagassalerinermut tunngasutigut Naalakkersuisoqarfik pingaarnertut pilersaarusiortuuvog. Kommunit suleqatigalugit Naalakkersuisunit ikuallaanermut, eqqaanermut, immikkoortiterinermut atoqqiinernullu pitsaanerpaamik aqqiissuteqarnissamik suliniuteqarput. Ukiuni arlaqartuni ingerlanneqartumik, Naalakkersuisut ”eqqakkat pillugit iliuusissatut pilersaarut”-mik suliaqarpoq, tassani anguniagaqartumik suliniuteqarluni. 2014-imi kingullermi Naalakkersuisut ”Eqqagassalerinermi sanaartugassanut pilersaarutit”-mik suliaqarpoq.

Eqqagassalerinerli kommunimit suliassaavoq. Eqqagassalerinerup qanoq aqqiissuusaanissaa kommuninamminneq aalajangissavaat.

Pisariaqartitsineq naapertorlugu, kommuni eqqagassalerinermut maleruagassanik suliaqartarpoq, eqqagassalerinermik kiisalu atuisunut, innuttaasunut suliffeqarfinnullu akigititanik aalajangiisunik. Eqqagassalerinermi maleruagassaq kingulleq 1996-imi januaarip aallaqqaataani atuutilersinneqarpoq.

Siunissami suliniutissat

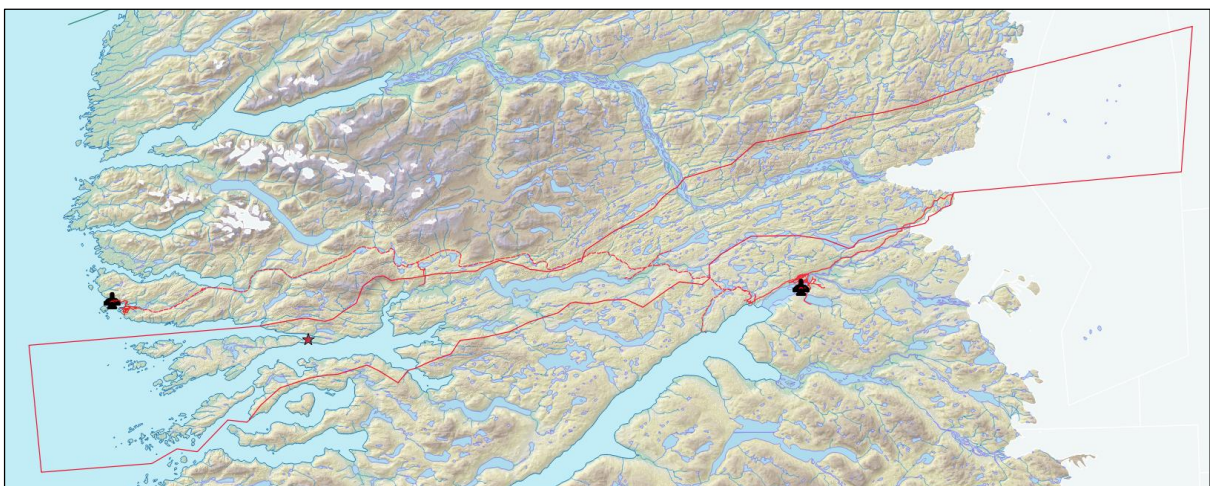
2016-2017-imut kommunimi eqqagassalerinermut pilersaarusiornermut atatillugu, Sarfannguani eqqagassalerineq misissorneqassaaq. Eqqakkanik ikuallaavik nutaanngilisimavoq, avatangiisitigullu piumasaaqatigineqarpoq, pitsaanerusumik eqqagassalerinermik nassaarniartoqassasoq. Tamatumunnga atatillugu ikuallaavimmut qitiusumut assartuineramik aaqiissutissamik eqqarsaatersuuteqartoqarpoq. Taamatullu eqqaavissuup ilusilersornera ingerlanneqarneralu avatangiisitigut pitsaassusaatigullu pissutsinik pitsanngorsaanissaq siunertaralugu misissorneqassalluni. Tamatuma saniatigut Sarfannguani saviminikunik katersuiviliornissaq, kingoernalu Sisimiunut nassiussuinissaq pilersaarutaavoq.

Nunatani takornariat amerliartornerisigut, ornigarneqarnerusuni eqqaavilersuinissamik pisariaqartitsisoqassaaq. Tassunga atatillugu ilusissaannut, inissinnissaannut imaarneqartarnissaannullu atatillugu malittarisassiortoqassaaq, taamaalillutik Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut nunatatut isikkuanut ajorseriaataassanatik.

8.9 Attaveqaaqatigiineq

Kalaallit Nunaanni pingaarnertut attaveqaaqatigiinneq tassaavoq mittarfeqarfii. Nunatami piukkussamut atatillugu Kangerlussuarmi Sisimiunilu mittarfeqarpoq. Nunatap piukkussap eqqaani pingaarnertut attaveqaaqatigiinnerit, Sisimiuni talittarfik ilaatigullu Kangerlussuarmi talittarfik mittarfinnut ilaapput, taakkulu nunatami takornariaqarnerup piujuartinneqarnissaannut ineriartortinneqarnissaannullu pingaaruteqarluinnartuullutik.

Pingaarnertut attaveqaaqatigiinnerup nukittorsarneqarnissaannut, 2017-imi Sisimiut Kangerlussuullu akornanni pinngortitami aqqusinneq (pingaarnertut akornutissat kisiisa piialugit aqqusineq nalunaaqutsersugaq) pilersinneqarnissaa aalajangerneqarpoq. Aqquserngup pilersinneqarneratigut nunatamut piukkussamut appakaannissamut qulakkeerneqarnerata saniatigut, pigisanik inunnillu assartuinissamut piffissami sivisuumi kissaatigineqarsimasumut pilersitsissaaq.



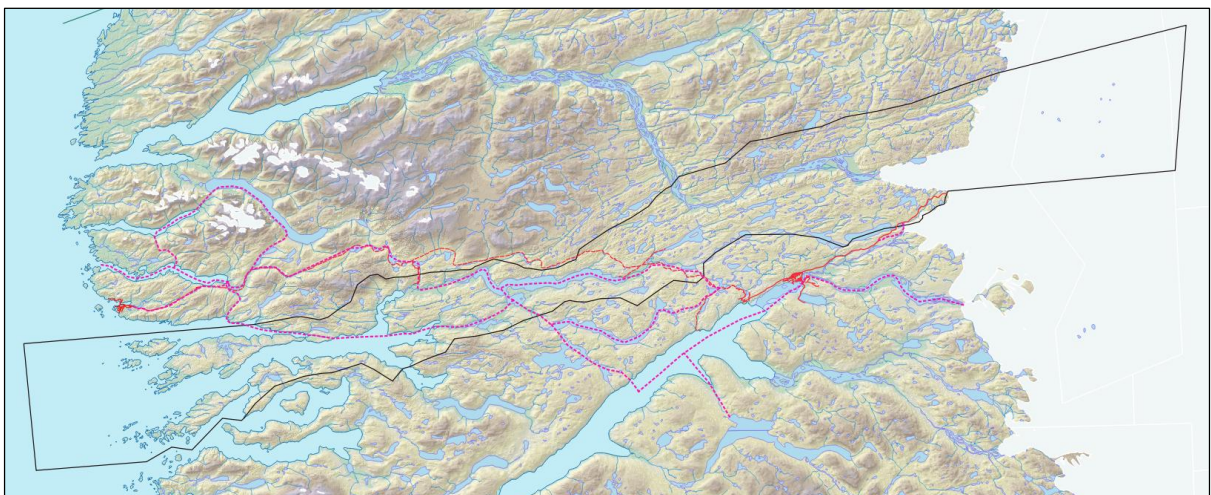
Nunap assinga 35: Mittarfiit, qulimiguulinnullu mittarfiit

Sisimiut – Kangerlussuaq-mi takornariaqarnikkut nutaanik nioqqutinik ineriartortitsinissamut, pinngortitami aqqusineq pingaarutilerujussuavoq, takornarissanut nunaqavissunullu nunatamut piukkussamut appakaassinnaanermik pilersitsisussaaq.



Nunap assinga 36: Pinngortitami aqqusinngorsinnaasut

Nunakkut assartuinerup saniatigut, aasaanerani umiatsiamik kangerlutsigut assartuineq ingerlanneqartarpoq. Nunap assingani tulluuttumi ullumikkut sumi niusarfeqarnerisq kiisalu siunissami sumi niusarfinnik pilersitsisoqarnissamik naatsorsuuteqartoqarnerisq takuneqarsinnaavoq



Nunap assinga 37: Ukiuunerani ingerlavissiaq (lilla) januaarimit maajip tungaanut ingerlavigineqartarpoq. Pinngortitami aqqusiniliassatut pilersaarutigineqartarpoq aappalaartumik ilisarnaaseqqavoq.

Qeqqata Kommuniani nunaannarmi qamutininik motoorilinnik angallannissamat ileqqoreqqusassatut siunnersuummi allassimasutut, Sisimiut Kangerlussuullu akornanni qamuteralaat atorlugit assartuineq annertunerisumik ingerlanneqartarpoq. Pingaarnertut inuussutissarsiuutigalugu kiisalu sunngiffimmi piniarnermut angallattoqartarpoq, aammali Sisimiut Kangerlussuullu akornanni innuttaasut ”sapaatisiorlutik” angallavittut assartuivittut atortarpaat.

Sisimiut Sarfanguillu akornanni aalajangersimasumik umiatsiamik angalasoqartarpoq, sikoqannginnerani sapaatip akunnikkaartumik, taamaanngippat qulimiguulimmik.

Periarfissat

Nunatamat piukkussamat siunissami attaveqatigiinnermut pinngortitamik aqqusiq siuninnerisumik taaneqartoq, pingaaruteqartuussasoq naatsorsuutigineqarpoq, taamaalillutik takornarissat pisariinnerisumik nunap timaani takusassaqqissut pingaarnerit ornissinnaalissavaat,

taamatullu qanganitsanik eriagisassanik kiisalu ukiut 4.500-t ingerlanerani inuit nuna piniarfisarsimasaat misigisaqarfigissallugu.

Pinngortitami aqqusinermik pilersitsinermi, ukioq kaajallallugu assartuisinnaanermik pilersitsinissamut periarfissiisoqassaaq, naak assartuineq akunnernik arfinilinnik sivisussuseqarnissaanik naatsorsuutigineqaraluartoq, nunaqavissunit takornarissaniillu ornigineqartussaassalluni.

Siuliani nunap assingani takutinneqartutut, tatsini puttasunik pilersitsinissaq eqqarsaatigineqarpoq. Imaani soorlu Nipisani puttasunik ikaartarfilinnik pilersitsinissaq eqqarsaatigineqarpoq. Tininnganerup ulinnganerullu assigiinngissusaat 4 miiterit missaaniipput, taamaattumillu ikaartarfeqarnissaq pisariaqarluni, taamaalillutik pitsorlunnerusut assigisaallu ajornannginnerusumik nunamut ikaarsinnaalissallutik.

Takornarissat amerliartornerisigut piffissani aalajangersimasuni talittarfinnut assigiinngitsunut talittartumik umiatsiamik ingerlaartoqartarnissaa nalinginnaasuinnaassaaq. Angallasserilli isumaqatigiissuteqarnikkut ingerlanneqartarnissaat aallaaviuvoq.

Nipisat-mit Maligiatigut, Itinneq, Tasersuaq Aasivissuillu tasiatigut takornarissat umiatsiamik angallanneqarsinnaapput, taamaalillutillu tatsip kangiatungaani aallaarsimaarfilerlutik qanganitsanik eriagisassanik alakarterinissamik periarfissinneqassallutik. Ukiuni hunnorujulikkaani tamanna inuit-nit aqutigineqartarsimavoq.

Umiatsiaaqqat umiatsiillu inunnik akiliisitsillutik assartuussinermut atorneqarsinnaanngornissaannut Imarsiornermi Qullersaqarfimmit ”P-mik akuersissummik” tunineqarsimassapput. Ullutsinni umiatsiat P-mik akuersissummik peqartut ikittuunnaapput, takornarissalli tikittartut amerliartornerisigut umiatsiat P-mik akuersissuteqartut amerlisinneqarnissaannut tunngaviliissapput. Ullumimullu sanilliullugit takornarissat amerleriarnersigut taamatullu ilaasoqarnissamut tunngavissaqarnerup annertusineratigut, angallassisartut akulikinnerusumik ingerlaartalersinnaalissapput, takornarissanit nunaqavissuniillu iluarisimaarneqartussamik.

Akornutaasinnaasut

Ukiuunerani nunatami annertuumik qamuteralaat atorlugit angallattoqartarpoq, kingullermilu aqqudit mangertissimanerini biilit nunasiutit assakaasukkaarsuit atorlugit killilimmik angallattoqarpoq, ingerlaanerullu annersaani tatsini sikukkut ingerlavigiuminarnerrummat ingerlanneqarlutik.

Pinngortitami aqqusinermik pilersitsinermi angallannerup ATV-it amerlinerinik, biilit nunakkoortit amerlinerisigut, biilit qajannaatsut annikinnerusumillu Unimog bussit atorlugit angallannerit annertusissapput. Illuatungaaticullu angallannerit annertunerusumik pinngortitami aqqusinikkut ingerlalertussaassapput, avataaticullu angallannerit annikillisinneqassallutik. Aallaqqaammut sunniutaasut minnerpaafimmiinnissaat aallaavittut naatsorsuutigineqarpoq, piffissalli ingerlanerani takornariaqarnikkut periarfissat assigiinngitsut atuutilersinnerini angallannerit annertusiartornissaat naatsorsuutigineqarpoq, taamatullu Kangerlussuarmut pingortitami aqqusineq assartuivittut aallunneqalerluni.

Nunatami piniarneq malittarisassiorfigineqanngippat, annerpaamik akornutaasinnaasut pilersinneqarsinnaapput. Misilittakkat takutereerpaat, nunatat ornikkuminarsitinneratigut piniarfineqartarnerat annertusisarpoq. Pinngortitami aqqusineq sinerlugu piniaqqusaannginnermik imaluunniit assingusumik atuutilersitsinissaq eqqarsaatigineqarpoq, taamaalilluni aqqusinermi uumasunik misigisaqarnissamik periarfissiissalluni.

Anguniakkat

- Nunatani pingaarnerni nunamik nungusaanerup ingalassimaarnissaa pillugu, tikeraat angallannerata aqqutisiorneqarnissaa tapersorsorparput.

- Pinngortitami aqqusinermi angallanneq atuilluartumik ingerlanneqarnissaa kiisalu nunatami piukkunneqartumi pitsaanngitsumik sunniisoqarnissaanik pinaveersaartitsisumik suliniuteqartoqarnissap qulakkeerneqarnissaa tapersersorniarpaput.
- Nunatamut piukkussamut atatillugu, najugaqarfinni takornariaqarfissatullu piukkunneqartuni umiatsianik attaveqaatinik pilersitsinissaq tapersersorniarpaput.
- Immap tungaanit niusarfinnik pitsaasunik pilersitsinissaq tapersersorniarpaput.
- Attaveqaqatigiinnermut suliniutit najugaqavissunut takornarissanullu iluaqutaanissaat tapersersorniarpaput.
- Arctic Circle Trail-i pinngortitami aqqusinermut atasuujuunaartillugu allanngortinneqarnissaa kiisalu pisinnaat aqqutaannik nalunaaqutsersukkanik tapertaasussanik annertusaanissaq tapersersorniarpaput.

Attaveqaqatigiinnermut malittarisassiorneq

2014-imi Qeqqata Kommunia nunaannarmi qamutininik motoorilinnik angallanneq malittarisassaqtinniarlugu ileqqoreqqusamik atuutilersitsivoq. Angallannermut malittarisassat nalinginnaasut naapertorlugit pisortatigit aqqusinukkt qamutit motoorillit angallassinnaanerat aallaaviuvoq. Ukiuunerani aputeqarluartumi aqquserngit avataatigit, ileqqoreqqusami nunap assingani immikkut ingerlavissiat nalunaarsukkani, angallanneq taamaallaat qamuterallinnik assigisaanillu pisinnaavoq. Aasaanerani qamutininik motoorilinnik aqquserngit avataatigit angallattoq aqqusaanngilaq.

Imaatigit angallannermi malittarisassat nalinginnaasutigit imaatigit angallanneq malittarisassaqtinneqarpoq. Imarsiormut Qullersaqarfimmit umiatsianik angallatillu naalagaannik P-akuersissuteqarnikkut, inunnik angallassineq malittarisassaqtinneqarpoq.

Qulimiguulinnik assartuineq mittarfimmiit mittarfimmut ingerlanneqartarpoq, ajornartoortogartillugulu nunaannarmi missinnaasoqarluni.

Malittarisassat killiffiat (suliniutit atuutilersinneqareersut)

Nunaannarmi qamutininik motoorilinnik atuinnermut ileqqoreqqusaq, 2017-imi ukiakkut pinngortitami aqquserngup atuutilersinneqartussatut naatsorsuutigineqartumut ilanngullugu nutarterneqaleruttarpoq.

Siunissami suliniutissat

Nunatap piukkussap iluani avataanilu pinngortitami aqqusinermi Arctic Circle Trail-imilu angallannerup aqutissiuunneqarnissaa aallunneqassaaq, taamaalilluni nunatat naleqartitat illersorneqalissallutik.

Pinngortitami aqqusineq piffissap ingerlanerani ujaraaqqanik imaluunniit asfaltimik qalligaalluni aqqusinivinnigussasoq naatsorsuutigineqarpoq, taamaalilluni pinngortitap nungusarneqarnera annikinnerpaamiitinneqassalluni.

Sisimiut Kangerlussuullu akornanni pinngortitami aqqusinermik pilersitsinermi, Sarfannguanut pinngortitami aqqusinermi alliliinissaq naatsorsuutigineqarpoq. Arctic Circle Trail-i Sarfannguanut saneqquttussanngorlugu naleqqussarneqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq, taamatullu Sarfannguit eqqaani sarfalik qulaallugu ikaarfiusinnaasumik pilersitsinissamik periarfissiisoqassasoq.

Pinngortitami aqqusinermik pilersitsinermut atatillugu, aqquserngup avataatigit naapertuutinngitsumik angallannissaq pinngitsoortinniarlugu kiisalu naapertuutinngitsumik pinialuttarnissaq pinngitsoortinniarlugu, malittarisassamik imaluunniit malittarisassanik tullinnguuttunik atuutilersitsinissaq eqqarsaatersuutigineqarpoq:

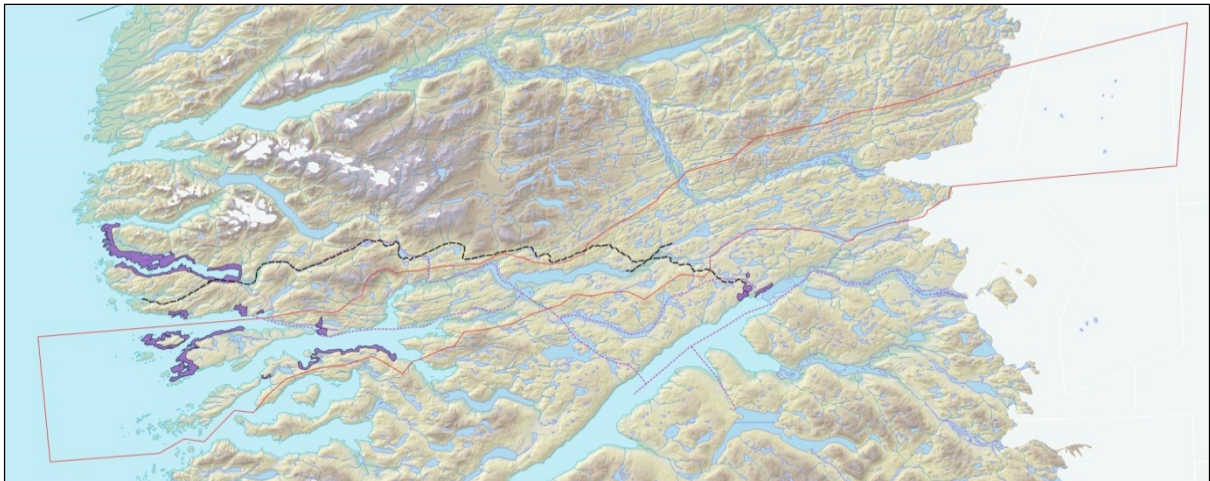
- Aqqusinermi 2 – km-isut annertutigisumik piniarfigeqqusaanngitsunik akunnilersuineq,
- Qamutininik motoorilinnut sumiissusersiutinik ikkussuineq, taamaalilluni qamutit motoorillit aqquserngup avataatigit atornerqarsimanerini eqqartuussivilersuussisinnaaneq

periarfissaalerluni, taamatullu ajutoornermi kalerrisaarinissamik ajornaatsumik pilersitsisoqassalluni (Peqqinnissaq sillimanerlu pillugit immikkoortoq takuuk)

Qulimiguulinnik attartukkanik angallannerup annertuseriarnissaa naatsorsuutigineqarmat, qulimiguulinnut mittarfeqanngitsunut miffissatut ”nammineq toqqakkanut” killilersuisoqassaaq. Timminermilu portunerpaaffissamik malittarisassaliornissaq aamma naatsorsuutigineqarpoq.

8.10 Sukisaarsarnermi sammisaqartitsinerit

Sisimiut kujataatungaani qaqqat kiisalu nunap timaa sukisaarsarfittut atorpeqartarnera pingaarutilerujussuuvoq, minnerunngitsumik Sisimiuni innuttaasunut. Taamatulli aamma takornarissanut, Sarfannguani Kangerlussuarmilu innuttaasunut. Sammisaqartitsinerit piniarnermiit aalisarnermut, tupersimaarnermut, pisunnermut, qajartornermut, umiatsiaararnermut, sikkililik angalaarnernullu. Ukiuunerani sisorarnerit, qamuterallannik qimussinillu angalaarnerit ingerlanneqarnerusarlutik.



Nunap assinga 38: Sunngiffimmi illuaraqarfik

Periarfissat

Takornarissat amerliartornerisigut kiisalu najugaqavissut sunngiffimmi sukisaarsarfinnik aallussinerulerneratigut, siunissami sunngiffimmi sammisaqartitsinerit annertusiartornissaat naatsorsuutigineqassaaq. Alikkutaralugu aalisartitsinikkut, pisunnikkut, tupersimaarnikkut, qajartornikkut, piniarnikkut, imaatigut angalaarnikkut, sikkilernikkut kiisalu arpannikkut il.il. nunatami sammisaqartitsinissamik ineriartortitsinissamat periarfissaqarluarpoq, tamakkulu pinngortitamik qanganitsanik eriagisassanillu ajoqutaanngitsumik ingerlanneqarsinnaallutik. Siunissamat pinngortitamik atuinermut, sammisaqartitsinerit assigiinngitsut akornanni aqqiagiinnginnissat pinngirtsoortinniarlugit, malittarisassanik kiisalu ilitersuinernik pisariaqartitsinerulernissaq naatsorsuutigineqarsinnaavoq.

Ukiuunerani piniarfiup nalaani ingerlavissiat piniarnermi atorluarneqartarput, soorluttaaq inuit illoqarfik qimalaarusullugu sunngiffimmi pinngortitamut kusanarluinnartumut misigisassarsiorlortutik aamma atorpeqartartut.

Sunngiffimmi illuaqqat sunngiffimmi periarfissatut pingaarutilittut isigineqartuupput, taamatullu ukiulersinnagu piliat/qerititsiviup immerneqarnissaanut aalisariarnermut piniarnermullu aallaavittut isigineqarlutik. Sunngiffimmi angallammik isumannaatsumik kisarfusinnaasumut amerlanertigut inissinneqartarput, ullumikkullu illuaqqat imminnut qanippallaanngillat.

Qeqqata Kommuni pilersaarusiortifigineqarneranut nunaminertat sunngiffimmi illuaqqanut immikkoortinneqartut, illuaqqat amerlassusaannut sanilliullugu annertungaatsiarput. Nunatami piukkunneqartumi immikkoortut inissimasuni 45-pput. K10 – K13 + K16 aamma K17. Nunatami piukkunneqartumi illualiorfissatut immikkoortinneqartut avataani, illuaqqat tallimat nalunaarsorsimapput, nunaannarmi pilersaarusiortit ingerlanneqannginnerani illuaqqat taakku pilersitaapput.

Illuaqqanut nunaminertat immikkoortit 50 km²-t missaanik annertussuseqarput. Illuaqqat amerlassusaat naapertorlugit km²-imut illuaraq ataaseq missaaniippoq. Sineriak 80 km-imik takissusilimmi, 1,8 km-imik ungasissusilikkaarlutik illuaraq ataaseq missaaniippoq. Illuaqqat ataatsimoornerpaasuni, km-ip affaata iluani illuaqqat tallimaapput.

Oqaatigineqareersutut ukiuunerani ingerlavissianik atuinerami, aputeqartillugu qamuteralaat atorneqartarput. Ingerlavissiat amerlanertigut tatsit aqusaartarpaat, tatsit qerisimasut ingerlavigiuniarnerullutillu iluarnerusarnerat patsisaalluni.

Oqaatigineqassaaq, sunngiffimmut atatillugu, ilaatigullu sunngiffimmi piniarnermi qimussinik annertuumik angallattoqartarmat. Qamutit motoorilinnut sanilliullugu, qimussit sunut tamanut angalasinnaatitaapput.

Akornutaasinnaasut

Nunami sunngiffimmi illuaqqat amerlassusimikkut annertungaatsialersinnaapput, siulianili kisitsisit takutippaat tamassuma angunissaa suli ungasittoq. Nipisat eqqaaniinaq illuaqqat pingasut Nipisat-nit ersipput, Nipisat-nilu qanganisat erigisassanik misigisanut sunniuteqarnissaat minnerpaaffissaaniitinniarlugit, siunissami qaninnerusumi illuaraqarfinni illuaqqat amerlassusissaannut malittarisassaliornissaq pisariaqalersinnaavoq.

Qanganisat erigisassat nunap qaavata qanittuaniittunut, qamuteralannik ingerlaviusartuni, aputip nunguttuusinerani, killilimmik sunnertissinnaapput. Qamuteralannik ingerlatsisut nalinginnaasumik sapinngisamik ingerlaviit aputeqartut ingerlavigerusunnerusarpaat, tamanna maskiinanut pitsaanerummat.

Pinngortitami aqqusinermik pilersitsinermi, qamuteralannik angalannerit tassunga nuunnissaat naatsorsuutigineqarpoq. Angallannerimmi pitsaanerusumik ingerlavissiakkut ingerlanneqartarnissaat naatsorsuutigineqarsinnaammat.

Anguniakkat

- Najugaqavissunut takornarianullu pitsaasumik misigisaqarnissamut periarfissiisoqarluni, nunatami piukkussami atuilluartumik appakaaffiusinnaasumik ineriartortitsiniarpugut.
- Peqqissumik aalallorissumillu sunngiffimmi inuunermut periarfissanik nukittorsaaniarpugut.
- Nunaannarmi pisinnaat aqquaat sinerlugu oquiffiusinnaasunik unnuiffiusinnaasunillu illuaqqanik annertusaanissamut tapersersuiniarpugut.

Ima paasillugu, sukisaarsaatigalugu sunngiffimmi sammisaqartitsinernik ineriartortitsinissamut, tassungalu atatillugu pinngortitamik atuinnissamut atuisunut ilitsernissamik kommuni suliaqartoq. Tamanna aamma nunatamut qinnuteqarfiusumut tikeraanut atuuppoq.

Malittarisassat

Sunngiffimmi illuaqqanik pilersitsinissamut, kommunip pilersaarusiortifigineqarnerani malittarisassaqartinneqarput, immikkoortunilu sunngiffimmi illuaraqarfissatut immikkoortinneqartumi taamaallaat pilersinneqarsinnaallutik.

Taamatullu nunaannarmi angallanneq nunaannarmi qamutinik motoorilinnik angallannissamut kommunip ileqqoreqqusaatigut malittarisassaqartinneqarpoq. Ileqqoreqqusami qamutit motoorillit

sorliit nunami sumi qaqugulu atorneqarsinnaanersut aalajangersaavigineqarput. (aasaanerani ukiuuneranilu), taamatullu atorneqarnissaannut suut piumasaqaataanersut (aput 20 cm-imik silissuseqartillugu)

Siunissami suliniutissat (Immikkut suliniutit)

Najugaqavissunut pinngortitamullu atatillugu, takornarissanut tikeraanullu allanut ”qanoq pissusilersortoqarnissaanik” Qeqqata Kommunia siusinnerusukkuut paasissutissiissutinik suliaqarnikuuvoq. Nunatami sukisaarsarnermut sammisaqartitsinerit annertusinerinut atatillugu, annertunerusunik paasissutissiinissanik kiisalu sunngiffimmi sammisaqartitsinerit assigiinngitsut sumi pilersinneqarsinnaanerinut malittarisassaqaalernissaq pisariaqalissaaq. Qanganitsat eriaqisassat eqqanni naapertuutinngitsumik tupertoqartarnissaa ingalassimaarniarlugu, 2017-imi takornarissat tikeralerinissaannut allagartalersuinernik kiisalu nunap assingatigut tuperfissanik nalunaaqutsikkanik pilersuinikkut suliniut siulleq aallartinneqassaaq. Sunngiffimmi sammisaqartitsiviit sinnerinik ataavartumik nakkutilliinerit ingerlanneqassapput, nakkutilliinermilu malittarisassiornissamik pisariaqartitsinerinik nalaattoqartillugu, malittarisassiornierit ingerlanneqassapput.

Illuaralioffissatut immikkoortinneqartuni illuaqqat imminnut qanissusaat annertusivallaassanersoq ataavartumik nakkutilliinerit ingerlanneqartassapput. Taamatut pisoqassappat, kommunip pilersaaruseriorfigineqarneranut tapiliussamik nutaamik sananikkut aamma pinngitsoortinneqarnissaanik qulakkeerisoqassaaq.

8.11 Nunaqarfiit oqaluttuarisaanikkut ineriartornerat

Inatsit naapertorlugu sumiiffinni taakkunani sanaartukkat, 1900-kkunni pisoqaanerusemappata, tamarmik eqqissisimatitaapput. Oqaluttuarisaanermi sumiiffiit itsarnisarsiornermut oqaluttuarisaanermullu nalunaarsuinerit misissuinerimullu ilanngunneqassapput, nunatami nakkutilliinerit atatillugu ataavartumik ingerlanneqassallutik.

Holsteinsborg eqqaani nunasiaanerup oqaluttuarisaanera 1724-mi Nipisat qeqartaani *Nipisene*-p pilersinneqarneratigut aallartippoq. 1731-mi tamanna qimanneqarpoq. Tamatuma kingorna 1756-imi Sisimiut avannaatungaanut Sydbay-mi nunaat pilersinneqarluni. Asummiut-ni Amerloq arfannianit 1759-imi pilersinneqarpoq, ajoqersuiartortorlu tassunga aamma nunasilluni. Arfanniarnermut atugassarititaasut pitsaannginneri patsisaallutik, 1764-imi nunaat maannakkut Sisimiut inissisimaffianut nuunneqarpoq. Maannakkut Sisimiut inissisimaffianut ajoqersuiartortoq 1767-imi nuuppoq, taamaalilluni niuerneq ajoqersuinerlu ataatsimoorlutik inissisimalerlutik. Illut isateriarlugit sumiiffimmi nutaami nappaqqinneqaneratigut nutserneq ingerlanneqarpoq. Sydbay-imit niuertup illua (1756) kiisalu Asummiut-nit ajoqersuiartortup illua (1759), nunasiaanermi illut sinneri ilanngullugit, Kalaallit Nunaanni oqaluttuarisaanermi illoqarfimmi avatangiisit pigineqartut paarillugaanerpaasut ilagaat.

Sisimiut-ninngaanniit nunaqavissunik angalajuartunik attaveqaatinik pilersitsisoqarpoq, nioqputinik assigiinngitsunik tunitsiviunissaanik qulakkeerinninnissaq siunertarineqarluni, nioqputit pineqartut tassaapput: ameq, orsoq, nassut, qiviut, meqquut il.il. 1700-kkut naalernerani Kalaallit Nunaata ilaa annertoerujussuarmik nappaammik eqqorneqarpoq, Sisimiut-lli eqqorneqarani. 1800-01-imi Sisimiut nappaammik kuppimik avannaaneersumit, tassa Aasiaat-nit, annertuumik eqqorneqarpoq. Holsteinsborg-imi kalaallit innuttaasut minnerpaamik 90 procentii ukiut marluk ingerlanerini toqorarpot. Tamatuma kingunerani angalasut oqaluttuarterneri naapertorlugit, aasiviit amerlanertigut inoqarneq ajortut, illut iluini toqungasut eqqaassanngikkaanni. Ukiuni tulluittuni innuttaasut amerlassusaat, kujataanit (Maniitsoq-mit Nuuk-miillu) nunasiartortoqarneratigut arriitsuunguamik qaffakkiartuaarpoq.

Ukiut hunnorujukkuutaat qiteqqunnerani (1856-57) nuna immikkoortoq kaannermik kaannersuarmillu eqqorneqarpoq, taamatullu innuttaasut amerlassusaanik eqquingaatsiarluni. Tamatuma kingunerivaa

innuttaasut nunaqarfinnut, niuertoruseqarfinnut, aasivinnut imaluunniit nunasiaateqarfinnut allanut nutserneq, kingornalu immaqa uteqqittoqarluni. Niuertoruseqarfinni aasiveqarfinnilu assigiinngitsuni qanga najugaqartoqalersimaneranik naatsorsoruminaappoq, 1800-kkunnili niuernerup nioqqusiornerullu Skema atorlugu Nalunaarusiornerit atorlugit, taamatullu oqaluffiup atuagaani sumiiffik qanga oqaatigineqarsimaneratigut, tullinnguuttutigit paasisutissanik saqqummiisoqarsinnaavoq. Tupaallannanngitsuunngilarli, niuertoruseqarfik Kaffiit taaguutitut nalunaarsorsimaneqanngimmat, taamatullu niuertoruseqarfik Uummannaarsoralak eqqaaneqarsimanani. Illuutit qanga sanaartorneqarsimaneri ukiunik marlussunnik nikingasinnaasarpoq, tassani allattugaatit assigiinngitsutigit nutserneqarsinnaasarneri ilaatigut patsisaasarluni.

Oqaluttuarisaanikkut sumiiffinni tamani illuutininik itsarnisarsiornikkut nalunaarsugaqanngilaq, illut sinnikuinik ilerrinillu imaqarsinnaasunik. Qeqertap imaluunniit sinerissap inissisimaneq eqqortumik aamma nalunaarsorneqartuaannanngilaq.

Piffissap siuliani kalaallit imarmiutanik pisaqartarnerat nunasiaanermi pingaaruteqarlunnarsimavoq. 1900-kkunni aalisarnerup annertusiartornerani tamanna allanngorpoq. Nunaqarfinnut pigisat allattorsimaffianni takuneqarsinnaavoq, 1900-kkut affaata siulliani saarullinnut qassutit annertusiartorsimasut, taamatullu nioqqutissiarineqartarsimasut tunisaanerat annikilliartorsimasoq. Tarajorterivinnik sanaartortoqarpoq, aalisakkallu assigiinngitsut, ilaatigut saarullik tarajorterlugu panertitanik nioqqutissiorortoqalerluni, tamatumalu kingorna København-imi tuniniagassanngooqqillugit nassiussorneqarlutik.

Tabeli 5 - Nunaqarfiit pillugit takussutissaq				
Nr.	Aqqa	Pilersinneqarnera	Qimanneqarnera	Oqaaseqaatit
1	Ikerasak	1856	1955	
2	Uummannaarsoralak	1862?	?	
3	Uummannaarsuk	Pre-1887	1962	Najorneqarfia 1787-1861, 1920-
4	Sarfannuguit	1843		Suli najorneqarpoq
5	Saqqarliit	1859	1961	
6	Ikerasaarsuk	Før-1849	1955	Najorneqarfia 1849-61, 1903-19, 1928-
7	Kaaffik	1825	1857	Najorneqarfia 1825-51 aammalu 1853-57
8	Saqqaaq	1839	1952	

Tabeli 5: Nunaqarfiit pillugit takussutissaq

Najugaqarfiit, Sarfannuguit (Itillerlu) minillugit, 1966-imi matuneqarput; amerlanerit 1960-ikkut missaani matuneqarlutik. 2016-imi Sarfannuguini innuttaasut 125-upput.



Nunap assinga 39: Nunaqarfikut (lilla), nunaqarfillu najorneqartoq Sarfannguit (normulersorneqarneri siuliani takussutissiami takukkit) Aasivissuit aamma Nipisat normulerneqaratik aappalaartumik ilisarnaaserneqarput

Periarfissat

Immikkoortumi Sarfannguit kiffartuussinermut ingerlatsinernullu innuttaasunut takornarissanullu neqeroortigineqartartunut pingaaruteqarpoq, nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut piukkussinermilu nunaqarfik nukittorsarneqarsinnaallunilu ineriartortinneqarsinnaavoq, nunatamut atatillugu sullissivittut. Nunatamut soqutiginninnerup annertusineqarneratigut, pingaarnertut takornarissanit, sullissinermik ingerlatsinermut annertusinermik kinguneqassaaq. Tassa pisiniarfimmut, unnuisarfinnut, sullissinermut il.il. niuernermut iluanaarneq kiisalu innaallagiaqarnikkut, imeqarnikkut, illu sullissivikkut il.il.

Nunaqarfimmi pisoqarnerulerneratiguttaaq suliffissaqartitsiniarnerit annertusissusaassapput. Soorluttaaq nunaqarfimmi ineriartornissamut periarfissat annertusissasut, taamaalillutillu innuttaasut nutsinninnissaanik kinguneqassalluni, taamatullu toqqaannartumik ineriartornermik kinguneqaratarsinnaalluni.

Sarfannguit saniatigut Saqqarliit aamma ineriartortinneqarsinnaavoq, nunatami piukkussami takornariaqarnikkut nunaqarfik matunikoq aallaavinngortinneqarsinnaassalluni.

Akornutaasinnaasut

Nunatamut piukkussamut atatillugu sammisaqartitsinerit annertusineqartut, Sarfannguani nutaanik sanaartornissanik kiisalu nunaminertanik atuinerunissamik pisariaqartitsisoqalersinnaavoq, nunaqarfimmi pioreersup sanaartorneqarnera oqaluttuarisaanerulu eqqarsaatigalugit ineriartortinneqarsinnaassalluni.

Anguniakkat:

- Sarfannguani pilersaarusiornissamut imaritinneqartussatut nunaqarfimmi siulersuisut kissaataat salliunniarpagut
- Pilersaarusiornermi Sarfannguani inuussutissarsiornikkut ineriartortitsinissamut periarfissiinissamut qulakkeerinninnissaq salliunniarpagut.
- Nunaqarfimmi kulturikkut naleqartitat illersorneqarnissaat kiisalu suliniutitigut tapersorneqarnissaat qulakkeerniarpagut
- Nunatami piukkussami inuit oqaluttuarisaanerani nutaatut Sarfannguit nunaqarfittut najugaqarfiusutut ilanngunneqarnissaa salliunniarpagut.

Nunaqarfiup ineriartorneranut malittarisassiorneq

Kommunip pilersaarusierneratigut nunaqarfiup ineriartornera toqqaannartumik avatangiisitigut malittarisassiorneqarpoq. Tassani illunik kiisalu sanaartornernik allanik suliaqartoqarnermi nunaminertamik tunisinissaq piumasaqaataasarluni. Nunaminertamik tunniussineq kommunip pilersaarusiordfigineqarneranut naapertuuttussaavoq, taamaalilluni nunaqarfiup ineriartortinneqarnera kommunip pilersaarusiordfigineqarneratigut sinaakkutitigut aquneqartuulluni.

Malittarisassat killiffia (suliniutit atuutilersinneqareersut)

Ukiuni kingullerni nunaannarmik kiisalu nunatamik piukkussamik suliaqarnermi, soqutigisatigut aaqqiagiinninnernik, immikkoortortami sammisaqartitsinerit arlaqartillugit pinngortartunik aaqqiissuteqarnissamut kommunip pilersaarusiordfigineqarneratigut ingerlanneqartarput. Matumani Sarfannguani kulturikkut kingornussassanik qulakkeerinissaq pillugu ilaavortaaq.

Siunissami suliniutissat

Illersugaanermut inatsit atuuttoq aallaavigalugu, innuttaasut piumasaat tunngavigalugit nunaqarfimmik ineriartortitsinissaq, Qeqqata Kommunianit pingaartinneqarpoq. Taamaalilluni Sarfannguut najugaqarfittut nammineersinnaasutut kiisalu kommunalbestyrelsimit, nunaqarfiup kissaataanik tusarnaarusuttumit kiisalu oqimaaqatigiittumik ineriartortitsinissamut kaammattuiniartumit, tapersersorneqarluni sumiiffinni periarfissat aallaavigalugit nutaanik iliorsinnaasutut aallaaviusaaq.

8.12 Peqqinnissamut sillimanissamullu pilersitsineq

Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanit peqqinnissaqarfiit ingerlanneqarput. Nunaqarfimmi Sarfannguani nunaqarfimmi nakorsiartarfeqarpoq, tassani peqqissaasumik sapaatip akunneranut akunnerni 12-30-t missaanik suliasartumik atorfeqartoqarluni, taamaattorli aggersarneqarsinaalluni. Kangerlussuarmi peqqinnissaqarfik peqqissaasunik pingasunik ulloq naallugu sulisoqarpoq. Taamatullu Sisimiut-nit Napparsimaveqarfimmit napparsimasunik Nuuk-mmut Dronning Ingrid's Hospital-imut imaluunniit København-imi Rigshospitalimut ingerlateqqinneqartunut, Kangerlussuaq assartuineri naapiffittut inissisimavoq.

Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut nunatami piukkussami napparsimalertoqassagaluarpat imaluunniit ajutoortoqassagaluarpat, sumi pisariaqartinneqartumik katsorsaasoqassanersoq nalilersuisoqartassaaq. Ajoqusernerup qanoq annertutigineri naapertorlugu, ajoqusertoq umiatsiamik imaluunniit qulimiguulimmik angallanneqartassaaq. Nalinginnaasumik ikiueqqaarneq nunaqarfimmi peqqissaavimmit ingerlanneqarsinnaavoq.

Sarfannguani upalungaarsimanissamut ”qatserisarfeeraq”mik peqartoqarpoq, tassani ikuallattoqarneranut atortunik peqartoqarluni kiisalu upalungaarsimanissamut sungiusarneqarsimasunik inunnik arfinilinnik atorfeqartoqarluni. Kangerlussuarmi qatserisartoqarneq Mittarfeqarfinnit isumagineqarpoq. Tamatuma saniatigut Sisimiuni kommunip upalungaasimasoqarlunilu qatserisartoqarpoq.

Inunnik qaqqani angalasunut ajutoortoqartillugu VHF-radio imaluunniit iridiumtelefon atorneqartarpoq.

Periarfissat akornutaasinnaasullu

Nunatami takornariaqarnerup annertusineratigut, piginnaasanik upalungaarsimanernillu nutarsaanissamik pisariaqartitsisoqalersinnaavoq. Peqqinnissaqarnermut upalungaarsimanissamullu

allattorneqarsimasut ullumikkumut naammattutut isigineqarput. Nutarsaaneq tikeraartunuinnaangitsoq aammali nunaqavissunut pissutsinik pitsanngorsaassaaq.

Anguniakkat

Namminersorlutik Oqartussat ”Peqqissutsimut periusissaaq”-ni tullinnguuttut ilaatigut anguniagaapput:

- Suliamik qaffasissumik pitsaassuseqartumik kiisalu toqqissisimanartumik sullissineqartaqartumik, ataqatigiissumik peqqinnissaqarfimmik ineriartortitsinissaaq,
- Napparsimasunut isumannaallisaanerup pitsanngorsarneqarnissaa, toqqissisimanartumik sullissinermik pilersitsinissaaq kiisalu napparsimasut nappaataasa ingerlanerini, pisariaqarfiusuni, assigiissaarinernik ineriartortitsilluni pitsaanerpaamik nukissanik atuinissamik qulakkeerinnineq,
- Inuunermet ulorianaatilimmik nappaateqalersimanermi, napparsimasut piaartumik siusissumillu nappaataannik suussusilerneqartassasut,
- Innutaasut taassumalu peqqinnissaqarfimmit sullinneqarnissaminik pisariqartitsineri eqqarsaatigineqassasut.
- Nunatami piukkussami internetsimut attaveqaatinik assigisaanilluunniit piulersitsinissaaq sulissutiginiarparput, taamaalilluni upalungaarsimasut erngertumik attavigineqarsinnaassallutik.
- Nunatami piukkunneqartumi qamutit motoorillit atorneqartut sumiissusersiuserneqarnissaat sulissutiginiarparput – taamatullu kalerrisaarutilersinneqarnissaat, taamaalillutik upalungaarsimasut erngertumik kalerrisaarneqarsinnaalissallutik.
- Nunatami innuttaasut takornarissallu GPS-imik, ajutoornermi atorneqartussamik kalerrisaarutitalimmik nassataqartarnissaat tapersersorniarparput.

Siunissami suliniutissat (Immikkut suliniutit)

Aasaanerani ukiuuneranilu takornarissat nunaqavissullu qaqqani angalaartartunut annertunerusumik sillimaniarnissaat, sumiiffimmi qulakkeerneqarnissaa sulissutigineqarpoq. Teknikkikkut ineriartornermi ullumikkut sumiissusersiutit assigiinngitsutigut ilusilersugaapput, illuatungaatigut ajutoornermi attaveqarnissamik qulakkeerisut, illuatungaatigullu ajoquserunik piaartumik nassaarinninnissamik periarfissiisut.

Umiarsuit takornariartaatit pillugit sillimaniarneq Kalaallit Nunaanni annertuumik sammeneqarpoq. Kalaallit Nunaata imaani umiarsuit 250-it sinnerlugit ilaasulinnut angallannermet annertunerusumik piunasaqaateqarneq pillugu inatsimmut allannguutissatut siunnersuutininik, 2015-imi apriliimi Inatsisartut aalajangiipput. 2016-imi umiarsuit takornariartaatsit angalalernerini allannguutit taakku atuutilersinneqassapput. Ilaatigut sikusiorsinnaanermet, angalanissamut pilersaarummut kiisalu immikkoortuni aalajangersimasuni ilisimasortaqarluni angalasarnissamut piunasaqaatinik imaqarpoq. Sillimaniarneq annertusarneqassaaq, soorluttaaq ajutoornissaraluit annikillisinneqassallutik, taamatullu immikkoortuni Safety And Rescue-mik (SAR) atortorissaarutilinnit ungasissumiilluni, najugaqarfiit akulikinnerisa killeqarfiusumi kiisalu piffissap ajorisassaangitsup iluani ajutoortoqassagalarpat ikiuinissamik periarfissiinissamik qulakkeerinissaaq siunertaasoq.

Nunat assigiinngitsut akornanni imarsiornermi kattuffik (IMO) ilaarsortaqarfiit suleqatigalugit, issittup imartaani – Polarkode-mik taallugu, angallannermet nunat assigiinngitsut akornanni malittarisassanik suliaqartoqarnikuuvoq. 2017-imi januaarimi Polarkode-p atuutilersinneqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Malittarisassat pioreersut aallaavigalugit sillimaniarnermet kiisalu avatangiisinut piunasaqaatinik annertusaanissaaq Polarkode-mi siunertaavoq. Umiarsuit angalanissamut pilersaarutaanni, angalaffimmi ujarlernissamut annaassiniarnissamullu upalungaasimanissamut piunasaqaammik imaqarpoq.

8.13 Ilisimatusarnikkut suliat

Nunatami pinngortitaq kulturilu ukiuni hunnorjulikkaani ilisimatusarfigineqareerpoq. Ilaatigut anguniagalimmik ilisimatusarnikkut suliniuteqarnikkut nunatami nassaar pissannganarluinnartut misissorneqarnikuupput, ilaatigullu nunap assiliorneratigut nakkutigineqarneratigullu nunataq nassuarneqarlunilu misissorluarneqarnikuuvoq.

Kalaallit Nunaata kitaani illoqarfii annersaasa ilaanni Sisimiut eqqaaniinnera, Kalaallit Nunaatalu kitaani nunatarujussuarmut pingaarnertut isaaviit, nunatamik nalinginnaasumik nunap assiliornermik kinguneqartumik, qangaaniilli ilisimatusarnikkut ilisimasassarsiortunit ornigarluarneqartarpoq. Sorsunnersuup aappaata kingorna ilisimatusarneq annertusineqarpoq, assigiinngitsutigullu misissuinerpassuit soorlu sermersioornerup, naasunik ilinniarnep, uumasunillu misissuinerup iluani ingerlanneqarlutik.

Pingaartumik Kalaallit Nunaanni uumasuni pingaarnepaat ilaat tuttu ilisimatusarfigineqartarnikuullutillu suli ilisimatusarfigineqartarput, aammali nerlerit, kissaviarsuit, teriannissat ilisimatusarfigineqartarlutik.

Nunatap kangia-tungaata annersaa sermersuaavoq, sermersuullu killinga ukkartartoq, sermersuarmi quppat, sermersuarmiillu kuussuit nunarsuarmi ilisimatusartunit ilisimatusarfigiartorneqarlutik suli ornigarneqartarput, soorluttaaq sermersuaqarnerata nalaani qatsinnersat misissuiffigineqartarsimasut.

Nunatap kulturikkut oqaluttuassartaa, pingaartumillu itsarsuarnitsanik misissuineq annertusimavoq, Kalaallit Nunaannilu itsarsuarnisarsiornerit pingaarnersaat annersaallu marluk tassani ingerlanneqarsimallutik. *Aasivissuit – aasisarfissuaanikoq* 1978-imi assanneqarpoq, aasisarfiusimasullu eqqaata aavarfiusarsimanagera uppersarsineqarluni. Sinerissami aasisarfik Nipisat, Saqqaq Kulturi p najornikuusaa, 90-ikkunni assaanerit ingerlanneqarput. Aasisarfiit taakku marluk soqutiginarluinnartut isigineqarput, nunatamilu avataanilu ilisimatusarnermik suliniutinut nutaanut suli isumassarsiorfigineqartarlutik. Kulturikkut nunatullusooq, qanga ullumikkullu immikkuullarissumik ataqatigiinnerat, kulturikkut eriaqisassatigut ingerlateqqinneqartarput, tamatumalu saniatigut ilisimatusarnermi pingaarutilinnik nassaatigut kulturikkut oqaluttuarisaanermi uppersarsineqartarlutik. Kiisalu nunatamut tunngatillugu inuiaqatigiinnut tunngatillugu ilisimatusarnerit ataasiakkaat ingerlanneqarnikuullutik.

Atuagaq ”Holsteinsborg. Sisimiut kommune. Natur- og Kulturforhold” (Haarløv et al. 1980) 1980-imi saqqummerpoq. Sisimiut Kommuniani kulturimut pinngortitamullu tunngasut pillugit ingerlatsinissami eqqissimatitsinissamilu tunngavissaassalluni, ilisimatusarnermut atatillugu atuakkiarineqarpoq. Taamatut suliatigut assigiinngitsutigut misissuineq Kalaallit Nunaanni siullermeertumik ingerlanneqarpoq. Malitsigisaanik nunap atorneqartarnera pillugu misissuisoqarpoq (Petersen 1994).

Namminersornerullutik Oqartussat qanganitsanik eriaqisassanik pinngortitamillu ingerlatsinermik 1980-imi akisussaaffimmik tigusinerata malitsigisaanik, Danmark-imi inatsit aallaavigineqartarnerimasooq, Namminersornerullutik Oqartussat inatsisiliaanik atuilerneq misissuinerit taakku marluk ersersippaat.

Ullutsinni ilisimatusarneq

Siuliani nassuiaatigineqartutut ullutsinni nunatami assigiinngitsutigut ilisimatusarnerit ingerlanneqartarput, pingaartumillu ilinniarnep, nunanilu allani ilisimatusarnermi suliffeqarfiit allat ilisimatusarnermik ingerlatsisarlutik. Ilisimatusarnerit nalinginnaasumik sivikitsuinnaallutillu ukiup qanoq ilinera malillugu ingerlanneqartarput, aammali ilisimatusarnerit ukiut qassiit ingerlanneqarlutik assersuutigalugu sermersuup nikerarnera nakkutigineqartarluni ilisimatusartoqartarpoq. Tamatuma saniatigut nunatami annikinnerusumik ilisimatusarluni suliniutit ataasiakkaat, Kalaallit Nunaanni ilisimatusarnermut siunnersuisoqatigiinnit, Kalaallit Nunaannilu Ilisimatusarfimmit aningaasaliiffigineqartarput.

Kulturikkut oqaluttuarisaanermik ingerlataqarlutik Kalaallit Nunaanni immikkoortortakkaanik ilisimatusarfeqarpoq (Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu, uumassusilerineq (Pinngortitaleriffik), ujarassiorneq (GEUS) nunallu assinginik suliaqarneq (Asiaq). Kalaallit Nunaanni kulturikkut pinngortitamillu ingerlatsinissaq nakkutiginninnissarlul suliffeqarfiit taakkua inatsisitigut akisussaaffigaat. Taamaalilluni suliffeqarfiit taakku aamma tutunuk, eqalunnik, arfernik, timmissanik imarmiunik uumasunillu allanik nakkutiginnittarput, nunatamilu kulturikkut pingaartitanik nakkutiginnittarlutik.

Ilisimatusarfiit paasissutissaatiminnik ilaatigut tulliuuttuni nittartakkaminni ataavartumik nutarterisaput <http://nunagis.gl/>, <http://www.natur.gl/>, <http://www.geus.dk/>, <http://nunniffiit.natmus.gl/?>

Ilisimatusarnermi atortorissaarutit

Nunatap kangia-tungaani Kangerlussuarmi Kalaallit Nunaanni imarpik qulaallugu timmisartuussinernut mittarfittatuaasup saniatigut ilisimatusarnermi atortorissaarutit assigiinngitsuni pigineqarput. Taakku nunatap ilisimatusarfigineqarnissaani pingaaruteqarput, sermersuarmilu sutigut tamatigut ilisimatusarnermut qitiullutik. Ilisimatusartunut unnuisarfik Kangerlussuaq International Science Service, KISS ilisimaneqarluarpoq, ilisimatusarnernulli atortorissaarutit immikkuullarissut ataavartut aamma pigineqarput, soorlu ilisimatusarnermi radarstation Kelly Ville-miittoq. Amerikami ilisimatusarfiit suleqatigalugit, Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinnut ilisimatusarneq pillugu paasissutissiisoqartarpoq.

Nunatap kita-tungaani killeqarfiata eqqaani Sisimiuni, Kalaallit Nunaanni issittumi teknologi pillugu ilisimatusarfik ilinniarfillu, ARTEK-imik taaneqartartoq ippoq. Danmarks Tekniske Universitet suleqatigalugu illuliornermi, atortussatigut teknologi, eqqagassalerineq, qeriuannartumi teknologi, sumiiffimmilu, nalinginnaasumillu Issittumi attaveqatigiinnerup ineriartortinneqarnissaanut pingaaruteqarsinnaasut pillugit ilinniartitsisoqartarlunilu ilisimatusartitsisoqartarpoq. (<http://www.artek.byg.dtu.dk/english>).

Periarfissat

Siammasissumik isigaluni, ukiut tamaasa ilisimatusartut 300-t missaat tikittarlutik Kangerlussuaq aallaavigalugu sumiiffimmi maannamut ilisimatusarnerit ingerlanneqartarnerat nuannerpoq. Kangerlussuup tikikkuminartuunera patsisaalluni, nunarsuarmi ilisimatusarluni suliniutinut Kangerlussuaq aallaaviusarpoq.

Sermersuarmi, nunap iluani, silap pissusaata allanngoriartorneranut, uumasuni naasoqassutsitigullu il.il. ilisimatusarnermi nutaanik ilisimasaqalernissarput periarfissaavoq, taamaalillunilu sumiiffik pillugu allanngorartuartut pillugit pissanganarluinnartunik nutaanik oqaluttuarnissamut periarfissaqalarlunilu, illersorneqarnissaanut pigiinnarneqarnissaanullu sakkussat pitsanngortarlutik.

Akornutaasinnaasut

Imminermini ilisimatusarneq qaqutigoortumik akornutaasinnaasarpoq. Taamaakkaluortoq ilisimatusarnerit tamarmik atuilluartuunissamik siunniussaqaqarnermik tamarmik aallaaveqanngimmata. Ilisimatusartut ilisimatusarnermikkut killissatik ilaanni ima pingaartitsigisaraat, allaat tamat isiginnissuseqarnissaq puigortaraat misigineqartarpoq. Nassaat puigorneqarsinnaallutik toqqorneqarsinnaallutilluunniit sammisat nunatarujussuarmi ingerlanneqaraluartut, ilisimatusartut suliassamik tamakkiisumik samminninnissaat pingaaruteqarpoq, taamaalillunilu aamma ilisimatusarnitik naammassigaangata nunap tikkineqarneratuulli isikkunitsillugu qimattartussaallugu.

Nunami naasut assigisaallu mianernartuuneri eqqaamassallugu aamma pingaaruteqarpoq, taamaattumillu aamma tammaarsimaarfimmu il.il. assartuinermi qimaqqinneranilu mianerisariaqarluni.

Anguniakkat

- Nunatami piukkussami itsarnisarsiorinnissami atuilluarluni misissuisoqarnissaa tapersersussavarput

- Nunatami piukkussami ilisimatusarneri, kulturikkut eriagisassat illersorneqarnissaasa tapersorneqarnissaat naatsorsuutigaarput.
- Nunatami ilisimatusarnerit, illoqarfimmiunut paasisitsiniutigineqartarnissaannik, ilisimatusartullu ilisimatusareeraangamik nunap tikinneratuulli qimattarnissaannik tapersersuullutalu piumasaqassaagut.

Malittarisassat

Kalaallit Nunaanni nunarsuarmioqatigiinnut eriagisassanngortitsisimanerit assigalugit, nunatami ilisimatusarnissamik kissaateqarnerit tamarmik, Pinngortitamut, Avatangiisinut Nukissiuuteqarnermullu Ministeriaqarfimmit immikkut akuersissutigineqaaqqaartassapput. Taassuma saniatigut immikkoortortat ingerlatsinikkut akisussaaffeqartut aamma akuutinneqassapput.

Taamaalilluni Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfiatalu ingerlatalugit kulturimut tunngatillugu takussutissat, qanganitsallu eriagisassat, allanngutsaaliuinissamut inatsisitigut illersugaapput. Taamaattumik itsarnisarsiorluni assaassagaanni, allatigullu akornutaasinnaasumik ingerlatsissagaanni,

Nunatta Katersugaasivianut akuersissummik qinnuteqaaqqaartariaqarpoq. Ilisimatusarnerit ileqqorissaarnissamut tunngatillugu ajornartorsiutillit (assersuutigalugu peqqinnissamut ilisimatusarnerit), ilisimatusarnerit inuup sananeqaataanut tunngasut, ilisimatusarnerit aalisarnermut uumasunullu tunngaasut, ilisimatusarnerillu aatsitassanut tunngasut aamma oqartussanit immikkut akuerineqaaqqaartariaqarput.

Qinnuteqarfissaq ingerlatsinissallu Namminersorlutik Oqartussat nittartagaanni nassaarineqarsinnaapput: <http://naalakkersuisut.gl/en/About-government-of-greenland/>

Ilisimatusarnermi suliniutit, qaammatit marluk sinnerlugit tammaarsimaarfeqartariaqartut, pilersarusiornermut inatsit naapertorlugu kommunimit nunaminertamik atugassinneqaaqqaarsimasussaapput.

Siunissami suliniutissat

Taamatut ilisimatusarnerit Kangerlussuarmi takoriaannanngortinneqarnissaat suliniutigineqartariaqarpoq, taamaalilluni taamatut ilisimatusarnerup pingaaruteqassusaa paasineqarsinnaaniassammat, ilisimatusarnermut atatillugu innuttaasunut takornarissanullu paasisitsiniaasoqartarnissaa suliniutigineqartariaqarpoq.

Ilisimasani taamatut ingerlatitseqqiinnermi, nunatami piukkunneqartumi pingaartitat aamma pingaartinneqassapput, soorluttaaq taakku siunissami nunatap illersorneqarnissaani atornerneqarnissaanilu qanoq pingaaruteqartigineri eqqarsaatigineqassallutik.

Qeqqata Kommuniata aamma Ilinniartitaanermit, Kulturimut, Ilisimatusarnermullu Naalakkersuisoqarfiup akornanni suleqatigiinnermi, ”ileqqorissaarluni ilisimatusarnissamut” ilitsersuutissamik suliaqartoqartariaqarpoq, taamaalilluni pinngortitaq mianerineqartariaqartoq qaqugukkulluunniit mianerineqarsinnaaniassammat, eqqagassanillu qimatsisoqanngiinnarluni.

9. Aningaasaqarneq atuutsilersitsinerillu

Siunissami ingerlatsinissamut, matumani nunatami pingaartitat pigiinnarneqarnissaannut pitsaangorsartuarneqarnissaannullu Namminersorlutik Oqartussanit, Qeqqata Kommunanit, Danmark-imi Slots-og Kulturstyrelsen-imit, aningaasaateqarfinniit assigiinngitsunit il.il. aningaasaliisoqarpoq. Tamatuma saniatigut, takuuk nunatami piukkunneqartumi takornarialerinermut atatillugu akiliuteqartitsisarnissaq pillugu nunataq piukkunneqartoq pillugu nalunaarutissatut siunnersuut kiisalu tikeraarnermut atatillugu akiliut, eqqarsaatigineqarput.

Innuttaasut amerlassusaannut agguaqatigiissinnerat aallaavigalugu Danmark-imit ataatsimut tapiissutitigut Kommunip Namminersorlutik Oqartussallu isertitassaas annikitsuararsuummata, kommunimilu nalimmassaarutitigut isertitassat annikitsuararsuummata, nunani avannarlerni Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassanngorlugit nunatanut sanilliullugu, nunatami piukkunneqartumi ”Aasivissuit - Nipisat” pigiinnarneqarnissaanut ingerlatsinissamilu aningaasassarititat annertunngillat.

Inuutissarsiorfiit ineriartortinneqarnissaanut, matumani kulturikkut kingornussat illersorneqarnissaannut Qeqqata Kommunian ukiumut aningaasaliissuteqartarpoq, aningaasallu taakku siunissami nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassanngortinneqartup tapersersorneqarnissaanut aamma atorneqartalissallutik.

Nunatap piukkunneqartup *Aasivissuit - Nipisat* ingerlanneqarnissaanut aningaasartuutit pingaarnersariumaagaat matumap ataani takussusiorneqarpoq

Qeqqata Kommuniata tulliuuttut akilissavai

- Suliamik aqutsisup akissarsiassai
- Kommunip nunaqarfinni suliaanut atatillugu park ranger-issap akissarsiassaasa ilaat – Namminersorlutik Oqartussat peqatigalugit aningaasalersorneqassaaq
- Sarfannguit-ni nunatamilu piukkussami nunaannarmi torersaasinissamut aningaasartuutit.
- Aqquserngit, ikaartarfiit pisinnaallu aqutaasa pilersinneranut aserfallatsaalineqarnissaannullu aningaasartuutit, matumani nalunaaqqutsersuineq allagartalersuinerlu.
- Paasissutissiigallarnermut, APP ilanngullugu, aningaasartuutit.
- Ingerlatsinermit aningaasartuutit tamalaat
- Ataatsimiinnissanut, paasissutissiinissanut, nakkutilliinissanullu atatillugu sulisut angalasarnissaannut aningaasartuutissaat il.il.

Kultureqarnermut Naalackersuisoqarfiup tulliuuttut akilissavai

- Nunatap piukkunneqartup ingerlanneqarnissaanut sulisoq/sulisut (sulinermit piffissap ilaannaa tassunga atorneqartassaaq), soorluttaaq immikkoortortami pisortap tamanna aamma piffissamik atuiffigisassagaa.
- Nunatap piukkunneqartup nalilersuilluni nakkutigineqarnissaanut
- Ranger-eqanermi aningaasaleeqataaneq
- Ataatsimiinnissanut nakkutilliinissanullu atatillugu sulisut angalanissamut aningaasartuutissaat il.il.

Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu tulliuuttut akilissavai

- Nunatami illukut piginnarnissaannut, illuutinillu aserfallatsaalinissamut atatillugu ilitsersuineq
- Qanganitsat eriagisassat nunap assingatigut suli takussusiorneqarnissaat
- Illukoqarfinni paasissutissiiviit
- Ataatsimiinnissanut nakkutilliinissamullu atatillugu sulisut angalanissamut aningaasartuutissaat il.il.

Kulturimut Aqutsisoqarfiup tulliuuttut akilissavai

- Kulturimut Aqutsisoqarfinni sulisoq, nunatamut piukkunneqartumut tunngatillugu sapaatip akunnerini marlunni sulisassaaq
- Ataatsimiinnissanut il.il. sulisut angalanissamut aningaasartuutissaat il.il.
- Inuusutissarsiornermut Naalackersuisoqarfiup tulliuuttut akilissavai:
- Nunarsuarmioqatigiit kingornussassaannut tunngatillugu aqutsisoqatigiinni suleqataasussaq (sulinermi piffissap ilaannaa tassunga atorineqartassaaq), soorluttaaq immikkoortortami pisortap tamanna aamma piffissamik atuiffigisassagaa.
- Ataatsimiinnissanut nakkutilliinissamullu atatillugu sulisut angalanissamut aningaasartuutissaat il.il.

Takornarialerinikkut suliniutit

Tamatuma saniatigut umiarsualiviliornermut puttasuliisoqarnissaanullu atatillugu Attaveqatigiinnermut Naalackersuisoqarfik suleqatigineqassaaq, soorluttaaq Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassanngortinneqartumi piniariarternerup iluarsiiffigineqarnissaanut Aalisarnermut Piniarnermullu Naalackersuisoqarfik suleqatigineqassasoq.

Suliniutissat atuutsilersinneqartussat takujuminarsarlugit eqitsimmi tulliuuttumi takussusiorneqarput:

Tabeli 6 – Suliniutit atuutsilersinneri			
Suliassaq	Piffissaliusaaq	Akisussaasoq	Aningaasaqarneq
Sumiiffiit illersukkat paasiniarneqarnissaa misissuiffigineqarnissaallu	201-	NKA	Akissarsiat, aningaasaateqarfinniillu aningaasaliissutit
Nakkutiginninnissami pilersaarutip aallartisarneqarnissaa – paasissutissanik katersineq	2017 - 2018	Qeqqata Kommunia – Suliamik aqutsisoq Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu	Akissarsiat
Nakkutilliinissami pilersaarutissap ersarinnerusumik nassuiaasersorneqarnissaanut	2018 (Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassanngortitat allattorsimaffianut ilanngunneqariapat)	Suliamik aqutsisoq	Akissarsiasat ilaat
Sarfanguani eqqaavissuup torersarneqarnissaa	2016-17	Qeqqata Kommunia	400,000 DKK
Saviminerit eqqakkat katersorneqarnissaat Sarfanguit	2016-17	Qeqqata Kommunia	200,000 DKK

Nunatami piukkussami eqqagassalerinerup pitsanngorsarneqarnissaa, pingaartumik Arctic Circle Trail-imi kiisalu pinngortitami aqqusineq sinerlugu	2018 - 19	Qeqqata Kommunia	½ mio. kr.
Sarfannuguit saneqqullugu Artic Circle Trail-imi illuaqqanik il.il. nalunaaqutsersuineq	2018-19	Qeqqata Kommunia	½ mio kr.
Aasivissuit tasianut aqqusineeqqamik kiisalu allatigut Aasivissuarnut appakaannissamik pilersitsineq	2019 – 20	Qeqqata Kommunia	2 mio. Kr.
Nipisat-ni ikaartarfimmik il.il. piæersitsineq	2019 – 20	Qeqqata Kommunia	½ mio. Kr.
Sarfanguani, Kangerlussuarmi, Sisimiunilu paasissutissiissutaagallartussat	2018	Qeqqata Kommunia – Suliamik aqutsisoq – Sisimiut Kangerlussuaq-milu katersugaasiviit – Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu	200.000 kr.
Pingaarnertut sumiiffinni paasissutissiiviit	2019-20	Qeqqata Kommunia	200.000 kr.
Takornarianut sullissivik	2020 ->	Aqutsisoqatigiit	Aningaasaateqarfinnit aningaasaliissutit

Tabeli 6 – Suliniutit atuutsilersinneri

10. Nakkutiginninneq

Nunaminertap qanoq issusaanik suliaqarfinnillu ingerlaavartumik nakkutiginninnissaq, nunaminertamik nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassanngortitatut toqqagassatut ingerlatsinermut sakkussaavoq pisariaqartoq.

”Aasivissuit – Nipisat” nunaminertaq nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut toqqagassanngortinneqarnissaanut qinnuteqaammut atatillugu, 2016-imi nunaminertamik nakkutilliiineq aallartinneqariissaaq, nunaminertamik nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassamut toqqaasinnaanissaq pitinnagu paasissutissanik aalajangersaasoqarniassammat.

Nakkutiginninneq pingaarnertut anguniakkanik pingasunik tullinnguuttunik imaqarpoq:

- Immikkoortumi pingaarutillit uppersarsarneqarnissaat, taamaallutik piffissap ingerlanerani allanneqarlutik paariinnarneqarlutillu.
- Nunaminertamik ingerlaavartumik ingerlatsinermut tunngavissamik pilersitsineq, kiisalu
- UNESCO-mut piffissakkuutaartumik nalunaaruteqartarnissamut paasissutissanik tunniussisussaq

Taakku saniatigut UNESCO-p inassuteqaatigaa, nakkutiginninnermi pisuni nikingassutaasinnaasunik nakkutiginninnerit ilaatigut makkuussasut:

- Malunnaatillit, tassa imaappoq, allanngutaasinnaasut nunaminertamut pingaaruteqarsinnaasut atortut maluginiutit nalunaarsorsinnaassavaat.
- Misikkarissuseq, tassa imaappoq, maluginiutit qanoq issutsimik allannguutit tassanngaannartumik nalunaarsorsinnaassavaat.
- Atoqqinneqarsinnaasut, tassa imaappoq, maluginiutinik isiginninnerit uuttortaanerillu ukiut tulleriaarlugit assigiimmik ingerlanneqarsinnaassapput.
- Ajornaatsumik uuttortaanerit, tassa imaappoq, inunnik immikkut ilinniagaqanngikkaluani teknikki ajornaatsoq atorlugu atortut ajornaatsut atorlugu uuttortaa sinnaassapput.
- Piffissaq atortullu eqqarsaatigalugit akikitsunnguit.

Nalunaarsuineq suliaqarfinnut pingaarnernut marlunnut avinneqarsinnaavoq, aappaa pissutsinik tikiqqarsinnaasunik (pinngortitaq kulturilu) aappaalu suliaqarfiit inuit pilersitaat (angallanneq, piniarneq, aalisarneq, tikeraarneq il.il.).

Kulturikkut pingaarutillit

Qanganitsanut eriagisassanut pingaarnernut akisussaasuvoq Nunatta Katersugaasivia Atugaateqarfialu, taakkuninngalu nakkutilliiinermik ullumikkut ingerlatsisuullutik. Taakkuninnga nakkutilliiineq nunarsuarmioqatigiit kingornussassaannut allattorsimaffimmi nalunaaruteqarnermi tiguneqarnermilu nakkutilliiinerit tamakku suli sukannerulissapput.

Nakkutilliiineq annertunerusumik pingaarnertut nunaminertanik toqqakkanik aammalu nunami ingerlatitseqqiffinnik ukkatarinninnerussaaq, kulturikkut eqqaassutissat sinnerinit akulikinnerusumik nakkutigisassaasuni.

Tabeli 7 - Pingaarnertut sumiiffiit					
Taagutaa	Nr.	Nunaminertaq	Avatangiisit	FM nr.	NKAH
Aasivissuit	1	Nunap timaa	Masarsuqarfik	67V2-III-006	2845
Itinnerup tupersuai	2	Itinneq	Qooroq, kangerluk	66V1-00I-017	2618
Saqqarliit	3	Avalleq	Sineriak, kangerluk	66V1-00I-013	2609
Sarfannuguit	4	Sarfannuaqland	Imaq, kangerluk	66V1-00I-023	2629
Arajutsisut	5	Maniitsorsuaq	Imaq, qeqertaq	66V1-0IV-042	285
Innap nuua	6	Sallersua	Imaq, qeqertaq	66V1-0IV-028	2703
Nipisat	7	Uku ilanngullugit	Imaq, qeqertaq		
		Saqqaq: inoqarfik Nunasiaataanermi peqqumaasivik		66V1-0IV-035	307
		Paleo-Inuit Thule		66V1-0IV-090	324
		Thule, ilivitoqqat		66V1-0IV-091	276
		Thule, ilivitoqaqarfik			5527

Tabeli 7: Pingaarnertut sumiiffiit

Pinnngortitaq

Nunaminertami nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut piukkussap iluani nunaminertat pinnngortitaasut ataatsimut paasinnersimanernut sanilliullugu pingaaruteqarput. Taamaattumik nunaminertanik pinnngortitanik nakkutilliisoqassaaq, takornariaqalerneratigut nungujartulernissaanut aammalu silaannaap allanngoriartorneranut tunngatillugu.

Inuit suliaqarfii (tikeraat il.il.) nalunaarsuineq

Nunaminertami tikeraat amerlassusaat nunaminertap tikeraanut qanoq orniginartigineranut ilaatigut takussutissaavoq, aammalu ilaatigut nungujartulerneranut ajoqusiinerillu aqutugalugit nunaminertami pingaarutilinnut navianartorsiortitsisoq. Tikeraat amerlassusaasa angallannerannut aamma sumiiffimmi nunaminertani najugalinnut isertitsissutaasinnaanannullu sunniuteqarpoq, taamaattumik sumiiffimmi najugallit nunaminertamilu tikeraartut akornanni pissutsit malinnaaviguarnissaat pisariaqarpoq. Taamaattumik annertussuseq tikeraallu suuneri nalilersorneqartassapput.

Nalunaarsuineq ilaatigut nunaminertami takornarissanut tunisassianik ineriartortitsinnermut atorneqassaaq, ilaatigullu annertussusaanut ajornartorsiutaasinnaasunik paasiniaanermit, taakkununga ilanngullugit sumiiffimmi najugaqartut peqataanerat. Taamaalluni nalunaarsuineq Destination Arctic Circle, sumiiffimmi takornarialerisut, piniarnermut peqatigiiffiit Qeqqata Kommunalu suleqatigeqqissaarlugit ingerlanneqassaaq.

Tikeraanik nakkutiginninnermi pingaarnertut nakkutiginninnerit ilaatigut makkuussasut:

- Nunaminertamut tikeraat (ukiui, sumiuussuseq, annertussuseq il.il.) amerlassusaat
- Unnuisarfinnut, nunaqarfinni hotellinut, illuaqqanut tammaarsimaartarfinnullu aggguaqatigiisillugu nunaminertami unnuinerit (aningaasaqarneq, ullut amerlassusaat, nerisaqarneq ineqarnerlu) amerlassusaat
- Pisiniarfinni, neriniartarfinni pisiniarfinni tammajuitsussarsiniartarfinni aningaasatigut kaaviiartitat
- Tikeraat misigisaasa pitsaassusaat (oqaluttuarisaaneq, atortut tigussaasut, tamanut isiginninneq, sullinneqarneq)

- Nunaminertamut angallatit qulimiguullillu atorlugit tikeraat amerlassusaat (sumiiffimmi najugallit – tikeraat)
- Nunaminertamut umiarsuit takornariartaatit tikittut (tikeraat)
- Sumiiffimmi najugallit tikeraanit misigisaat (apersuinerit).

Akisussaaneq

Qulaani takuneqarsinnaasutut suliniummi aqutsisup suliassaasa ilagivaat nakkutillliinermut ataqaatigiissaarisutut sulisussaaneq. Tamanna isumaqarpoq, suliniummi aqutsisup sulinermi peqataasut taaneqartut ilanngutissallugit aammalu aqutsisoqatigiinnut, naggataagullu UNESCO-mut inernernik katersanik nalunaarutiginnittartussaalluni.

Sarfanguani illunut piginnuttut pillugit paasisutissanut killiffik ataaniippoq, illunut piginnittuunernut tunngasunut nakkutiginnittoqalernissaa siunnersuutaammat.

Tabeli 8 - Sarfanguani illunik piginnittuunermut tunngasut					
Sarfanguit:	Ilaqutariinnut inissiat	Peqqumaasiviit, pisiniarfiit tunisassiorfiillu	Pisortat suliffeqarfiit (Oqaluffik, atuarfik, meeqqerivik, il.il.)	Attavilersuutit (teknikkikkut atortulersuutit)	Illut atorunnaakkat
Inuinnaat	43				
Suliffeqarfiit	1	9		3	
Kommuni	10	1	4	1	
Nunatsinni naalakkersuisut			3	9	2

Tabeli 8: Sarfanguani illunik piginnittuunermut tunngasut

Tabeli 9 – Assigiinngitsunut nakkutillliinerit					
Sammissaq	Takussutissartaa	Periuseq	Naliliineq	Imminut ungasissusaa	Akisussaasoq
Sumiiffiit pingaarnerit	Qanganitsat eriagisassat amerlassusaat	Nakkutillliineq kisitsinerlu takuneqarsinn aasoq	Siusinnersukkut kisitsisimanernut sanilliusineq	Ukiut sisamakkaarlugit	NKA, park ranger
Qanganitsat eriagisassat qanoq issusaat	Qanganitsanik eqqaassutissanik toqqagaasimasunik pitsaassutsikkut nalilersuineq	Assiliviit atorlugit nalunaarsuineq atorlugu takussutissatut uppersarsaaneq nalilersuinerlu.	Siusinnerusukkut nalunaarsuisimannernik – tunngaviusumik kisitsisimanernut sanilliusineq	Ukiut sisamakkaarlugit	NKA, park ranger (Suliniummik aqutsisoq)
Qanganitsap eriagisassap ersarissusaa	Qanganitsaq eriagisassaq ersarippa	Isigineqarsinna asumik nakkutillliineq	Qanganitsap eriagisassap tikiinneqarsinnaass	Ukiut sisamakkaarlugit	NKA, park ranger

kusanassu- saalu	tigoriaannaalluni- lu	Pitsaasumik misigisaqarniss amut aporfiusinnaa- sunik naajorarnernik allanillu piaaneq	usaa qanorlu issusaa nalilersorniar-lugu qanganitsat eriagisassat ataasiakkaarlugit alakkarterneri		
Kulturikkut nunataq	Kulturikkut nunatamik allannguinningsa- saq	Nunaminerta- nik pingaarnernik toqqakkanik takuneqarsinn aasumik nakkutilliineq	Siusinnerusuk-kut alakkarterisarsima nerit tunngaviusumillu nalunaarsuisarsima nerit aallaavigalugit pitsaassutsikkut nalilersuinerit	Ukiut sisamakkaar- lugit (nunaminertat pingaarnernit tamaasa ataasiakkaarlu git)	NKA, Park ranger
Kulturikkut nunataasinn aassusaa	Nunatamik tulluanngitsumik atueratarsinnaa- neq. Aalisartut piniartullu. Park rangers, takornarialerisut, aalisarnermut piniarnermullu siunnersortit	Kulturikkut nuna apparsarneqan -nginnissaa qulakkeerniar- lugu takussaasumik nakkutilliineq Sumiiffimmi atuisut: Aaqqiagiinngis sutaasinnaasut pillugit aalisartut piniariallu, park rangersit, takornarialeri- sut, aalisarnermut piniarnermullu siunnersortit kajumissaarne qarput nalunaaruteqa rtarnissaannik Aaqqiagiinngin nerit/tulluanng itsumik atuinerit oqaloqatigiinni kkut aaqqiiffigiineq artassapput, ilinniartitsineq, illukunik sumiiffinnillu iluarsaassineri, kiisalu	Kulturikkut nunatamik qanoq issusaanik illersuinerlu pillugit siusinnerusuk-kut nakkutilliisi- manernik sanilliusineq Toqqaanissamut tunngavissanut akerliusumik tulluanngitsumik atuineq	Ukiut sisamakkaar- lugit Ingerlaavartu- mik	NKA, park ranger, sumiiffimmi suliaqartut soqutigisaqaqati giillu Suliniummik aqutsisut. Aqutsisoqatigiit

		sumiiffiinik nalunaaqutser suinerit paasissutissalio rerillu aammalu inatsisit malinneqanngi ppata nalunaarsinnaa titaaneq			
Illut inuinnarnit pigineqartut amerlassu- saat	Nunaqarfimmi amerliartorpat ikiliartorpalluun- niit	Illunut nalunaarsuiffi mmit paasissutissat	Ukiut siuliinut aammalu paasissutissani amerliartorner-nut sanilliussineq	Ukiut sisamakkaar- lugit	Qeqqata Kommunia
Illut kommuni- mit pigineqartut amerlassu- saa	Nunaqarfimmi amerliartorpat ikiliartorpalluun- niit	Illunut nalunaarsuiffi mmit paasissutissat	Ukiut siuliinut aammalu paasissutissani amerliartorner-nut sanilliussineq	Ukiut sisamakkaar- lugit	Qeqqata Kommunia
Illut suliffeqarfin -nit pigineqartut amerlassusa at	Nunaqarfimmi amerliartorpat ikiliartorpalluunii- it	Illunut nalunaarsuiffi m-mit paasissutissat	Ukiut siuliinut aammalu paasissutissani amerliartorner-nut sanilliussineq	Ukiut sisamakkaar- lugit	Qeqqata Kommunia
Nunaminert ami piukkussap iluani innuttaasut amerlassu- ssaat	Nunaqarfimmi amerliartorpat ikiliartorpalluun- niit	Innuttaasut nikerarnerinut kisitsisitigut paasissutissat	Innuttaasut allattorsimaffim- mik nutarterineq	Ukiut sisamakkaar- lugit	Qeqqata Kommunia
Nunaminert ami piukkussami sunngiffimm i illuaqqat amerlassu- saat	Sunngiffimmi illuaqqat akuerineqarsinna asumik qaffasissusilimmik amerliartorpaat	Nunaminertam i nunaminerta- mik atuisinaane- mut amerlassutsi- nut kisitsisinngor- lugit paasissutissat	Aggornerni tamani illuaqqanut takussutissamik nutarterineq	Ukiut sisamakkaar- lugit	Qeqqata Kommunia
Pinngortitaq avatangiiser -lu	Silaannaap nikerarnera Takornarissat amerlinerisigut	Nunaminertap silaannaanut paasissutissat katersorneqass apput Sumiiffinni amerlasuunik	Naasoqassutsi-mi, nunami qeriuannartu-mi kuuit kunneri allallu allangoriartor-neri paasiniarlugit aammalu nunaminerta-mik	Ukiut sisamakkaar- lugit	Qeqqata Kommunia Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalackersuisoq -arfik

	nungujartorneq Silaannaap allanngoriartornera	takornariaqarfi usuni naasoqassutsi mut/neriuiner mut nakkutilliiner-mut programmi Nunaminertani pingaarnerni minnerpaamik 1-mik 2-miluunniit nunamik qeruaannartu-mik ataavartumik nakkutillineq	ataavartumik nakkutilliisoqarniss aanut piffissami sivisuumi paasissutissat pingaaruteqar-put.		
Pingaarnersi orlugit uumasut amerlassusa annik nalilersuineq	Suut uumasut angisuut soorlu tuttuk umimmannillu peqarnersoq Kalaallit qeerlutuunik peqarnersoq.	Paasissutissanik takussaasunik katersineq	Paasissutissat suliffeqarfinnut attuumassutilinnut nassiunneqassapput	Ingerlaavartumik	Park rangers Pinngortitalerifik
Takornariaq arnermik ineriartortit sineq	Nunaminertamut tikeraartut amerlassusaat	Inunnit suliffeqarfinnillu tikeraartunik naatsorsuineq ingerlaavartoq	Tikeraanut tunngatillugu artukkiinermik nalilersuineq	Ukiut tamaasa	Qeqqata Kommunia Arctic Circle Business Takornarialerisut. Kalaallit Nunaanni naatsorsueqqiss aartarfik
Nunaminertani eqqaaniittuni aatsitassarsi ornermut misissuiner-nut akuersissutiniq qalluiner-mullu ineriartortit-sineq	Taakkununga akuersissutit inissisimanerillu amerlassusaat	Killeqarfigisami -it 30 km iluanni akuersissutit nalunaaruteqarfiusimasunik naatsorsuineq ingerlaavartoq	Nunaminertap piukkunneqart-up artukkerneqarsinn aaneramik nalilersuineq	Ingerlaavartumik	Qeqqata Kommunia Aqutsisoqatigiit

Tabeli 9: Assigiingitsunut nakkutilliinerit

Umasoqassutsit assigiinngitsut nikerarnerinik ingerlaavartumik nakkutilliineq eqqarsaatigalugu, ullumikkumut sanilliullugu ingerlaavartumik nakkutilliinerup annertusarnissaa kissaatiginarsinnaavoq.

Nunataq nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassanngorpat, ingerlaavartumik nakkutilliinerup ataqatigiissarnissaa ineriartortinnissaalu suliniummik akisussaasup akisussaaffigilissavaa.

Qeqqata Kommunian Pinnortitaleriffillu EU-p ataani programmimut ataatsimoorussamut ”Northern Periphery and Arctic Programmi”-imut Participation Geographical Informations Systems (PPGIS) sakkunik ineriartortitsinissamut misileraanissamullu tapiiffigineqarsinnaanermut neriorsuummik pissarsinikuupput, nunat issittormiut europamilu nunat allarlit peqatigalugit Building Shared Knowledge (BuSK) peqataaffigaat.

Ilaatigut ingerlaavartumik nakkutilliinerup oqilisarneqarnissaanut sakkussanik suliaqartoqarpoq. Ilaatigut smartphone-inut assigiisaannullu kommunikations APP-imik ineriartortitsinissamik suliaqarpugut, nunaminertami toqqagaasumi pissutsit pillugit tikeraat misigisaminnik suliniummut aqutsisumut park rangers-inullu tunniussaqaqarsinnaanerat siunertaralugu. Oqaluttuarisaanermik oqaluttuarineqarsinnaasumik soqutiginartumik peqaannarnissarput qulakkeerniarlugu, aamma eqqarsaataavoq APP atorlugu piniarnermi oqaluttuanik misigisanillu allanik tunniussaqaqarsinnaanissaq periarfissaassasoq, taamaaliornikkullu workshop-inik siumut suliaqarsimanernit illiniliat ingerlateqqillugit aamma nunaminertami toqqagaasimasumi innuttaasut peqataatinneqarlutik, minnerunngitsumillu nunaminertamik uummarsaaniarluni ileqqunik kalaallit oqaluttartittarlugit.

11. Ingerlatsineq

Nunatamut piukkussamut toqqaanissamut tunngavigisat tassaapput, piniarnermut nunaseriaatsimullu kulturi pillugu oqaluttuarisaanermik ingerlatseqqinnissaq aamma kulturikkut oqaluttuassat pingaartinneqarneri qitiupput. Kulturikkut oqaluttuarisaanernut illinernut aamma pinngortitami pingaartitat ilaapput, ingerlatseqqiinissamut periarfissaasunut annertuumik peqataasut, taakkununga ilanngullugit uumasooqassuseq, naasoqassuseq aamma nunap pissusaata oqaluttuassartaa. Ingerlatsinissamut tunngavissaq pingaarutilik ataaseq tassaavoq, sumiiffimmi innuttaasunit oqaluttuassanik pissarsinissaq, taamaattumik qinnuteqarnermi atortussanik suliaqarnerup ingerlanerani Sarfannguani, Kangerlussuarmi Sisimiunilu innuttaasunik workshoppertitsilluni arlalinnik ingerlatsisoqarnikuuvoq, aamma immikkoortup ineriartorneranik atornerqarneranillu innuttaasunik misigisaqarnikuusunik arlalinnik apersuilluni immiussisoqarnikuuvoq.

11.1 Sumiiffimmi najugalinnik akuutitsineq

Piukkussilluni ingerlatsinermi sumiiffimmi innuttaasut akuutinneqarneratigut, nunaminertami piukkunneqartumik nakkutilliiinissami innuttaasut suli akuutinneqarnissaat tunngavilerneqarpoq, takuuk suliamik ingerlatsisup siunissami suliassai (immikkoortoq 5) aammalu suliart suliarineqareersut pillugit nassuiaat ataaniittoq. Nakkutiginninnerup ataani taaneqartumi APP projekt-imi naatsorsuutaavoq, nunaminertamik atuisunit ingerlaavartumik akuusoqarnissaata qulakkeerneqarnissaanut peqataassasoq.

Aasivissuit – Nipisat UNESCO nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassaattut toqqagaanissaanut periutsip ingerlaneranut atatillugu, Qeqqata Kommunanit innuttaasut akuutinneqarnissaanut suleqatigiissitamik pilersitsisoqarnikuuvoq. Suliniummi innuttaasut akuutinniarlugit suleqatigiissitaq 2011-imiilli saqqummersitsinernik, innuttaasunik ataatsimiiitsinernik, workshop-inik, apersuinerinik, soqutigisaqatigiinnik ataatsimeeqateqarnernik oqaluttuarlunilu saqqummiinernik ingerlatsisarnikuupput. Attaveqatigiinneq annertunerusumik suliniutip Facebook-imi quppersagaani illoqarfimmilu tusagassiorfitsigut ingerlanikuuvoq.

Suliniut pillugu 2010-mi kommunalbestyrelsi ataatsimiippoq, tamatuma kingorna Sarfannguani, Kangerlussuarmi Sisimiunilu innuttaasunik ataatsimiisitsinernik arlalinnik ingerlatsisoqarnikuuvoq. 2016-imi januaarimi Sisimiuni utoqqaat angerlarsimaffiani innuttaasunik ataatsimiisitsisoqarpoq, kiisalu Sisimiuni kulturikkut illorsuarmi Taserallimmi workshoppertitsisoqarlunilu saqqummersitsisoqarpoq. Workshoppimi tassani nunaqarfiusimasuni Aasivissuarni – Nipisani inuuneq pillugu innuttaasut oqaluttuarput, aammalu qinnuteqarnermi suleqatigiissitaq nunaminertap piukkussap oqaluttuassartaa, uumasooqassusaa takornariaqarnerlu pillugit oqaluinnarluni saqqummiilluni. 2016-imi juunimi oktobarimilu Kangerlussuarmi Sarfannguani workshoppinik assingusunik ingerlatsisoqarpoq. Taakkunani takornariaqarner saqqummiilluni aammalu *Aasivissuit – Nipisat*-ini atuiluutuusumik takornariaqarnermik ineriartortitsineq immikkut eqqartorneqarluni. Workshoppini pingasuusuni suleqatigiikkaarluni eqqartuinerinik, nunaminertamik sumiiffimmi najugalinnit atuisuusut aamma qinnuteqarnermi suleqatigiit akornanni ilisimasanik avitseqatigiiffiuvoq.

Suliniutit qulaani taaneqartut saniatigut , nunaminertamut piukkussamut atissatut siunnersuutininik kiisalu nammineq assiutigisanik nassiussinissamut innuttaasut qinnuigineqarnikuupput. Aammattaaq meeqqanut titartaanermik unammisitsisoqarnikuuvoq. Piniartut inuillu utoqqaat apersorneqarnikuupput aammalu atortut taakku ilaat filmeeqqamik piviusulersaarummik suliaqarnermi ilaatinneqarnikuupput. Aaqqissuussinerit tamarmik ornigarluarneqarnikuupput aammal *Aasivissuit – Nipisat* UNESCO nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassanngortittagaani allattorsimaffimmi ilanngunneqarnissaanut isummamut innuttaasut tigusilluarnikuupput. Qinnuteqarnermi suleqatigiit innuttaasunik oqaloqateqarneq aqutigalugu, ingammik piniartuniit takornarialerisuniillu paasissutissanik pingaarutilinnik pissarsinikuupput.

2016-imi januaarimi Sisimiuni workshopertitsinermi innuttaasunit

Bodil Olsen, Sisimiut

Ateqarpunga Bodil Olsen, 36-nillu ukioqarpunga, Sisimiuninngaanneerlungalu. Ataata tungaaniit siulitta Sisimiut eqqaanni Uummannaarsumminngaanneerput, anaanamalu tungaaniit Qerrortusoominngaanneerlutik.

Sisimiut timaatungaani atissaq pillugu "Atissamik unammisitsineq" illoqarfiup aviisiatigut atuarakku soqutiginnilerpunga, - uanga siunnersuutigivara ateqassasoq "Nuna ataqqisaq Sisimiut kangia". Eqqarsarluariarama taanna niaqqunni assitut takkuppoq. Ukiut tamangajaasa ilaqtakkalu feriarniarluta Uummannaarsuliartarpugut. Siulikka ataqqivakka aammattaarlu meeqqakka peqqusarlugit siulitik ataqqissagaat.

Magdaline Lennert, Sisimiut

Peroriartornera tamaat uanga ilaqtakkalu Sisimiut timaatungaani nunaminertami taaneqartumi piniariar-tarnikuuvugut, taamaattumik UNESCO nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassatut siunnersuutigineqartoq tusarakku nuannaarutigaa, nuna-minertaq uagutsinnut annertuumik pingaaruteqarsimammat. Siulitta uumaanarsimanerannut nunaminertaq pisooqataavoq.



Takussutissiaq 27 & 28: Sarfannguani innuttaasunik ataatsimiisitsineq Assiliisoq: Qeqqata Kommunia

Aasivissuit – Nipisat piukkunneqarnerat pillugu Sarfannguani innuttaasut tusagaqarusullutik orniguttut arlaqarput. Sarfannguani takornarissat tikittartut amerleriarnissaanut periarfissaq innuttaasunit tikilluaqquneqarpoq, nunamillu ilisimasaqarnerminnik avitseqatiginninnissaminnut qilanaarlutik.



Takussutissiaq 29: Kangerlussuarmi innuttaasunik ataatsimiisitsineq Assiliisoq: Qeqqata Kommunia



Takussutissiaq 30 & 31: Adam Lyberth, saamerleq, aamma Jens Fogh Jensen, talerperleq. Assiliisoq: Qeqqata Kommunia

Adam Lyberth, Kangerlussuarmi takornariartitsisartup takornarialerineq pillugu misilittakkaminik saqqummiivoq. Itsarnisarsiooq Jens Fogh Jensen oqaluttuarisaaneq pillugu saqqummiisoq

Sisimiuni innuttaasunik ataatsimiisitsineq. Sisimiuni innuttaasut, nunap immikkoortortaa eriagisassanngortitatut toqqagaasoq pillugu oqaluttuassaqaqaat, oqaluttuarisaaneralu pillugu annerusumik paasisaqarnissaminnik soqutiginnillutik.



Takussutissiaq 32 & 33: Sisimiuni innuttaasunik ataatsimiisitsineq Assiliisoq: Qeqqata Kommunia

2016-imi januaarimi Sisimiuni workshopi aamma ornigarluarneqarpoq. Sisimiuni ilisimasanik avitseqatigiinneq. Nunap immikkoortortai qanoq taaguuteqarpat, siuaasattalu piniariartarfii piniariartarpugut?



Takussutissiaq 34: Sisimiuni januaarimi immuttaasunik ataatsimiisitsineq inussilluarfiuvoq. Assiliisoq: Qeqqata Kommunia

Sarfannguani, Kangerlussuarmi Sisimiunilu saqqummersinneqartut. 2016-imi januaarimi Sisimiuni titartaanermik unammisitsineq.



Takussutissiaq 35: Sisimiuni, Kangerlussuarmi Sarfannguanilu saqqummersitat Assiliisoq: Qeqqata Kommunia



Takussutissiaq 36, 37 & 38: Saamia-tungaani Sisimiuni titartaasitsilluni unammisitsineq, talerpiata-tunganilu Kangerlussuarmi titartaasitsilluni unammisitsinermi ajugaasut. Assiliisoq: Qeqqata Kommunia

Takornariaqarnerup ineriartortinneqarnissaa qanoq ililluta qulakkeersinnaavarput? 2016-imi juuni Kangerlussuarmi workshop-ertitsisoqarnerani qulequtarineqartut ilagaat. Kangerlussuarmi titartaanermik unammisitsinermi ajugaasut

11.2 Ornigarneqarnerani atortorissaarutit ingerlatitseqqiinerlu

Nunarsuarmioqatigiinnut kingornussassangortitassatut qinnutigineqartumut isaaviit, Kangerlussuarmi Sisimiunilu mittarfiit pingaernerpaapput. Europa-mit, Island-imit imaluunniit Nuukmiit tikikkaanni nunataq piukkussaq tikingajanneqalereersarpoq. Tamatuma saniatigut takornariarpassuit umiarsuarnut takornariartaatinut ilaallutik Sisimiut-nut tikittarput, soorlutaaq Arctic Umiaq Line-p sinersortaatai takornarissanik ilaasoqarlutik sinerissamit Sisimiunut tikittartut.

Sisimiunit Kangerlussuarmiillu nunataq angallammik pisuinnaat aqquataatigulluunniit tikiqqarsinnaavoq. Kangerlussuarmut nunatap piukkussap kujataa-tungaani Sermersuarmut asfaltiligaanngitsumik aqqusineqarpoq. Ukiuunerani qimussimik qamuterallannillu tikiqqarsinnaavoq. Ukiuunerani imaq sikuneq ajormat, Sisimiuninngaanniit ukioq kaajallallugu kangia-tungaani nunataq tikiqqarsinnaassaaq. Tikiqqarsinnaassusaanut tunngasut patsisaallutik, eqimattakkuutaannguit tullerriaallutik nunatamukartassapput.

Kangerlussuup Sisimiullu akornanni aqqusinissaq pilersaarutigineqartoq, nunatamut tikikkuminarsisitsissaaq. Maligiaq ullumikkut tikikkuminaappoq, Qeqqata Kommuniatali pilersaarutai naaportorlugit nunami aqqusinertaarnikkut, Tasersuup kitaa-tungaani Pingu-mi (16) illuarqarfimmu/unnisarfirmu qitiusunngortussaalluni. Nunataq sinerissap nunallu akornanniippoq, qangalu umiamik qaannamillu angalasarallarmata Maligiaq aqqusaarlugu Aasivissuarnukartarnikkuullutik. Pingu-mit nunatamut isikkivigippoq, tassanilu aamma nunatami ukiut 4.500-t missaat qaangiunnerini pisarsimasut pillugit paasissutissanik ingerlatitseqqinnissamut periarfissagissarluni.

Aasivissuit (17) ullumikkut tikiqqarsinnaassusaa killeqarpoq. ATV-nut aqquutissat pilersaarutigineqartoq pilersinneqaruni, Aasivissuit Tasiata kitaa-tunganut aqqusiortoqassaaq. Tassani illuaqqiortoqassaaq, tikeraallu kangiani Aasivissuit qajariarlutik qajartorlutiluunniit nunataq tikissinnaassavaat.

Paasissutissinissamut neqeroorutit pioreersut

Nunatap piukkunneqartup kulturikkut oqaluttuarisaanera Sisimiuni, Kangerlussuarmi Maniitsumilu katersugaasivinni saqqumitinneqarpoq.

Sisimiuni Kangerlussuarmilu katersugaasiviit saqqummersitsiviusarlutik, kulturikkut oqaluttuarisaanermik katersugaasivittut akuerisaallutik Qeqqata Kommuniani katersugaasiviupput. Katersugaasiviit allaffeqarfiat Sisimiuniippoq, Kangerlussuarmilu immikkoortortap ulluinnarni aqunneqarnera suliffeqarfimmu namminersortumik suliariumannittussarsiuunneqarnikuuvoq. Katersugaasiviit Sisimiuni immikkoortortaata, Sisimiut/Kangerlussuup eqqaani ujaraannarnik sakkooqarallarnep nalaanit maannamut oqaluttuarisaaneq sammisarivaa. Tassa Saqqaq-kulturip Nipisat-ni aasisarfia pillugu ataavartumik saqqummersitaqarpoq, tassanilu qanganitsat eriagissat nassaarineqarsimasut arlaqartut misissuataarneqarsinnaallutik. Tamatuma saniatigut Inuit piniutaat, assartuutaat illuilu, matumani ukiivinni illugisaasa aasisarfinilu tuperisarsimasat mikisunnguannorlugit assilillugit ukiunik 100-nik pisoqaatigisut saqqummersitaapput, soorlutaaq ukiuunerani illuisa, aasaanerani tuperisartagaat ilaarlugit suliaasut saqqummersitaasut. Katersugaasiviup Kangerlussuarmi immikkoortortaata, Kangerlussuup inuinnarnut sakkooqarfittullu mittarfiunera pillugu kiisalu silasiornikkut sikumilu qillerisarnikkut ilisimatusarnikkut qitiusumik inissisimanagera immikkuullarissumik oqaluttuassartaa saqqummersitarineqarpoq, soorlutaaq Kangerlussuup eqqaani qanganisarsiorneq pillugu assiliarsuit atorlugit saqqummersitaasoq.

Maniitsumi Katersugaasivik Maniitsumi Kangaamiunilu saqqummersitsisarlu, kulturikkut oqaluttuarisaanermik katersugaasivittut akuerisaalluni Qeqqata Kommuniiani katersugaasiviuvoq. Maniitsup katersugaasiviani aavartarneq Aasivissuit-llu pillugit ataavartumik saqqumersitaqarpoq. Sisimiuni Kangerlussuarmilu namminersortunit ingerlanneqartunik paasissutissiiveqarpoq.

Suliniutissatut pilersaarutaareersut

Nunataq piukkunneqartoq pillugu paasissutissiinissaq pilerisaarinissarlu Qeqqata Kommuniata Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu suliatiqigut suleqateqatigalugu isumagissavaa. Paasissutissiiviit app-illu atorlugit nunataq piukkunneqartoq pillugu sumiiffimmi paasissutissiinissami suliniutissat suliarineqarput, soorluttaaq Sisimiuni, Sarfannguani Kangerlussuarmilu saqqummersitsisoqarlunilu paasissutissiisoqartartoq.

Angallassisulerluni angalatitsisarnerit, nunap immikkoortortaani pisutsitsillutik umiatsiartitsillutilluunniit namminersorlutik takornarialerisooreersunit isumagineqartassapput. Sisimiuni/Kangerlussuarmi katersugaasiviit, Inuutissarsiutitigullu Siunnersuisoqatigiit suleqatigalugit, anguniagalimmik paasissutissiisarnikkut pikkorissartitsisarnikkullu angallassisut sungiusarneqarnissaat ingerlanneqarsinnaakutsoorput.

Sisimiut

Nunatap piukkunneqartup oqaluttuarisaanikkut oqaluttuassartaa Sisimiuni Katersugaasivik saqqummersitaqareerpoq. Tamatuminnga oqaluttuarisaaneq katersugaasivimmi ataavartumik saqqummersitaq nutaamik aqqissuunneqarnerisigut annertusineqassaaq. Katersugaasivimmi katersaatit, nunatamilu qanganitsat eriagisassat eqqaassutissat ullutsinnut naleqquttumik misigisassaasumillu paasissutissiisutigineqartassapput. Katersugaasivimmi saqqummersitsilluni paasissutissiisarnerit, allatigut paasissutissiinernut, soorlu oqarasuaat angallattakkakkut app-itigut paasissutissiisutitigullu paasissutissiisarnernut naleqqussarneqassapput. Katersugaasiviup atuarfeqarfimmik suleqateqarnermini, nunataq piukkunneqartoq pillugu atuartsissutissanik suliaqarniarpoq. Nunataq piukkunneqartoq pillugu nittartakkamut isersinnaangorlugu paasissutissiiviit kiisalu "UNESCO" pillugu isiginnaagassiaq katersugaasiviup isaariaanut inissinneqassapput.

Kangerlussuaq

Kalaallit Nunaannut tikeraat tikinnerminni aallarnerminnilu Kangerlussuup nunanut allanut mittarfiuneratigut, nunatap piukkunneqartup kulturikkut pinngortitatigullu oqaluttuassartaa tassani paasissutissiivissaqqippoq. Tamanna siullermik mittarfeqarfiup illutaani, Kangerlussuullu katersugaasiviani ingerlanneqarsinnaavoq, siunissamili ungasinnerusumi Kangerlussuarmi tikeraanut ornittagaliortoqarnissaa pilersaarutigineqarpoq.

Sarfannguit

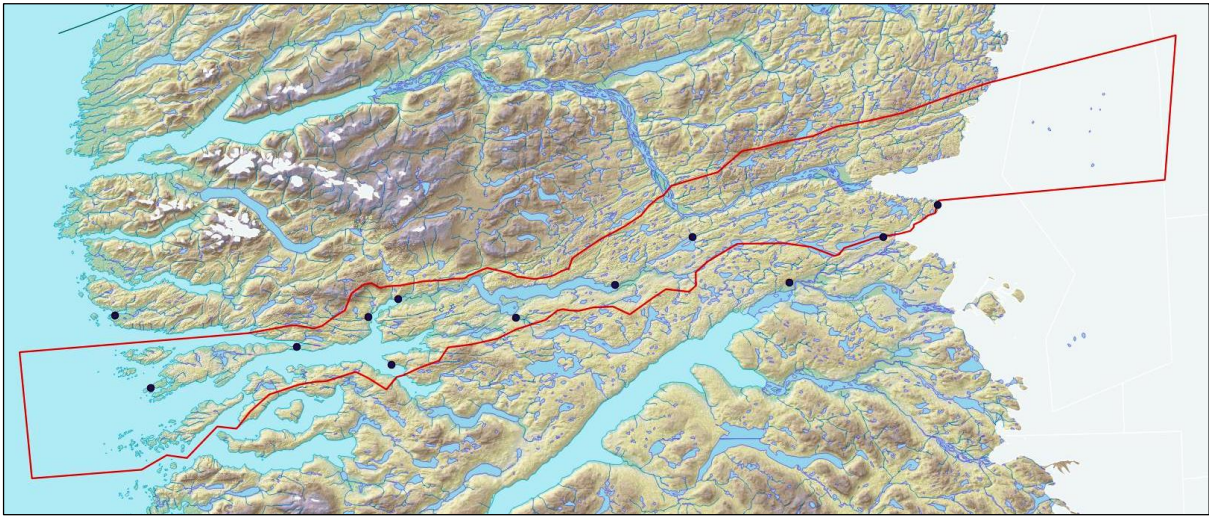
Nunatami piukkunneqartumi Sarfannguit kisiartaalluni najorneqarluni inoqarpoq. Nunaqarfimmi assilissanik saqqummersitsilluni paasissutissiivimmik kiisalu nunataq misigisassaqqissullu pillugit paasissutissaqqissunik sulisoqartussaangitsumik pilersitsisoqassaaq.

Tabeli 10: Nunatami piukkunneqartumi "Aasivissuit - Nipisat"-ni appakaaffissat suliniutillu			
Nunatami piukkunneqartumi sumiiffiit	Massakkut tikinneqarnissaanut aqquit	Aqquataalerumaar-tussat	Tupersimaartarfiit pillugit paasissutissaq
Sumiiffiit arlaqartut			Tupersimaartarfinnik pilersitsineq
Nipisat (kulturit assigiinngitsut)	Angallammik	Ulittarneq tinittarnerlu malillugit majuartarfiit, nunamilu niusarfiit	Paasissutissiiviit, oqquisimaartarfiit, issiaartarfiit, qinngutit perusersartarfiillu
Itinnerup tupersuai (Inuit aasarsiortarfiat)	Pisuinnaq, qimussit	Aqqutissaq ilisarnaasersugaq	Paasissutissiiviit
Sarfanguit (nunaqarfik)	Angallat aamma Arctic Circle Trail-ikkut pisuinnaq		Tupersimaartarfik, paasissutissiiviit, saqqummersitat, B&B perusersartarfiillu
Saqqarliit (nunaqarfik)	Angallat, pisuinnaq	Aqqutissaq ilisarnaasersugaq	Tupersimaartarfik, paasissutissiiviit perusersartarfiillu
Maligiaq (Aavarfimmu aqqu tip aallartiffia)	Angallat, pisuinnaq, qimussillu	Angallatinut tulattarfiit	Tupersimaartarfik, paasissutissiiviit perusersartarfiillu
Aasivissuit (Tuttunik ungoorivik Inuit aasarsiortarfiillu)	Angallat, pisuinnaq, qamuteralaat qimussillu	Angallatinut tulattarfiit	Paasissutissiiviit, nasittarfik qinngutilik
Aasivissuit Tasiat	Aqqusinikkut asfaltigaanngitsukku, pisuinnaq, qamuteralaat qimussillu	Qajarissanut qaannanullu tulattarfik	Tupersimaartarfik, paasissutissiiviit, atuagaaraq, illuaraq, qajariaq, qajaq, perusersartarfiillu
Pt. 660, Naapiffik, Sermersuarmullu isikkivik	Aqqusinikkut asfaltigaanngitsukku, pisuinnaq, bussit, sikkilit, qamuteralaat, qimussillu		Paasissutissiivik, oqquisimaartarfik, tupersimaartarfik perusersartarfiillu
Aavitsup tasia / Langesø (caribou calving area)	Aqqusinikkut asfaltigaanngitsukku, pisuinnaq, bussit, sikkilit, qamuteralaat, qimussillu		Paasissutissiivik qinngutillu
Nunatakkut	Qamuteralaat qimussillu	Aqqusineq asfaltigaanngitsoq	Paasissutissiivik, nasiffik perusersartarfiillu
Sermersuarmi illuaraqarfik	Bussinik angallanneqarneq, pisuinnarluni		Illuaqqat, igaffik, perusersartarfik, eqqagassalerinerlu.

Tabeli 10: Nunatami piukkunneqartumi "Aasivissuit - Nipisat"-ni appakaaffissat suliniutillu

Nunatami piukkunneqartumi aalajangersimasuni sumiiffinni paasissutissiivinnik, illuaqqanillu nasittarfinnik pilersitsisoqassaaq, takuuk tabeli 10. Tuttut piaqqiorfiini Aasivissuarnilu, tuttut qanimut takuneqarsinnaanngorlugit qinngutillisoqassaaq. Qarasaasianut angallattakkanut app-it atorlugit

paasissutissat ineriartortinneqarlutillu, paasissutissiinissami neqeroorutinut allanut ataqatigiissaarneqassapput. Illuaqqat, paasissutissiiviit assigisaallu avatangiisinut naleqqussarneqassapput, atuilluartuunerlu aallaavigalugu pilersinneqassallutik.



Nunap assinga 40: Paasissutissiiviup sumiinnera

Angallassisulerluni angalatitsisarnerit, nunap immikkoortortaani pisutsitsillutik umiatsiartitsillutilluunniit namminersorlutik takornarialerisooreersunit isumagineqartassapput. Sisimiuni/Kangerlussuarmi katersugaasiviit, Inuutissarsiutitigullu Siunnersuisoqatigiit suleqatigalugit, anguniagalimmik paasissutissiisarnikkut pikkorissartitsisarnikkullu angallassisut sungiusarneqarnissaat ingerlanneqarsinnaakutsoorput.

Sisimiut

Sisimiut/Kangerlussuup eqqaani ujaraannarnik sakkoqarallannerup nalaanit maannamut oqaluttuarisaaneq Sisimiut Katersugaasiviata sammisarivai. Tamanna saqqummersitsinikkut, aaqqissuussinikkut, atuarfinnik suleqateqarnikkut nittartakkatigullu paasissutissiisutitigalugit ingerlateqqinneqartarput.

Saqqaq-kulturip Nipisat-ni aasisarfia pillugu katersugaasivik ataavartumik saqqummersitaqarpoq, tassanilu qanganitsat eriajisassat nassaarineqarsimasut arlaqartut misissuataarneqarsinnaallutik. Tamatuma saniatigut Inuit piniutaat, assartuutaat illuilu, matumani ukiivinni illugisaasa aasisarfinnilu tuperisarsimasaat mikisunnguannorlugit assilillugit ukiunik 100-nik pisoqaatigisut saqqummersitaapput, soorluttaaq ukiuunerani illuisa, aasaanerani tuperisartagaat ilaarlugit suliaasut saqqummersitaasut.

Katersugaasivimmi ataavartumik saqqummersitaq nutaamik aaqqissuunneqarnissaat katersugaasiviup pilersaarutigaa, tassanilu nunatap piukkunneqartup kulturikkut oqaluttuarisaanerani qitisumik inissisimassalluni. Katersugaasivimmi katersaatit, nunatamilu qanganitsat eriajisassat eqqaassutissat ullutsinnut naleqquttumik misigisassaasumillu paasissutissiisutitigineqartassapput. Katersugaasivimmi saqqummersitsilluni paasissutissiisarnerit, allatigut paasissutissiinernut, soorlu oqarasuaat angallattakkakkut app-itigut paasissutissiisutitigullu paasissutissiisarnernut naleqqussarneqassapput. Katersugaasiviup atuarfeqarfimmik suleqateqarnermini, nunataq piukkunneqartoq pillugu atuartsissutissanik suliaqarniarpoq. Nunataq piukkunneqartoq pillugu nittartakkamut isersinnaannorlugi paasissutissiiviit kiisalu "UNESCO" pillugu isiginnaagassiaq katersugaasiviup isaariaanut inissinneqassapput.

Kangerlussuaq

UNESCO pillugu paasissutissiisarfissaq (centeri) Kangerlussuami pilersinneqassaaq. Paasissutissiisarfissami saqqummersitsiveqassaaq, biografeqassaaq, caféqassaaq, tammajuitsussanik pisiniarfeqassaaq, nunatamilu angallannissaq pillugu paasissutissaqqissunik paasissutissiiviussalluni.

Kalaallit Nunaannut tikeraat tikinnerminni aallarnerminnilu Kangerlussuup nunanut allanut mittarfiuneratigut, nunatap piukkunneqartup kulturikkut pinngortitativullu oqaluttuassartaa tassani paasissutissiivissaqqippoq.

Paasissutissiivissaq Sisimiut/Kangerlussuup katersugaasiviisa ataanni pilersinneqassaaq, taamaakkaluartorli Qeqqata Kommuniata, Namminersorlutik Oqartussat namminersortullu suleqatigiinnerisigut pilersinneqassalluni.

Sarfannuguit

Nunatami piukkunneqartumi Sarfannuguit kisiartaalluni najorneqarluni inoqarpoq. Nunaqarfimmi assilissanik saqqummersitsilluni paasissutissiivimmik kiisalu nunataq misigisassaqqissullu pillugit paasissutissaqqissunik sulisoqartussaannngitsumik pilersitsisoqassaaq.

Maniitsoq

Maniitsoq nunatap piukkunneqartup kujataa-tungaaniippoq, Maniitsumilu katersugaasivimmi aavartarneq Aasivissuillu pillugit ataavartumik saqqummersitaqarluni.

11.3 Attaveqatigiinnermi aqutissat

Nittartagaq (Website)

- Qeqqata Kommuniata pilersitaa nittartagaq
Imassaa: nunap assinga, nassuiaatit, assit, isiginnaagassiat, atuagassianut innersuussinerit, ilinniartitsinnermi atortut, mobil app, nunatamut tikeraarnissamut paasissutissaqqissut, soorlulu takornarialerisunut, unnuisarfinnut, saqqummersitanut katersugaasivinnullu tunngatillugu link-it attavuisinnaasullu pillugit paasissutissat.

Oqarasuaatikku angallattakkakku paasissutissiissutit

- Nunatami katersugaasivinnilu paasissutissiivinni atugassani Mobil app-it

Paasissutissiissutit naqitat

- Atuagaaqqat nunap assitalersugaallutillu aqutit titarnilersukkat, nassuiaatit assillu
- Nunataq pillugu qallunaatut/kalaallisut aamma tuluttut/tyskisut saqqummersitat
- Ilinniartitsissutit naqitat
- Aviisitigut magasinativullu ilanngutassiat

Pisussat

- Ukiumoortumik kulturikkut ulloritit

Angallassisulerluni angalaarnerit

- angallammik pisuinnarlunilu angallassisulerluni angalaarnerit namminersorlutik takornarialerisunit aaqquunneqartassapput

Isiginnaagassiat, isiginnaarut radio-lu

- Nunataq piukkunneqartoq pillugu isiginnaagassiat paasissutissiissutit. Taanna umiarsuarni takornariartaatini, Sisimiuni/Kangerlussuarmi, Katersugaasivinni, Kangerlussuarmi tikeraanut centerimi, Sarfannuani paasissutissiivimmi aamma nunataq pillugu nittartakkatigut.

Nunatami allagartalersuineq

- paasissutissiiviit

- Unesco-p ilisarnaataa, nunatap piukkunneqartup killeqarfini: aqquserngup killeqarfikkut aqqusaarnerani – nunamut niuffiusinnaasumi, immaqalu mittarfinni/talittarfinni.

Saqqummersitsinerit

- Nunataq piukkunneqartoq pillugu Sisimiuni Kangerlussuarmilu katersugaasivinni ataavartumik saqqummersitsinerit. Sarfannguani Pingu-milu unnuisarfimmi assilissat atorlugit saqqummersitsineq.

11.4 Ingerlatitseqqiisussat

Qeqqata – najugaqavissut atuisut

Nunataq piukkunneqartoq ullumikkut ukioq kaajallallugu najugaqavissunit atorneqartarpoq. Aasaanerani nunatami piukkunneqartumi, pingaartumik sinerissami, pisuinnaallu aqquataanni Arctic Circle Trail-imi pingaartumik piniartoqartarpoq, misigisassarsiorluni angalaartoqartarpoq, nunatamilu sumiiffinni assigiinngitsuni sivikinnerusumik asiartoqartarluni. Ukiuunerani nunataq piukkunneqartoq nunaqavissunit, piniartunit kiisalu Kangerlussuup Sisimiullu akornanni qimussernernik, qamuteqaralannernik imaluunnit FAT BIKE-nik neqerooruteqartarlutik takornarialerisunit amerliartuinnartunit atorneqartarpoq. Ukiuunerani Sisimiut Kangerlussuullu akornanni tatsit ilaatigut Tasersuaq aamma Amitsorsuaq, najugaqavissut, piniartut takornarissallu assartuussinermi aqqusaartarpaat.

Qeqqata – Destination Arctic Circle

Qeqqata Kommuniani takornarialerineri, pingaartumik Kangerlussuaq isaavittut atorneqartarpoq. Ukiut 20-t kingulliit ingerlanerini, timmisartuussilluni takornarialerineri Kalaallit Nunaaliartitsilluni siullertut tikitassaalluni Kangerlussuaq sunniuteqarluartumik immikkuullarissumik takornarialeriffittut ineriartorsimavoq.

Siullermik sermersuup tikikkuminartuunera, qimussertitsisarnerit, pisutsitsisarnerit tammajuitsussarsititsiniarlunilu piniariartitsisarnerit Kangerlussuarmut soqutiginarsaataapput.

Aammali umiarsuit takornariartaatit arlaqartut takornarissanik paarlaassisartut, Kangerlussuarmut pingaaruteqartorujussuupput.

2012-imi tikeraanik misissuineq

Destination Arctic Circle (DAC) - Nunatsinni takornariaqarnikkut misigisaqarnikkullu inuussutissarsiutinik inerisaanissaq (GNT)

DAC-p tikeraavisa oqaatiginerusarpaat, pinngortitaq pinerullugu Kalaallit Nunaannut tikeraarlutik

- DAC-p tikeraavisa 64 procentii 55-inik ukioqarput, ukioqqortunerullutilluunniit.
- 63 procentii Europap kitaaneerput.
- 75 procentiisa inuilaq misigisaqarfigerusullugu tikeraarput.
- Tikeraat (5,0-init 4,6-ii) tikeraarnertik naammagisimaartorujussuaat).

Destination Arctic Circle-p tikeraavisa amerlanersaat, pingaartumik pinngortitamik tikikkuminartumik misigisaqarnissaminnut soqutigisaqarput, Pinngortitamik pingaartitaqarput, Angalallutik misigisassarsiorusupput, Pinngortitamillu nuannarisaqartuullutik.

GNT-p agguataarinerani (aqqaniliusunit), tikeraarfigineqarnerpaasartut gruppinitulliuttunut arfineq-marlunnut agguataarneqarput:

- *Pinnngortitamik pingaartitaqartut*
Pinnngortitamik nuannarisartaqartut pingaartumik ataasiinnarmik siunertaqarlutik angalasartut – nunarsuarmi pinnngortitami kusanartorsuit.
- *Angalallutik misigisassarsiorlutut*
Angalallutik misigisassarsiorlutut sumiiffimmi kulturikkut pinnngortitagullu pingaarnertut takusassaqqissut tikeraartarpaat.
- *Pinnngortitamik nuannarisallit*
Pinnngortitamik nuannarisallit pinnngortitarsuaq, qanorluunnit nunarsuarmi tusaamasaatigigaluarpat imaluunniit soqutiginaateqaraluarpalluunniit kusanangaaqisoq takorusuttarpaat.
- *Ilisimasassarsiorlutik nunarsuarmi angalasartut*
Ilisimasassarsiorlutik nunarsuarmi angalasartut ilisimasanik nutaanik ugartuisarput.
- *Kulturinik nuannarisallit*
Kulturinik nuannarisallit eqqumiitsulianut, nipilersuutinut, oqaluttuarisaanermik inunnillu nuannarisartaqartuupput, sumulluunniillu angalagaangamik tamakku ugartortarpaat.
- *Inuilaamik nuannarisallit*
Inuilaamik nuannarisalik pinnngortitamut ataqqinnittuullunilu, pinnngortitamut atasutut misigisarpoq.
- *Kulturimik pingaartitsisut*
Kulturimik pingaartitsisut pingaartumik oqaluttuarisaanermik, qanganisarsiornermik ileqqunullu soqutiginnittuovoq, ullutsinnillu paasinnilluarnissamut tunuliaqutigalugit.

11.5 Piffissaliussanut iliuusissatullu pilersaarut

”Aasivissuit - Nipisat” UNESCO-p nunarsuarmioqatigiit kingornussassatut eriagisassaattut allattorsimaffianut 2018-imi ilanngunneqassappat, paasissutissiisarnissamut piffissaliussat

Nunatap piukkunneqartup ilisarinnissaanut nittarsaannissaanullu ingerlatassat

Tabeli 11: Paasissutissiinissamut piffissaliussat				
	2018	2019	2020 - 2024	2024-2030
Webside	x			
Apps-it		x		
Paasissutissiiviit / qinngutit	x	x	X	
Isiginnaagassiat		x		
Saqqummersitsinerit		x	X	
Aqqusinertaami nasiffiit				x
Ilinniartitsinermi atortut			X	
Atuagaaqqat, nunallu assingi	x	x		

Tabeli 11: Paasissutissiinissamut piffissaliussat

12. Atuakkat, nunap assingi, assit, takussutissiallu

12.1 Atuakkat

Cuylar, C. (2016): Naturinstituts Teknisk Rapport no 99, in prep

Haarløv, N., N. Kingo Jacobsen, J. Meldgaard & H C Petersen (1980): *Holsteinsborg: Sisimiut kommune, natur- og kulturforhold*. Ministeriet for Grønland / Geografisk Institut.

Mitchell, N., Rössler, M & Tricaud, P-M. (Authors/Eds) (2009): World Heritage Cultural Landscapes. *A Handbook for Conservation and Management*. UNESCO

Petersen, H. C. (1994): *Registrering af levende ressourcer og naturværdier, Sisimiut kommune*. Grønlands Hjemmestyre.

12.2 Nunap assingi

Nunap assinga 1: Nunataq piukkunneqartoq

Nunap assinga 2: Nunataq piukkunneqartoq Aasivissuit Nipisat-Illu.

Nunap assinga 3: Nunataq piukkunneqartoq

Nunap assinga 4: Nunatami piukkunneqartumi kulturikkut eqqaassutissat assigiinngitsut 140-pput

Nunap assinga 5: Masarloqarfik (Ramsarområdet)

Nunap assinga 6: Masarloqarfik (Ramsarområdet)

Nunap assinga 7: Ingerlatsivigineqarnissaanik pilersaarutip killilersornera. Kangerlussuarmi immikkoortut A, B aamma C

Nunap assinga 8: Qeqqata Kommunia

Nunap assinga 9: Nunaannaq aamma nuna piukkunneqartoq pillugit Kommunip

pilersaarusiordfigineqarneranut immikkoortortat

Nunap assinga 10: Tammajuitsussarsisitsiniarluni piniariartitsisarneq pillugu Kommunip

pilersaarusiordfigineqarneranut immikkoortortat

Nunap assinga 11: Sarfannguit

Nunap assinga 12: Nunami immikkoortortat attavii

Nunap assinga 13: Itinnerup Tupersuai. Umiatsiat marluk, trillebør-illu piniarnermut atorneqartartut aappalaartumik ilisinarsaateqarput.

Nunap assinga 14: Sarfannguit

Nunap assinga 15: Arajuitsut ilusaa takutiillugu nunap assinga

Nunap assinga 16: Arajutsisut

Nunap assinga 17: Illukut normulersorlugit Arajutsisut.

Nunap assinga 18: Sinerissap qanittuani Amitsukojooq aamma Innap Nuua.

Nunap assingi 19, 20, 21 aamma 22: Innap Nuua-ni illukut A, B aamma C immikkoortillugit takussusiorneri

Nunap assinga 23: Nipisani niuertoqarfiup 'Nepisene' ilusaa takutiillugu nunap assinga.

Nunap assinga 24: Nipisani Inuit illugisimasaasa ilaat.

Nunap assinga 25, 26, 27, 28, 29, 30 aamma 31: Pingaarnertut sumiiffiit 1-7

Nunap assinga 32: Inuit angalaarfisarsimasaat.

Nunap assinga 33: Arctic Circle Trail sinerlugu takornarissanut illuaqqat tupersimaartarfiillu

Nunap assinga 34: Aatsitassarsiorfissatut akuersissuteqarfiit.

Nunap assinga 35: Mittarfiit, qulimiguulinnullu mittarfiit

Nunap assinga 36: Pinngortitami aqqusinnorsinnaasut

Nunap assinga 37: Ukiuunerani ingerlavissiaq (lilla) januaarimit maajip tungaanut ingerlavigineqartartoq. Pinngortitami aqqusiniliassatut pilersaarutigineqartooq aappalaartumik ilisarnaaseqqavoq.

Nunap assinga 38: Sunngiffimmi illuaraqarfik

Nunap assinga 39: Nunaqarfikut (lilla), nunaqarfillu najorneqartooq Sarfannguit (normulersorneqarneri siuliani takussutissiami takukkit) Aasivissuit aamma Nipisat normulerneqaratik aappalaartumik ilisarnaaserneqarput

Nunap assinga 40: Paasissutissiiviup sumiinnera

12.3 Takussutissiat

Takussutissiaq 1: Nipisani assaaneq. Assiliisoq: Arktisk Institut

Takussutissiaq 2: Russell Gletscher Assiliisoq: Destination Arctic Circle

Takussutissiaq 3: Nipisani illukut. Assiliisoq: Qeqqata Kommunia

Takussutissiaq 4: Maligiarmi Tasersuarmi Inussuk Assiliisoq: Pasda

Takussutissiaq 5: Aasivissuarni illukut. Assiliisoq: Qeqqata Kommunia

Takussutissiaq 6: Sisimiut Kangerlussuullu akornanni Itinnermi pisuunnaat aqquaat. Assiliisoq: Jens Fog Jensen

Takussutissiaq 7: Itinnerup nunataa. Assiliisoq: Jens Fog Jensen

Takussutissiaq 8: Itinnerup Tupersuani aasiviusimasumi nassut Assiliisoq: Jens Fog Jensen

Takussutissiaq 9: Itinnerup Tupersuai. Assiliisoq: Jens Fog Jensen

Takussutissiaq 10: Nipisani illukut Assiliisoq: Jens Fog Jensen

Takussutissiaq 11: Tasersuarmi angalaartooq Assiliisoq: Pipaluk Lykke Løgstrup

Takussutissiaq 12: Aasivissuarni illukut Assiliisoq: Pipaluk Lykke Løgstrup

Takussutissiaq 13: Nipisani illukut Assiliisoq: Jens Fog Jensen

Takussutissiaq 14: Aavarneq Assiliisoq: Paneeraq Olsen

Takussutissiaq 15: Aasivissuarni nuna Assiliisoq: Pipaluk Lykke Løgstrup

Takussutissiaq 16: Qissattarluni aalisarneq. Assiliisoq: Jens Fog Jensen

Takussutissiaq 17: Takorluukkat anguniakkallu

Takussutissiaq 18: Aasivissuit qulaanit isigalugu. Assiliisoq: Visit Greenland

Takussutissiaq 19: Aasivissuarni asimioqarfik Assiliisoq: Qeqqata Kommunia

Takussutissiaq 20: Nipisat, kristumiut ilerri. Assiliisoq: Jens Fog Jensen

Takussutissiaq 21: Nipisat, quersuup iluatungaa. Assiliisoq: Claus Andreassen

Takussutissiaq 22: Tasersuup eqqaani inussuk Assiliisoq: Olafur Olaffson

Takussutissiaq 23: Nunaqarfikoq Saqqarliit. Assiliisoq: Johannes Müller

Takussutissiaq 24: Umimmaat. Assiliisoq: Arctic Business Circle

Takussutissiaq 25: Eqaluit. Assiliisoq: Visit Greenland

Takussutissiaq 26: Ukaleq. Assiliisoq: Qeqqata Kommunia

Takussutissiaq 27 & 28: Sarfannguani innuttaasunik ataatsimiisitsineq Assiliisoq: Qeqqata Kommunia

Takussutissiaq 29: Kangerlussuarni innuttaasunik ataatsimiisitsineq Assiliisoq: Qeqqata Kommunia

Takussutissiaq 30 & 31: Adam Lyberth, saamerleq, aamma Jens Fogh Jensen, talerperleq. Assiliisoq: Qeqqata Kommunia

Takussutissiaq 32 & 33: Sisimiuni innuttaasunik ataatsimiisitsineq Assiliisoq: Qeqqata Kommunia

Takussutissiaq 34: Sisimiuni januaarimi innuttaasunik ataatsimiisitsineq inussilluarfiuvoq. Assiliisoq: Qeqqata Kommunia

Takussutissiaq 35: Sisimiuni, Kangerlussuarni Sarfannguanilu saqqummersitat Assiliisoq: Qeqqata Kommunia

Takussutissiaq 36, 37 & 38: Saamia-tungaani Sisimiuni titartaasitsilluni unammisitsineq, talerpiata-tungaani Kangerlussuarni titartaasitsilluni unammisitsinermi ajugaasut, Assiliisoq: Qeqqata Kommunia.

12.4 Tabellit

Tabeli 1: Pingaarnertut anguniakkat, ingerlatsivigineqarnissaanillu suliniutit

Tabeli 2: Pingaarnertut sumiiffiit

Tabeli 3: Pingaartitat, pingaarnertullu anguniakkat

Tabeli 4: Suliniutinut tunngatillugu unammillernarsinnaasut takussutissartaa

Tabeli 5: Nunaqarfiit pillugit takussutissaq

Tabeli 6: Suliniutit atuutsilersinneri

Tabeli 7: Pingaarnertut sumiiffiit

Tabeli 8: Sarfannguani illunut piginnittunut tunngasut

Tabeli 9: Assigiinngitsunut nakkutilliinerit

Tabeli 10: Nunatami piukkunneqartumi "Aasivissuit - Nipisat"-ni appakaaffissat suliniutillu

Tabeli 11: Paasissutissiinissamat piffissaliussat

12.5 kontaktadresser

Qeqqata Kommunia

Makkorsip Aqq. 2, 3911 Sisimiut, Grønland

Tel: +299 702100

qeqqata@qeqqata.gl

Planchef, Hans Holt Poulsen, Qeqqata Kommunia

Postboks 1014, Makkorsip Aqq. 2, DK – 3911 Sisimiut, Grønland

Tel: +299 867322

hhpo@qeqqata.gl

Museumsleder Anne Christine Løventoft-Jessen

Sisimiut og Kangerlussuaq Museum

Jukkorsuup Aqq. 6, postbox 308, DK – 3911 Sisimiut, Grønland

Tel: +299 862550

aclj@qeqqata.gl

Turistkoordinator Ólafur Rafnar Ólafsson

Destination Arctic Circle

Umiarsualivimmut 2, 1. Sal, DK – 3911 Sisimiut, Grønland

Tel: +299 863500

olafur@abc.gl